

"З Днем народження, Україно!"

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

серпень, 2010 рік

№ 8 (230)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

**"Аляска —
країна казкової краси"**

— так назвав свій фоторепортаж кольпортер нашого журналу Віктор Бабанський.
З його дописом ви можете ознайомитися на кольоровій вклейці часопису.

На світлині — одне з численних озер Аляски.

Фото Віктора БАБАНСЬКОГО.

“БОРИСТЕН” – літературно-мистецький, публіцистичний та науково-популярний щомісячник.

Шеф-редактор Фідель СУХОНІС
Відповідальний секретар Андрій КОЦЮБІНСЬКИЙ
РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Іваненко Валентин Васильович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, проректор, доктор історичних наук, професор.
Світленко Сергій Іванович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан історичного факультету, доктор історичних наук, професор.
Швидько Ганна Кирилівна – Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
Удод Олександр Андрійович – Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти і науки України (м. Київ), директор, доктор історичних наук, професор.
Василенко Віталій Олександрович – Національний гірничий університет (м. Дніпропетровськ), професор кафедри історії і політичної теорії, доктор історичних наук, професор.
Поповський Анатолій Михайлович – Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, професор кафедри мовної підготовки, доктор філологічних наук, професор.
Демченко Володимир Дмитрович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, декан факультету систем та засобів масової комунікації, доктор філологічних наук, професор.
Завертало Нінель Іванівна – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, професор кафедри української літератури, доктор філологічних наук, професор.
Шепелев Максиміліан Альбертович – Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара, завідувач кафедри міжнародних відносин, доктор політичних наук, доцент.
Токовенко Олександр Сергійович – Дніпропетровський національний університет, декан соціально-гуманітарного факультету, доктор філософських наук, професор, голова спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
Гнатенко Петро Іванович – Дніпропетровський національний університет, завідувач кафедри філософії, доктор філософських наук, професор, член спеціалізованої вченої ради ДНУ ім. О. Гончара з політичних наук.
Терещенко Алла Костянтинівна – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
Степовик Дмитро Власович – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
Грица Софія Йосипівна – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор мистецтвознавства, професор.
Найден Олександр Семенович – Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. Рильського НАН України (м. Київ), провідний науковий співробітник, доктор культурології, професор.
Китова Світлана Андріївна – Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, професор кафедри української літератури, доктор культурології, професор.
Шейко Василь Миколайович – Харківський державний університет культури, ректор, доктор історичних наук (культурологія), професор.
Коректор – Ірина Куч.

Представництва редакції:

у Києві – Юрій Завгородній. Т. 044-482-26-58, 050-469-88-63.
у США: Bahriany Foundation, INC. 811S Roosevelt Ave., Arlington Hts, IL. 60005-2749 USA. Ilarion Chejlyk 45 Mountain Ave. Warren, N. J. 07059;
з релігійних справ у США та Канаді: Mr. V. Babanskyj, 74 Oakridge, Waukegan, N.J. 07069, USA;
у Канаді: Mr. J. Stech, 80 Coe Hill Dr., Art. 414, Toronto, Ont. M6S 3C9, Canada;
у Румунії: Ritco Virgil STR. 1 Decembrie 7. Bloc 19 Sc B. Ap. 8 8885 Macin Jud. Tulcea Romania;
у Бразилії: Pedro Harletskei AL. Augusto Stellfeld, 795 80410-140 Curitiba, PR BRASIL;
у Австралії: Mr. Fedir Habelko 5. Reserve C. T., Glenroy VIC. Australia - 3046 T. & Fax: 03.93061997
у Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18/1, Lod, Israel;
у Польщі: Jurij Hawryluk, skr. poczt. 55, 17-100 Bielsk Podlaski, Polska.
Журнал надходить до секретаріату Президента України.

Редакція не відповідає за думки і факти, викладені авторами на сторінках щомісячника. Листується з читачами лише через журнал. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторам. Редакція залишає за собою право скорочувати матеріали без згоди авторів.

**Адреса: “Бористен”, абонентна скринька 791,
49008, Дніпропетровськ, Україна.
Телефони: 050-340-28-27, (0562) 46-13-96.**

Серія KB, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання вісімнадцятий.

ЗАСНОВНИКИ: Дніпропетровська міська громадська організація “Товариство шанувальників журналу “Бористен”, Національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

ВИДАВЦІ: Дніпропетровська міська громадська організація “Товариство шанувальників журналу “Бористен”, національний гірничий університет, Дніпропетровський національний університет ім. Олеся Гончара.

Постановою президії ВАК України від 9-го квітня 2008 року за номером № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтвознавства та культурології.

E-mail: borysten@a-teleport.com

Наша вебсторінка: www.borysten.narod.ru.

Номер рекомендовано до друку вченою радою НГУ України.

Підписано до друку 31.08.2010 р. Формат 60/84/8, друк офсетний.

Умов. друк. арк. 2,79.

Зам. № 950. Тир. 1500.

ТОВ “Перша міська друкарня”.

**Адреса: вул. Степового фронту, 11-а,
м. Павлоград Дніпропетровської обл., Україна, 51400.**

УКРАЇНО, ти - моя молитва...

Василь СИМОНЕНКО

Василь СИМОНЕНКО

ЩО ЯРАМИ ГЛИБОКИМИ

*До ярами глибокими, степом та лісами
Йшли козаки проти хана, блискали списками.
Гей, іржали ситі коні, вороні й булані,
Майоріли короги у густім тумані.
Попереду на баскому, на коні гарячім
Їхав славний Конашевич - кошовий козакий.
Ішли бити татарина, табуни займати,
І ревіло над степами грізне «ой, гай, мати».
Ой, гай, мати! Ой, гай, мати! Ой, широкі ниви
— Прийдем в гості к бусурману, натворимо дива.
Ой, гай, мати. Ой, гай, мати. Гай, та не загайся -
Не весілля, а поминки відправлять збирайся.
Та не плач ти над труною, не зітхай важенько,
Краще в пісню свою тугу вилий, стара ньенько.
Щоби в пісні наша слава ожила віками,
Щоб гордилась Україна нами — козаками!*

Олег ГОНЧАРЕНКО

НА Т. Г. ШЕВЧЕНКА "ІВАН ПІДКОВА"

*Як воно тобі, пане Іване, - ну?
Знов кудись понесло, мов пір'їну...
Що б, здавалося, молдаванину
до Січі і до України?
Може, випадок, може, доля, -
те, на що й пожалітись нікому...
Та і де ж іще знайдеш волю,
як не в чистому Полі Дикому.
Хто б іще «напоумив» орди ці?
Хто б іще ворогів всіх виявив?
Спрагле серце лишилось на Хортиці,
а душа — десь у стольнім Києві...
Козакові в поході весело, —
наче вже й не трима земля його:
«Гей, брати, налягай на весла!
Погуляємо! Погуляємо!
Де запалимо - розгориться!»
Знов провиняться без вини,
і піхтура - «могил цариця»,
і кіннота - «диявол війни».
Хто у світі цім скаже «геть!» нам?!
Січ поверне те «геть!» і вам,
поки є український гетьман -
молдаванин Підкова Іван.*

ЗМІСТ

В. Симоненко, О. Гончаренко, вірші. 2 с. обкл.

Зміст; інф. НГУ, "Перспективна угода"; Я. Головацький, Л. Горlach, П. Осадчук, вірші. 1 с.

Інф. ДНУ, "Поету, правозахиснику І. Сокульському - 70"; Л. Настаченко, вірш. 2 с.

Валентина Шабетя, В. Отрошенко, "Час збирати каміння". 3 с.

В. Савченко, "До ювілейної дати - з чималим доробком". 4 с.

Інф. ДНУ, "Молодих конструкторів чекає цікава робота"; Ліка Мушкудіані, "Тамбілдинг у "Гірнику". 5 с.

Ф. Сухоніс, "Ріо-де-Україна". 6-7 с.с.

"БОРИСТЕН", серпень, 2010

Валентина Шабетя, "Ліки від стереотипів"; інф. НГУ, "Присяга на вірність Україні". 8-9 с.с.

С. Терещенко, "До рідної природи з розумом і серцем"; Галина Мегега, "Гуманізація освіти і демократичний стиль педагога"; Ю. Божей, "У Зеленому Гаю - визначна подія"; Г. Цимбал, "Спартакіада школярів-2010"; Наталія Дев'ятко, "В гостях у козацького отамана"; Людмила Кондратюк, "У кожній дитині є сонце..."; Л. Вишневецька, "Радують Сонячні зайчики". 10-14 с.с.

Б. Чепурко, "Феномен Антонича". 15 с.

Раїса Хейлик, "Міст через океани". 16-17 с.с.

К. Гулак, "Ворог народу"; Я. Щоголів, А. Кравченко, вірші. 18 с.

Л. Якобчук, Л. Хмельковський, "Остаточне Боже рішення сутності гріха". 19 с.

В. Перетятко, "Про що шепочуть ліс і степ"; Ф. Сухоніс, "Доля Василя Перетятка"; інф. ДНУ, "Дипломна робота - розпис Палацу студентів". 20-24 с.с.

І. Буртик, "Бунт приречених"; В. Орлик, "Фіскальний апарат Гетьманівщини". 25-28 с.с.

Ф. Живага, вірші. 29 с.

В. Старченко, "Традиції народного малярства в творчості професійних митців України". 30-31 с.с.

Даринка Сухоніс, "Gredo"; з доробку В. Коркішка. 32 с.

В. Білінський, "Країна Моксель-Московія". 33-35 с.с.

Власна інф., "Батьків заповіт"; А. Подільний, С. Савченко, А. Шведенюк, Т. Кохно, гумор. 36 с.

Мудрість народів світу; реклама, 3-4 с.с. обкл.

ПЕРСПЕКТИВНА УГОДА

Відповідно до угоди з Вроцлавським технічним університетом (Республіка Польща) з 20 липня по 2 серпня цього року на базі Національного гірничого університету та підприємств Придніпровського регіону у форматі студентського обміну проводилася практика групи польських студентів електротехнічних та гірничих спеціальностей. Програмою практики передбачено ознайомлення з технологічними процесами, технологічним та електротехнічним обладнанням провідних виробничих підприємств України (Вільногірського ГМК, ВАТ «ЗЗРК», Полтавського ГЗК, МНПК «ВЕСТА», Запорізької атомної електростанції). Групу студентів Вроцлавської

політехніки супроводжував професор, доктор наук Вроцлавського технічного університету Зенон Окрашевський.

30 липня практиканти зустрілися з ректором НГУ Геннадієм Півняком. За чашкою чаю вели розмову про подальші перспективи співпраці нашого університету з польськими вищими навчальними закладами. Ректор вручив гостям пам'ятні подарунки.

Інфоцентр НГУ.

На світліні: ректор НГУ академік НАНУ Геннадій ПІВНЯК вітає польських студентів.
Фото Артема ГУСАКА.

· ДО ДНЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Яків ГОЛОВАЦЬКИЙ

(1814-1888)

Руський з руським повстрівався,
Руський з руським повітався...
Хоч з далекою Україною,
Хоч з далекою родиною -
Вже один другому брат!
Ізв'язімся, рідні діти, -
Час вже нам відмолодіти!
Свою пісню заспіваймо,
Свої сили добуваймо -
Та все піде влад!
(1842).

Петро ОСАДЧУК

Україна моя починається
Там, де туга моя кінчається,
Край дороги, як пісня чайна,
Починається Україна.
Україна моя починається
Там, де палуба грізно хитається,
Там, де в клетках Чорного моря
Б'є панцерник у царство горя.
Україна моя починається
Там, де ранок Свободи займається,
Там, де впали острожні стіни,
Починається Україна.
Україна моя починається
Там, де рабство навіки кінчається,
Де смереки у вільних Карпатах,
Як опришки, стоять на чатах.
Україна моя починається
Там, де туга моя усміхається,
І, як небо, як даль солов'їна,
Не кінчається Україна.

Леонід ГОРЛАЧ

Українці

Ми поки що листя осіннє,
розвіяне вітром по світу,
ми поки що крона обдерта,
що плоду заждалась од цвіту,
ми поки що лиш вузлувате
коріння в спресованій глині,
і кров наша німо холоде в
снігах покритій каліні.
Та ми уже є!
Вертається пам'ять розкута і
листя зеленим весніє,
вертається віра й покута і
плодом на кроні важніє,
і пружиться юне коріння, аж
репає глина проклята,
бо кров наших лицарів
кращих була недаремно
проллята.

ПОЕТУ, ПРАВОЗАХИСНИКУ ІВАНУ СОКУЛЬСЬКОМУ – 70

Уприміщенні Дніпропетровської обласної філармонії відбувся вечір пам'яті Івана Сокульського - правозахисника, громадського діяча, одного із зачинателів демократичного руху на Дніпропетровщині, фундатора і редактора культурологічного часопису «Пороги», члена Української Гельсінкської групи, в'язня совісті, ім'я якого стало символом мужності і свободи. Серед гостей були присутні дружина Орина, колишні політв'язні, громадські діячі, друзі-побратими Івана Сокульського - М. Кульчинський, М. Горбаль, В. Овсієнко, поетеса Р. Лиша, поет і перекладач С. Заславський, декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства ДНУ ім. О. Гончара І. Попова. Народний артист

**Без України ми — раби останні.
Без тверді камінь, без русла ріка.
Немає нас! І тільки дзвін кайданів...
І тільки плач — безмовний — у віках.
Іван СОКУЛЬСЬКИЙ**

вибралася із туману розпачу, зневіри. «Тюрма — лише одна умовність, коли сам не є собі тюрма» - говорив Сокульський, який був тричі засуджений як особливо небезпечний рецидивіст, автор крамольних віршів і статей.

Громадський діяч, колишній політв'язень, історик дисидентського руху В.Овсієнко продемонстрував присутнім зв'язку ключів, шапку політв'язня, справжній зразок передостанньої «советської моди» — одяг особливо небезпечно-

святи та побажав усім «жити небом, як жив Іван, попри всю жорстокість життя, попри марноту необов'язкових обов'язків».

Про випускника Дніпропетровського державного університету Івана Сокульського декан факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства ДНУ ім. О. Гончара, професор І. С. Попова зазначила: «В одній із своїх статей «За право бути українцем», яка поширювалася лише у самвидаві, Іван Сокульський написав: «Першою елементарною умовою мого існування як особистості є право бути українцем з усіма наслідками, що з цього випливають». Іван Сокульський належав до «шістдесятників», до когорти відомих українців, які одними з перших стали на захист рідної

України М. Чернявський продекламував поезії Івана Сокульського «Воли», «Святославе», «Без України — ми раби останні», «Стало тісно в собі», «Марієчці» та інші. Ведуча вечора, старший науковий співробітник музею «Літературне Придніпров'я» Світлана Мартінова окреслила життєвий шлях і творчі домінанти поезій Івана Сокульського.

Після опублікування творчої спадщини поета: збірок «Владар каменю», «Означення волі», «Лірика», унікальних книг листування з донькою «Листи до Марієчки», епістолярної спадщини «Листи на світанку» всі відкрили для себе Сокульського-поета і всю силу його рідкісного обдарування митця лірико-філософського складу, що вмів бачити реальність за трансцендентною межею. Завданням своєї поезії Сокульський вважав осягнення духовного ества людини, в глибині якого мерехтить іскра світла. Його душа в поезіях тяжіла до світла благодаті, де благодать — це стан душі, яка врешті

го рецидивіста: «Такий одяг носив Іван Сокульський з 1980 до звільнення у 1988 році з концтабору у Пермській області. Останньою «советською модою» був «дерев'яний бушлат» (домовина), у який 1984 були зодягнені Валерій Марченко, Юрій Литвин, Олекса Тихий, а в 1985 у нього одягли Василя Стуса. У 1989 році під час спроби перевезти тлінні рештки Василя Стуса, Юрія Литвина, Олекси Тихого на Батьківщину ми вільно ходили по камерах у нашому покинутому концтаборі, знімали все на відео. Знайшли шапку якогось політв'язня та зв'язку ключів, серед яких був і ключ від карцеру №3, де неодноразово сидів Іван Сокульський (бо вважався за незламність кандидатом номер один на «дерев'яний бушлат») та загинув Василь Стус».

Український політик, народний депутат ВР України, поет, колишній політв'язень М.Кульчинський розповів про свої приятельські стосунки з Іваном Сокульським, як познайомився з ним у Дніпропетровську на Шевченківські

культури, духовності, які стали на шлях відкритої і безкомпромісної боротьби за незалежність і соборність своєї держави. І багато хто з них за це заплатив дорожчу ціну. Іван Сокульський достойно прожив обраний ним життєвий шлях, залишившись великим патріотом, талановитим поетом, сповідуючи постійний для себе принцип - за будь-яких умов є можливість бути собою».

На завершення вечора присутнім продемонстрували фрагмент фільму «Просто жить» про Івана Сокульського авторів С. Заславського та С. Радченка.

**Без України ми не знаємо, хто ми.
Блукаємо — мов бильма на очах.
Мов жебраки, безвольні та бездомні,
вмираємо, не станувши на шлях.
Без України — хмари ми даремні.
Несем свій прах на світовий смітник...
Кому вони, пісні мої тюремні?
Що скаже рабський мій язик?!**

Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ ім.О.Гончара. □

• ПОЕТИЧНИЙ РОЗМАЙ

Леонід НАСТАЧЕНКО

КУПАЛЬСЬКА НІЧ

Купальська ніч, купальська ніч

Пливе в духмяних перевеслах.

Земля і Небо віч-на-віч,

Земля і Небо віч-на-віч

В любові полум'ї воскреслім.

Пала вогонь, біжить вода.

Земля святкує день творіння.

Купало землю огляда,

Купало землю огляда,

Благословля земні створіння.

Бринить кохання молоде.

Квітує матінка-Природа.

У лісі папороть цвіте,

У лісі папороть цвіте-

Красі і силі нагорода.

Ліси, струмки, річки, поля

Чекають слова урочисті.

Співа оновлена Земля,

Співа оновлена Земля

В чарівнім зорянім намисті.

ЧАС ЗБИРАТИ КАМІННЯ

Якось студенти-геологи нашого університету на практиці порпалися (у прямому значенні цього слова) у відвалах від будівництва метро біля Кайдацького мосту ... І знайшли дещо цікаве! У звичайних на вигляд шматках породи мінералогі-гемологи побачили напівкоштовне каміння: так звані «яшмоїди» або «пейзажну яшму». Там же були знайдені й дуже гарні мінерали групи кварцитів. Тож збирати каміння саме час, за компетентним словом царя Соломона (див. «Еклезіаст», 3:5). Розповідає професор кафедри загальної та структурної геології НГУ, професор, доктор геолого-мінералогічних наук Петро Миколайович Баранов: «Дуже хотілося знайти щось цікаве у відвалах метробуду. І раптом побачили яскраво-зелений камінь, схожий на яшму або на подібний напівдорогоцінний мінерал. Щоправда, то не була малахітова змійка - перетілення господні Мідної гори, але все одно камінь був дуже цікавий. Зі своєю якоюсь прихованою красою. Пізніше схожі зразки такого ж мінералу ми разом з фахівцями нашої кафедри знайшли і в районі вантажної станції Тритузної у Дніпродзержинську».

ЕПІДОЗИТ ЗНАЙШЛИ ВИПАДКОВО

Бо зазвичай він знаходиться в обрамленні сірої, непоказної породи. Але мінералогі цю «природну мімікрію» вже навчилися професійно розпізнавати. Рідко який дорогоцінний камінь виставляє себе напоказ: ось, мовляв, який я красивий, блискучий і безцінний. Приміром, алмази залягають глибоко в кімберлітових трубках. Аметисти ховаються в так званих «жеодах», і виявляють свою лілово-фіолетово-бордову чарівність тільки після поперечного розпилу зовні непоказного кругляка. Смарагди, найкрасивіші з самоцвітів 1-го класу, знаходяться в пегматитових жилах. І лише кілька видів каменів - рубіни, сапфіри, берили і гранати - зустрічаються в розсіпаних родовищах в Індії, М'янмі (Бірма), Колумбії, на Уралі і в Якутії. Співробітники кафедри загальної та структурної геології НГУ дуже зацікавилися незвичайною знахідкою, вивчили ці зелені камені і класифікували їх. Вони відносяться до напівдорогоцінного каміння 2-го порядку - виробного каменю, до так званих яшмоїдів (група «пейзажних яшм»). Найбільш відомі такі мінерали з родовищ Уралу, Криму і Східного Сибіру. Чому вони називаються пейзажними? Бо при кожному розрізі такого каменя проявляється зовсім новий малюнок, з особливими кольорами, грою фарб, розташуванням жилко і включень. Хто бував в Катеринбурзі, Челябінську, Міасі, та й загалом на Уралі, звернув увагу на широкий продаж плакеток і невеликих картин саме з та-

ких пейзажних яшм і яшмоїдів, місцевих родонітів, малахіту, змійовиків та інших виробних каменів. Ціна їх дуже різнилась, в залежності від оригінальності розрізів, гри кольору, колористики й місця видобутку.

ДЕ ВИ, САМОЦВІТИ?

П. М. Баранов демонструє свого роду унікальну карту України, зроблену на кафедрі загальної та структурної геології. Вона зібрана з усіх відомих і найкрасивіших виробних каменів, знайдених в нашій країні, і представляє особливу цінність, бо вона єдина і неповторна. Після перегляду у вченого на столі портфолію виробів з епідозиту приходить усвідомлення того, що досконалості немає меж! Малюнки на розрізах або шліфах цього мінералу неповторні. Будь-який виріб з епідозиту або іншої пейзажної яшми - абсолютно оригінальний твір мистецтва, який ювелір дістав із земних надр або зі шматка мінералу. Всієї краси скриньок, плакеток, «кам'яних пейзажів» навіть на кращих світлинах не передати - треба просто бачити їх або потримати в руках! Або придбати - за наявності бажання і грошей: плакетка з гарного виробного або напівдорогоцінного каменю коштує, залежно від виконання і кам'яної колористики розміром 9х12 см, від 100 до 1000 доларів.

За даними геологічних карт, на території України є великі поклади агатів, епідозитів, джеспілітів, яшм, халцедонів, різних кольорових кварців. Але поки в жодному законодавчому акті не визна-

чено вимог до їх якості і критеріїв оцінки.

СИМВОЛ КРАЇНИ Й МІСТА

У багатьох країн і регіонів є свій «символічний камінь». Необроблений алмаз - в Анголі, Конго і ПАР. Рожевий туф - у Вірменії. Граніт - у Гренландії. Малахіт - у Росії. Рубін і сапфір - у Бірми, а смарагд - у Колумбії. Своїми діамантами пишаються Ізраїль і Бельгія, Індія та Якутія. А лазурит і бірюза - це вже символи Афганістану. Такий самий камінь є - і повинен бути! - у Придніпров'я. Ім'я йому - «джеспіліт». Мінерал з групи залізистих кварцитів, званий на Заході «залозистую яшмою». Має абсолютно оригінальне забарвлення у вигляді чорно-червоних або чорно-бордових шарів, чим дуже схожий на прапор запорізьких козаків. Вміст заліза в джеспілітовій руді незначна - близько 33-36%, тому вона дуже часто йде у відвали залізрудних кар'єрів Кривбасу і ГЗКОР. Треба лише отримати мінерал звідти, відібрати найкращі зразки і пустити їх на виробництво ювелірно-художньої продукції. А чому ж саме символ? Бо це залізна руда! Без неї не було б сьогодинішніх промислових потужностей Придніпровсько-Донбаського регіонів. А відкрив її, цю руду, у 1866 р. під час подорожі берегами річки Саксагань неподалік Кривого Рогу Олександр Поль. Ця подія стала переломною у його долі і значною мірою - для всього нашого краю. Переконавшись у високій якості залізної руди, Поль захопився ідеєю її розробки, розуміючи, що разом з донецьким вугіллям вона - справжній скарб. Ця знахідка може зробити тиху, сонну провінцію багатим і процвітаючим промисловим регіоном. Так воно й сталося. Але проекти та пропозиції дослідника не

відразу знайшли розуміння на батьківщині, зате були гідно оцінені в Парижі, де було акціонерне «Товариство Криворізьких залізних руд». Вже через 15 років після свого заснування воно вийшло на перше місце в світі з видобутку руди! Багато років пішли у О. Поля і на створення і розвиток такої важливої для регіону залізниці, що зв'язала Кривбас і Донбас. За будівництво «Старого (Амурського)» залізничного мосту, за його технічну пишність О. Поль був удостоєний золотої медалі на Всесвітній виставці в Парижі. Одночасно з Ейфелевою вежею, до речі!

КОМУ ЮШКА РІДКА...

Звагалі, придбання виробів із самоцвітів сьогодні у 99,9999% українців не входить до споживчого кошика. За винятком тих, хто на виду - на Банковій, Грушевського, трибуні КабМіну, UFW (Ukrainian Fashion Week). Як кажуть, «у когось юшка рідка, а в когось - перли дрібні...»

На лацкані піджака у Петра Баранова - значок з джеспілітів. Професор каже: «Якби не було залізної руди чи цього ж джеспіліту - не було б нашого краю, знаменитого на весь світ!» А може, стануть і епідозит, і джеспіліт справжньою «самоцвітною» візитною карток нашого міста! Будемо широко сподіватися, що не станемо мстити тротуари або підсипати залізничне полотно самоцвітами. І епізод із щеченем з напівкоштовних каменів - просто чергове непорозуміння кризово-перехідного періоду.

**Валентина ШАБЕТЯ,
Володимир ОТРОЩЕНКО.**

На світлині: професор НГУ Петро БАРАНОВ демонструє самоцвітну карту і свій підручник з гемології.

ДО ЮВІЛЕЙНОЇ ДАТИ - З ЧИМАЛИМ ДОРОБКОМ

Віддавна знаю Юрія Завгороднього, прочитав чи не всі його книжки. А відтак маю уявлення про нього, як про людину, так і про письменника. У звичайному житті це доброзичлива, шляхетна людина, у творчості — вибагливий, продуктивний майстер слова.

Першу поетичну книжку «Тече між пальцями пісок» він видав у 1993 році, другу «Поміж учора і завтра» — у 1994-му, третю «На часі проща» — у 1995-му, четверту «Прочинене в часі вікно» — у 1996-му, п'яту — «На зламі часів» — у 1998-му. Останніми роками побачили світ «Правда і віра» (2004, «Неопалима купина»), «На круги своя» (2007, «Задруга»), «Попелище дикого степу» (2009, «Задруга»). Польською мовою — «Rogwar dzikiego stepu» (2009, Вроцлав, Польща).

Як видно, рідко у якому з років Ю. Завгородній не видавав книжки. Звідки така енергетика, може збагнути тільки той, хто не мав перспективи публікувати свої твори і змушений був писати в шухляду. А також той, для кого літературна творчість — не захоплення, яке найчастіше буває скороминучим, а стан душі. І не має значення, яку роботу він тим часом змушений був виконувати. З Юрія Завгороднього виходило на папір те, що упродовж довгих років на чужині не мало виходу і накопичувалося в пам'яті і свідомості. Воно синтезувалося в поетичні образи, метафори, думки і як тільки з'явилася нагода належати самому собі, стало пробиватися.

В одній особі тут поєдналися прикмети двох працьовитих, творчих народів — українців і латишів. Батькове коріння проростає зі старовинного козацького поселення Кринички, що на Січеславщині, материне — з Латвії. Батько був істориком, мати — філологом. Мабуть, тому, ставши відомим українським поетом, а згодом прозаїком, він ніколи не забував, що в його жилах тече латиська кров — постійно перекладав на українську авторів з маминої батьківщини. Переклади друкувалися в часописах, окремих книжках. А ось недавно, у видавництві «Кальварія», побачила світ книга «З латвійського берега», до якої увійшли сімдесят три поети Латвії. Цей капі-

тальний труд, обсягом у 460 сторінок перекладач скромно назвав «Мала антологія латиської поезії». І то не формальні роботи, які часом трапляються у майстрів перекладу, а по суті адаптовані для українця вірші, в яких знати дух Латвії. А перед тим окремими виданнями виходили: збірка поезій Кнутса Скуенікса «Насіння в снігу» (1994, «Український письменник»), роман-есеї Яніса Петерса «Раймондс Паулс» (2005, «Кальварія»). З польської — збірка віршів Казімеша Бурната «Вивернути час на ліву сторону» (2008, «Задруга»); Анджее Грабовського «А той віршик про те...» (2009, «Задруга»); передано до видавництва «Кальварія» роман-спогад Анатолія Дячинського про долю поляків з національного автономного району ім. Мархлевського в Україні, ліквідованого Московською владою в 1936 році з виселенням всіх поляків до Північного Казахстану. З румунської — філософсько-історична поема Думітру М. Іона «Євангелія від Іоанна Метафори» (2010, «Задруга»). Юрій перекладає і з багатьох інших мов, зокрема білоруської, чеської, словацької, македонської тощо. Так само і його перекладають на багато мов.

Якщо порівняти, хто краще володіє мовою — поет (прозаїк) чи перекладач, то я, напевне, не помилюся, коли скажу, що перекладач. Більшого-бо навантаження на слово, як під час перекладу, не буває. Тимто й пояснюється прекрасна мова прозових творів Ю. Завгороднього. І це при тому, що понад двадцять років він прожив у Латвії і на Крайній Півночі Росії, а отже не чув живого українського слова і не зазнав того, що називається «лінгвістичний тиск».

В селі Семенівка Криничанського району жили два брати Степан і Сергій. Отримали філологічну освіту, виростили дітей. Сини їхні Юрій і Олесь, які, до речі, народилися в один рік, також обрали слово — стали письменниками. І хоч згодом опинилися в різних краях неозорої імперії, але склалося так, що обоє долучилися до перекладу з прибалтійських мов. Юрій з латиської, Олесь з естонської. Нині вони відомі перекладачі в Латвії та Естонії.

Юрій ЗАВОРОДНІЙ

Якщо років шість-сім тому було сказати однозначно, що це поет, перекладач поезій, то тепер, після виходу у світ низки романів, маємо прозаїка, прозова творчість якого не викликає жодних сумнівів і яка має свого читача. Той, хто читав його романи, напевне, звертав увагу на ощадливий на слово і багатий на думку, почуття стиль. Чимось він нагадує прозу німецького письменника Германа Гессе. У нього є всього потроху: філософських узагальнень, іронії, ну, і звісно, моралі — того, задля чого пишеться твір. Кожна з книжок — поетичних чи прозових (наведу останні його прозові книжки: «Злам» (Двічі: 1999, «Живіця»; 2001, «Кальварія»); «За що?..» (2003, «Юніверс»), «Йду проти себе» (2004, «Кальварія»), «Задовгий день "Ч"» (2005, «Кальварія»), три пригодницьких романи з циклу «Ошукані шукачі скарбів» — «Відлуння зі схрону», «Не заглядай до прірви», «Остання справа Втікача» вийшли одночасно 2009 року (Задруга).

Кожна з цих книжок варта, аби про неї поговорити окремо. Але це не рецензія, а стаття з нагоди певної віхи в житті письменника, коли підбивають підсумки не тільки доробку (як правило, це робить сам письменник), а також колізій пройденого шляху. До речі, про колізії. Хіба це не дивно, коли людина, яка закінчила будівельний інститут і більшу частину життя віддала виробництву, навіть посідала високі державні посади в Міністерстві енергетики вже незалежної України, тепер святкує ювілей як поет, прозаїк, перекладач? За цим проглядається висока організованість, а, найважливіше — те зерно, програма, яку в ди-

тинстві заклали в його свідомість батьки; приклад батька — директора школи, дядька — Сергія Завгороднього, відомого прозаїка, який у повоєнний час очолив і по суті сформував обласну письменницьку організацію, приклад Олесь Гончара, друга Сергія Завгороднього, який часто бував у Дніпропетровську... Десь я вчитав таке: «роки приборкують плоть, але жадань душі не полишають». Потяг до слова, до літератури став для Юрія не просто захо-

пленням чи професією — це закладина роду Завгородніх; він не залежить від віку, стану здоров'я чи настрою.

Деякі романи, добірки віршів Юрія, перед тим, як вийти окремою книжкою, друкувалися в періодиці, зокрема в журналах «Вітчизна», «Сучасність» тощо, в Україні і за її межами. Останніми роками твори отримали нового читача — вже в інтернет-публікаціях. Існує чимало літературних сайтів, де публікуються твори Ю. Завгороднього — поетичні, прозові, переклади, публіцистика. Зокрема на сайті «Література Придніпров'я» зібрана більша частина його творчого доробку. А головне, що ці твори постійно читаються, про що свідчить статистика сайтів.

Ю. Завгородній підійшов до своєї ювілейної дати з чималим доробком — двома десятками книжок поезії, прози, перекладів. І, що важливо, поступ у його творчості нітрохи не слабше, а з року в рік набирає дедалі більших обертів. Подивіться на дати видання книжок. Останнє десятиліття він видавався чи не щороку, а той кілька разів на рік.

За цей час Юрій Завгородній став лауреатом літературних премій В. Сосюри (1993), П. Тичини (2002), О. Гончара (2007) та міжнародної (Мюнхен, Німеччина) премії ім. І. Кошелівця (2003). За особистий внесок у народну дипломатію (2000) та перекладацьку діяльність (2008) його відзначено Латвійською республікою. Вірші й короткі прозові речі друкувалися: в Бельгії, Білорусії, Латвії, Литві, Македонії, Німеччині, Польщі, Росії, Словаччині, Франції.

Славен рід Завгородніх!

МОЛОДИХ КОНСТРУКТОРІВ ЧЕКАЄ ЦІКАВА РОБОТА

Більше трьохсот молодих фахівців візьме цього року на роботу Державне підприємство «Конструкторське бюро «Південне» ім. М.К.Янгеля». Традиційно значну частину поповнення складатимуть випускники фізико-технічного факультету Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара. Днями Генеральний конструктор КБ С.М. Конюхов і ректор ДНУ М.В. Поляков підписали двосторонню угоду, що значно модернізує більш ніж піввікову співпрацю цих установ.

У Дніпропетровському національному університеті історично сформувався унікальний цикл підготовки висококваліфікованих фахівців для ракетно-космічної галузі. Завдяки співпраці з КБ «Південне» і ВО «Південний машинобудівний завод», частина навчального процесу проходить у філіях кафедр на виробництві, до викладання залучаються спеціалісти-практики, використовується сучасна виробнича матеріально-технічна база, а студенти в процесі навчання вирішують задачі, що мають реальне практичне застосування. Під час зустрічі керівництва ДНУ і КБ обговорювалися шляхи оптимізації навчального процесу з метою наближення його змістовної частини до сучасних потреб базових підприємств ракетно-космічної галузі.

«Сотні наших випускників з успіхом працюють на цих підприємствах, – говорить ректор ДНУ Микола Вікторович Поляков. – Сучасні розробки дніпропетровських конструкторів і виробників сьогодні визначають світові тенденції у ракетно-космічній галузі, і університет має орієнтуватися на нові вимоги до молодого фахівця, враховувати конкуренцію на ринку праці. Сьогодні нами створена робоча група, до якої увійшли проректори ДНУ з різних напрямків і головні конструктори КБ «Південне». Вони найближчим часом внесуть пропозиції щодо корекції навчальних планів з урахуванням сучасних перспективних напрямків розвитку ракетно-космічної галузі. На жаль, орієнтуючись на уніфікацію освітняського процесу з інженерних напрямів, останнім часом мало розвивалися унікальні фундаментальні спецкурси з проектування і випробування

ракетних двигунів, розробки систем керування ракетно-космічними комплексами, які раніше викладалися лише в ДНУ. Сьогодні ж ракетно-космічна промисловість України завдяки активній міжнародній кооперації відновлює колишній потенціал, зростає попит на наших випускників. Ми разом будемо працювати над відкриттям напряму підготовки «Ракетно-космічна техніка» та сучасним змістовним наповненням освіти за цим напрямком», – наголосив Микола Вікторович.

Генеральний конструктор КБ «Південне» Станіслав Миколайович Конюхов відзначив зацікавленість своєї установи в активізації науково-технічного співробітництва з університетом. «Якщо раніше у Дніпропетровську виготовляли переважно ракетні комплекси, то нині набуває першочергової актуальності проектування і випуск наземних комплексів. Тобто перед нами стоїть завдання створити вітчизняний ракетно-космічний комплекс. Для його розробки потрібні молоді фахівці, здатні творчо мислити, які досконало володіють фундаментальними знаннями, вивчають новітні технології і матеріали. Ми готові запропонувати їм цікаву роботу, адже ДКБ «Південне» сьогодні співпрацює з 27-ма державами світу з питань реалізації нових космічних проєктів. Знаємо, що в університеті є партнери у 50-ти країнах світу, тож ми можемо об'єднати наші зусилля й у міжнародній співпраці.

Також у нас є пропозиції щодо розвитку кафедр фізико-технічного факультету. Лише 7 країн світу, в тому числі й Україна, володіють технологіями виготовлення рідинних двигунів. Сьогодні цей напрямок нам здається дуже перспективним, тож із допомогою ДНУ ми могли б його значно підсилити,» – зазначив Станіслав Миколайович.

За кілька останніх десятиліть фахівці КБ «Південне» розробили більше 70 типів космічних апаратів, здали в експлуатацію 15 космічних комплексів світового рівня, здійснили запуск на орбіту близько 400 космічних апаратів власного виробництва. Сьогодні перевага віддається розробці космічних апаратів і комплексів для фундаментальних наукових досліджень навколоземного космічного простору, Сонця, океанографії, розвитку систем супутникового зв'язку, випуску мікро- і наносупутників. Тож, цікавими проєктами випускники фізико-технічного факультету ДНУ забезпечені на кілька десятиліть вперед, головне – фундаментальна підготовка для такої відповідальної роботи.

**Інформаційно-аналітичне
агентство ДНУ
ім. О.Гончара.**

ТИМБІЛДИНГ У «ГІРНИКУ»

**Тимбілдинг – з англійської
ефективне творення команди**

«Один за всіх і всі за одного!»: саме під таким гаслом ціла команда мушкетерів кафедри економіки підприємства НГУ 11 червня відправилася до бази відпочинку «Гірник». Тут спільно з Бізнес-інкубатором та із зазначеною кафедрою було організовано гру, орієнтовану на виховання в студентах

розумними і виваженими, але й веселими, кмітливими, дотепними й спритними. Навпаки, викладачі відкрили для себе надійних і творчих особистостей студентів, які здатні на все заради команди та перемоги! Невтомні учасники дружньо і завзято виконували усі завдання. Де б ще здивовані

командного духу. Та не лише студенти брали участь в цьому дійстві. Разом з ними, не менш приємно і весело проводили час викладачі кафедри на чолі з завідувачем професором П.І. Пономаренком. Все розпочалося о пів на десяту. Два чудових тренери з тимбілдингу подавали нам 5 годин, насичених позитивними емоціями, приємними враженнями та цікавими завданнями. Першою справою ігрового столу стали віртуозні малюнки з закритими очима, які створювалися за вказівками друзів. Та це був тільки розігрів. Далі чекало найцікавіше. Всі присутні, разом з викладачами, розбилися на три команди: «Кока-кола», «Лісова Братва» та «10Пі». З веселими девізами вони розпочали змагання. На кожну з команд чекало три етапи, три випробування. Це «Павутиння», «Забор» та «Корабельна аварія». Перші два розворушили всіх. Бо завданням було перетворити на протилежну сторону перешкоди у вигляді натягнутої мотузки так, щоб прив'язані до них дзвіночки не задзвонили. Та ще при цьому триматися одне за одного! Все як у справжній команді! Час летів непомітно. Гра захопила увагу всіх, студенти та викладачі дізналися багато нового обіду всі разом. Адже неформальна обстановка гри сприяла цьому! Наприклад, виявилось, що викладачі можуть бути не тільки серйозними та стриманими,

студенти могли побачити шалені кульбіти у виконанні Д.В. Кабаченка, неперевершену пластику М.С. Пашкевич під час подолання підступного «Павутиння», супер-швидкість В.В. Цихмиро у долатті 50-метрівки за цікавими загадками, мужність Т.В. Герасименко, яка віддалася у руки команди для відповідального перенесення через перешкоди, А.О. Марченко з заплющеними очима під час малювання кумедного гуманоїда?! А як щиро підтримували та вболівали за команди П.І. Пономаренко та Л.І. Юрчишина! Дякуємо їм за підтримку! Близько третьої години вже було оголошено перемогу. Почесне перше місце посіла команда «Кока-Кола», що не може жити без прикола (це її девіз), друге – «10Пі», а третє – «Лісова Братва». В образі не залишився ніхто, адже всі були однаково задоволені своєю роботою, і кожен отримав масу яскравих вражень, а також сертифікати за участь. Але на цьому відпочинок не скінчився. Після смачного обіду всі разом, студенти й викладачі, як велика дружна сім'я, відпочивали: купалися, грали в волейбол чи просто спілкувались.

Під вечір поверталися додому стомлені, але задоволені, вже плануючи наступну не менш чудову поїздку.

**Ліка МУШКУДІАНІ,
студентка НГУ.**

Фідель СУХОНИС

РІО-ДЕ-УКРАЇНА

(Продовження. Початок у попередніх номерах)

Частина шоста

Якщо подивитися на мапу Південної Америки, то буде добре зрозуміло: Бразилія країна доміант на цьому континенті. Свого часу пальму першості тримала, як прийнято вважати, більш європейізована Аргентина. Та в останні роки Буенос-Айрес віддає лідерство. Можливо, що безповоротно. Адже попри значний економічний та природний потенціал Аргентини вона все ж таки об'єктивно поступається єдиній португалоомовній країні Південної Америки. Звичайно, що і Аргентину, і Бразилію багато поєднує. Хоча б тому, що країни Латинської Америки створили тутешній «Євросоюз». МЕРКОСУР (Mercosur) — таку назву отримав економічний союз держав у Південній Америці, котрий, між іншим, за темпами розвитку переважає всі інші подібні об'єднання. У нього входять Аргентина, Бразилія, Парагвай і Уругвай, в якості асоційованих членів — Чилі, Болівія, Венесуела, Колумбія і Еквадор. Дане об'єднання охоплює територію в 12 мільйонів квадратних кілометрів з населенням 270 мільйонів чоловік і сумарним обсягом валового внутрішнього продукту близько 1 трильйона доларів США. Це майже 60% території Латинської Америки, 46% її населення і близько 50 відсотків ВВП. На сьогодні МЕРКОСУР — це п'ята за потужністю економіка у світі. Проте економічна стабільність південноамериканського економічного союзу була послаблена у 2001 році з падінням економіки Аргентини. Між іншим, цей факт так само вплинув на послаблення лідерства Буенос-Айреса в регіоні. Назва організації походить від іспанського Mercado Común del Cono Sur, що в перекладі означає «Об'єднаний ринок країн південного конусу». Першим кроком до створення Об'єднаного Ринку стала угода про вільну торгівлю, яку підписали Аргентина і Бразилія ще в 1986 р. У 1990 р. до цієї угоди приєдналися Парагвай і Уругвай.

Автор висловлює щирісердну подяку пану Євгену Суру (Атланта, США), без допомоги якого була б неможлива поява цих нотаток.

водоспаду ми неозброєним оком могли бачити аргентинську частину водоспаду, таких самих як і ми туристів, котрі приїхали помилуватися найвеличнішим водоспадом у світі. Парагваю водоспаду не дісталось. Можливо, що свого часу більш сильні й великі сусіди відібрали найбільш ласі шматки унікальної екосистеми. Вважається, що аргентинська сторона водоспаду більш мальовнича. Вочевидь, що так не вважають бразилійці. Зокрема, наш англійський гід з чесько-українським корінням пан Вілсон неодноразово підкреслював наскільки нам поталанило, що ми потрапили на водоспад Ігуасу, саме з бразилійського боку.

Якщо серйозно то, вочевидь, то це диво природи чудово по обидва боки кордону. Хоч справді бразилійський бік більш масштабний, величний, я б сказав, щедріший на воду і видовища. А втім ще раз хочу підкреслити будь-які порівняння в даному випадку просто не доречні. Хоч ми й не були на аргентинському боці, але певні що й там все виглядало чудово. Тим більш, що зі слів того ж Вілсона в аргентинському парку так само доволі розвинута інфраструктура, зокрема, є спеціально обладнані майданчики для інвалідів та людей похилого віку. Він сказав, що неодноразово бачив там навіть сліпих, котрі повертали свої незрячі очі у бік Ігуасу. Почувши це, я був спочатку приголомшений. Навіщо людині, котра весь час перебуває у суцільному мороку, приїздити сюди, де найбільш притягальним є саме краєвид, велична і казкова картина, котру дарує водоспад. А затиш я на деякий час просто заплушив очі й дослухався до музики Ігуасу. Вода співала здавалось одну й ту ж саму пісню. Але скільки звуків, тональних відтінків містила ця мелодія води. Неважко здогадатися, що сліпі, котрі набагато краще від зрячих відчують звуки могли просто, як це не дивно, бачити цю незбагненну і величну красу — водоспад Ігуасу.

Ми вирішили сповна відчувати притягальність цього дивовижного місця. Досхо-чу постоявши на оглядових майданчиках, згвалтувавши

безкінчними знімками наші камери ми неспішно спустилися до одного з центральних місць парку з бразилійського боку — довгого дерев'яного містка, котрий вів до одного з урвищ водоспаду. Чомусь ця місцина називається «catwalk», що у перекладі з англійської означає «котяча прогулянка». Та певен, що правдиві коти навряд чи б обрали цей місточок для променаду. З перших же метрів доволі широкого помосту Ви опиняєтеся серед водяних хмар. Саме хмар, тому-що краплі води настільки дрібні, вони заносяться вітром звидусіль, де падає вода, а тому навкруги немов би водяна, прохолодна пара. Подібна до тої, що буває у лазні. Та на відміну від неї вона побіля Ігуасу відсвіжує і майже враз робить кожного до нитки мокрим. Зразу ж так само довелося зняти сонцезахисні окуляри. Протирати їх за таких обставин не було жодної нагоди.

На самому кінці «котячого містка» невеликий оглядовий майданчик. Дивитися вниз з нього не для слабодухих. Під ногами шумить, вирує велика ріка, котра падає вглибину немов у фантастичному фільмі про життя інших планет. Подібне, мабуть, важко знайти десь в іншому місті. Для мене так само загадкою лишилося як серед цього свавілля води і висоти вдалося спорудити таку доволі просту дерев'яну конструкцію. Та, напевно, це складно лише на не професійне око.

Наш гід Вілсон з самого початку знайомства зазначив, що неодмінно повинні стати учасниками сафарі — маршруту через прилеглу до Ігуасу сільву. По-правді, ця прогулянка слабо асоціювала з чимось небаченим і загадковим. До розкішної зелені і багатства флори у Бразилії звикаеш з перших днів. Рослинність тут щедрa повсюдно. А тому не вразила вона особливо під час подорожі на спеціальному маленькому автопоїзді вузькою дорогою через тропічний ліс. І хоча нас попереджали, що у цих місцях водяться пуми, ягуари та оцелоти, якогось відчуття небезпеки від зустрічі з хижакom зовсім не було. Доволі обжито та обладнано виглядало все навкруги. І до-

рогою ми не зустріли, бодай, жодної якоїсь більш-менш великої істоти. Хіба-що зацікавлення могли викликати золотавого кольору великі, мабуть, з новонароджене курча павуки, котрі плели високо вгорі поміж дерев таку ж кольорову павутину. Ткацтво павуків химерними колами розходила з центру в усі боки, виблискуючи на сонці жовтуватими відблисками та привертаючи увагу таких як ми туристів.

На одному з поворотів наш автопотяг зупинився й англомова гід-мулатка пояснила, що далі ми можемо чи то піти пішки, чи залишившись у відкритому вагончику поїхати далі. Більшість, напевно, сповідуючи здоровий спосіб життя туристів з усіх кутків світу, вийшла на дорогу. Залишатися у автомобільному вагончику було б просто злочинно. Треба ж находитися спекотною і зеленою сільською. Але і піша прогулянка більше нагадувала відвідини якогось парку, аніж подорож прадавнім лісом. Напевно, упорядкованості в таких випадках не оминати. А хочеш справжніх пригод, то незайманої природи у Бразилії скільки завгодно!

Прийшовши до річки, ми почали готуватися, мабуть, до найцікавішого, що можна відчувати в природному парку водоспаду Ігуасу. Спеціально обладнаний човен, минаючи великі збурення стрімкої ріки, повів нашу туристичну групу просто під потоки води. На початку подорожі нам завбачливо видали жовтуваті, як павутиння тутешніх павуків, рятівні жилети. Так само усі бажаючи трохи менше як за два долари могли купити прозорі дощовики. Ми їх придбали у якості сувенірів, котрі ми розриваючи упаковку та не помилися. Нижче поясню чому саме. Серед обслуги на човні було всього два чоловіки. Вже літній вусатий і худорлявий мулат – моторист та правдиво чорний молодий бразилець. Моторист був захований під спеціальним скляним ковпаком, котрий міг частково бути відкритий, або наглухо зачинений у разі потреби. Афробразилець зібрав у всіх до спеціального великого гумового лантуха відео та фотокамери й ось вже суденце рушило під веселі крики його пасажирів, вверх по течії, до водоспаду, котрий всрека

само безупинно співав свою тисячорічну пісню.

Для мене й дотепер залишається загадкою, як міг мулат-моторист керувати своїм плавзасобом, можна вважати, що під водою. Невеликий катерцець просто пірнав під річку, що падала згори. З першої ж секунди було зрозуміло, що дощовики за таких обставин, котрі продавали туристам на березі не більше, аніж справді сувенір. Від такої навали води міг захистити хіба-що скафандр чи якесь інше спеціальне обладнання. Наші різноплеменні супутники радісно вищали і кричали, як пацани на літньому ставку. І справді, перебуваючи під спадаючою з неба річкою, важко було не повернутися в дитинство. З добрий десяток разів наш катер запливав у водяний стовп, даруючи своїм пасажирам адреналін та прохолоду. Але на березі, напевно, вже чекала інша група туристів. Тому, востаннє зануривши нас в Ігуасу, катерцець розвернувся і стрибаючи по воді попрямував до берега.

Наступна наша зупинка була у так званому парку птахів. Це місце вразило нас не менше від самого водоспаду. Бо уявіть собі без особливо видимих огорож тропічний ліс, де поміж стежками ходять, літають, сидять, стрибають різнокольорові птахи Південної Америки та Африки. А у спеціально обладнаних водоймах ніжаться на сонці каймани, плавають великі тропічні риби та збирають поживу здорові, як тазики у публічній лазні, черепахи. І до всього цього можна фактично доторкнутися рукою. Принаймні, на перший погляд потворних, настільки великий у них яскравий дзьоб, туканів гладить по тепленькому пір'ячку може до схочу кожен бажаючий. Екзотичний птах буде хіба-що незадоволено щось бурмотіти собі під довгий і товстий дзьоб-ніс. Але зовсім не тікає від людини. Чи то через ліню, чи то через розуміння, що це робота його така. Забавляти та догоджати туристам. А за це йому і харчу доволі і безпека.

Вілсон розповів цікавий факт. Рожеві фламінго розмножуються лише коли живуть великими колоніями. Ось працівники парку і схитрували. Понаставляли навколо їхнього вольтеру багато дзеркал. І не лише птахам, а

й людям здається тепер, що фламінго там сотні й сотні. Через це вибагливий до розмноження птах тепер успішно продовжує свій рід у парку птахів на водоспаді Ігуасу.

Найбільша привабливість цього куточка в тому, що натягнуті пересічно на висоті у тридцять метрів заввишки огорожі та ще й приховані серед моря зелені, абсолютно не заважають сприймати парк птахів як правдивий, дикий ліс, де такі екзотичні й не боязкі мешканці. Щоправда, під враженням таких емоцій не випадає якось помічати, що проходять туристи спеціально обладнаними хідниками, а усі території все-таки причепює та позбавляє зайвого турботлива людська рука.

Особливу симпатію та любов туристів викликають кумедні тваринки з роду єнотових, котрі мають подвійну назву коати-носухи. На відміну від своїх інших родичів вони ведуть денний спосіб життя і абсолютно не бояться людей, жебраючи у них різного роду поживу. Вони вештаються повсюдно на території природного парку Ігуасу. Хіба-що не дозволяють їм перебувати саме в парку птахів. А найперше ми зустріли кумедних звірятко недалеко від «котячого містка», на одному з численних оглядових майданчиків, що притулилися на крутих схилах тропічного лісу. Невідомо звідки під ногами опинилося трійко звірят, з великими пухнастими мордами, котрі безцеремонно почали стромляти свої морди у наші торби і сумки, вочевидь, шукаючи там поживу.

Щоправда, спеціальні написи на території водоспаду Ігуасу застерігають, що годувати тваринку заборонено. Та, напевно, далеко не всі можуть втриматися від такої спокуси. Бо тваринки просто вимагають гостинці у кожного, хто може опинитися на їх шляху. Особливо нестримно поводить себе малеча. П'ятеро таких малюків навіть трохи покусало мені руки, вимагаючи гостинців. Так жадібно крутилися вони під ногами, тикаючи маленькі мордочки в людське тіло. А ось дорослі особи спілкуються більш шляхетно, інколи їм просто приємно відчувати ніжний і обережний дотик людської долоні.

І ще коати-носухи підказали нам, що бидло буває і серед здавалось цивілізованої спільноти. В одному з численних кафе ми помітили, як брутально бив капелюхом маленьких тваринку, що жебрали у нього гостинця, якийсь відвідувач парку. Зразу стало зрозуміло зла і черства людина, хоч на вигляд приїхав із якоїсь західної країни. А яким би дикуном він став в Україні! Навіть й думати годі....

Все більше розповідаючи про флору і фауну цих місць, бодай, побіжно згадаємо про туристів, котрі не меншим потоком, аніж води Парани та Ігуасу припливають і припливають до парку. Прибувають сюди подорожні без перебільшення з усього світу. Очевидно, що домінує латинський регіон. Однак, літня японська пара, котра із специфічною азійською посмішкою попросила мене сфотографувати їх на фоні водоспаду, підтвердила, що до Ігуасу линуць з найвіддаленіших звідче країн. Зрозуміло, що туристів найперше приваблює неповторність цього природного об'єкту. Але так само бразилійська сторона подбала про те аби тутешня інфраструктура відповідала усім сучасним вимогам. Містечко Фос-ду-Ігуасу, котре є центром однойменного муніципалітету, має не лише безліч гарних і доступних готелів, а й аеропорт, котрий, як на мене, не поступається нашому столичному Борисполю. І попри те, що будь-яка туристична мека, завжди глибоко сягає кишені подорожніх, у нас не склалося враження, що у тутешніх місцях задурно беруть гроші. Сервіз, обслуга, а головне те, що тут можна побачити, варто того. І тут українцям так само є чому повчитися. А найперше тому, що навіть коли сама природа дарує щось цікаве й унікальне, до того слід прикласти і руки, і гроші.

У 1986 році рішенням ЮНЕСКО природний парк Ігуасу у Бразилії був оголошений Надбанням Людства. Ми мали щастя переконатися, що цілком заслужено. Бо й справді місця тутешні багаті на дива та красу.

Далі буде

ДО ДНЯ
ШАХТАРЯ

ЛІКИ ВІД СТЕРЕОТИПІВ

Інтенсифікація видобутку вугілля загострює проблему безпеки шахтарської праці. Її не вирішити без ефективних наукових розробок, переконаний завкафедрою аерології та охорони праці Національного гірничого університету, лауреат Державної премії України, доктор технічних наук професор Василь Голінько.

- Василю Івановичу, вже майже рік, як НГУ працює в статусі самоврядного (автономного) дослідницького. Які проблеми сьогодні у полі зору вчених Вашої кафедри?

- Одна з найважливіших - зменшення кількості

ликого об'єму, кар'єрів, управління охороною праці тощо.

- Наукові розробки тим оперативніші й ефективніші, чим вищий попит на них...

- Виробниче середовище (особливо на гірничих підприємствах) завжди ха-

вуглевидобувних шахт і вкрай обмежені обсяги їх будівництва. Звідси двоєдина проблема. Необхідно інтенсифікувати видобуток вугілля, впроваджувати нові технології та обладнання в умовах, коли спостерігається розвиток великих зон руйнування вуглепородних товщ, росте метановиділення і ймовірність виникнення газодинамічних явищ. Що, природно, збільшує ризик виникнення аварій. Через великі глибини проблемними стають і умови праці на гірничих підприємствах з видобутку залізної руди, марганцю, урану, нерудної сировини... Ці виклики і визначають основні напрями наукових досліджень кафедри.

Серед них - вдосконалення аеродинамічної якості гірничих виробок, розробка методів і засобів вимірювання і регулювання складу й параметрів атмосфери в гірничих виробках шахт і газових сумішей в дегазаційних трубопроводах, створення систем управління вентиляцією шахт, рудників, виробок ве-

рактеризується наявністю небезпечних для здоров'я працівників факторів. Як це не сумно, незважаючи на нові розробки в галузі безпеки праці та зусилля органів управління і нагляду, рівень аварійності, травматизму і професійної захворюваності українських гірників значно перевищує аналогічні показники в промислово розвинених країнах. Чому? Тому що у підприємств немає матеріальної зацікавленості в поліпшенні умов праці. Відповідно до закону про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в Україні створено Фонд соціального страхування. Він компенсує збиток, що наноситься здоров'ю працівників в результаті роботи в небезпечних і шкідливих умовах (у тому числі у випадках смертельного травматизму та травматизму із втратою працездатності). Підприємства відраховують до цього фонду платежі, які визначаються в залежності від категорії

платників (класу професійного ризику). Всі шахти знаходяться в одній категорії і перераховують 13,6% від фонду зарплати незалежно від умов праці, рівня травматизму та аварій. Хоча при створенні фонду була інша ідея: відрахування повинні безпосередньо зв'язуватися з рівнем травматизму та профзахворюваності, тобто диференціюватися. Зараз ця диференціація існує, але тільки за групами підприємств. Приміром, НГУ - в одній групі платників, а шахти - в іншій. А в середині групи ніякої різниці немає. І виходить: шахти відраховують до фонду великі кошти, але вони не компенсують

геомеханічного моніторингу підземних геотехнічних систем шахт і рудників». Які нові технічні рішення в ній використані?

- Умовно моніторинг підземних геотехнічних систем шахт і рудників можна розділити на чотири складові. По-перше, це оперативне визначення фізико-механічних властивостей порід, у тому числі безпосередньо на об'єкті і в масиві гірських порід. По-друге, контроль властивостей і стану ближньої зони масиву гірських порід (наявності і розмірів заколів, відслонень, тріщин). По-третє, визначення параметрів зон

того, що витрачається ними на відшкодування збитків, викликаних незадовільними умовами праці. Тобто підприємства інших галузей промисловості несуть на собі тягар витрат щодо компенсації шкоди здоров'ю працівників гірничих підприємств. Якщо травматизм за останні роки трохи знизився, то в першу чергу тому, що травма завжди очевидна. За неї можна покарати - органи нагляду досить ефективно виконують свої функції. А ось професійні захворювання, природно, менш помітні. Їх кількість катастрофічно зростає (особливо в гірничій галузі). Механізми ж, покликані навести лад з виплатами пільг і компенсацій, спрацювують у нас далеко не завжди.

- Ви отримали Державну премію в галузі науки і техніки за роботу «Науково-технологічні основи, розробка та впровадження високоефективного

аномальних напружень, стану кріплень, газоносності, контроль далекі зони породного масиву (визначення тектонічних порушень, техногенних порожнин, прогноз структурних неоднорідностей тощо.). Почетверте, оцінка умов праці і безпеки, що загрожують життю та здоров'ю людини (прогнозування і попередження газодинамічних явищ, зсувів, обвалів, контроль вмісту метану, пилу, токсичних газів).

Мій внесок у цю роботу пов'язаний з останньою зі складових. Ми використали нові технічні рішення з конструкції чутливих елементів датчиків і аналізаторів метану, забезпечення однозначності їх роботи у всьому діапазоні можливих концентрацій газу, автоматичної діагностики стану аналізаторів та попередження несанкціонованого втручання в їхню роботу, конструкції датчиків для контролю за-

пиленості атмосфери гірничих виробок і відкладення пилу.

- І які ефекти?

- Дослідження проводилися протягом тривалого часу, тому значна частина наших розробок вже впроваджена. Географія впровадження охоплює вугільні шахти всього Донецького басейну, рудники Кривбасу та Запорізького залізнично-го комбінату, калійні і гіпсові шахти. Деякі ноу-хау впроваджені на гірничовидобувних підприємствах Росії, Грузії і Латвії. Окремі елементи моніторингу використані при діагностиці тунелів різного призначення. Авторами впроваджено понад 30 приладів та їх модифікацій (деякі поставлені на серійне виробництво).

Ефект від впровадження розробок, пов'язаний насамперед із зниженням небезпеки виникнення аварій та аварійних ситуацій, зменшення кількості нещасних випадків, травм, захворювань. Плюс істотна економічна ефективність. Додам ще - зниження трудовитрат на вивчення властивостей геоматеріалів і виконання різних способів прогнозу стану масиву, зменшення обсягу противикидних заходів, скорочення числа людей, зайнятих на підзем-

них роботах. Крім того, наші розробки дозволяють скорочувати час простою підготовчих і очисних вибоїв, зменшувати обсяги ремонтних робіт та витрати на ліквідацію наслідків газодинамічних явищ, скорочувати обсяги втрат вуглевидобування високоавантажних лав.

Робота відбулася лише завдяки тісному співробітництву з вченими та виробничниками. Серед наших партнерів назву НВО «Червоний металіст», НДПКІ «Автоматвуглерудпром», МакНДІ ...

- Хто фінансує дослідження? І як?

- Справа в тому, що роботи виконуються не на конкретному виробничому об'єкті - питання безпеки універсальні. Всі зацікавлені в результатах, але ніхто не хоче нести витрати. Тому що завтра результатами можуть скористатися інші.

Я переконаний: виконання таких робіт повинно фінансуватися централізовано. Наприклад, Міністерством вугільної промисловості або Фондом соціального страхування. До речі, при створенні останнього планувалося, що він буде не тільки здійснювати виплати, а й організовуватиме фінансування проведення

наукових робіт з поліпшення умов праці та безпеки на наших підприємствах. Фонд при цьому отримував би велику віддачу: скорочення показників травматизму та професійних захворювань призводить до зменшення кількості виплат. Зекономлені таким чином кошти можуть бути вкладені у виконання робіт, пов'язаних з безпекою та охороною праці. Але (за винятком подорожніх робіт) фінансування з фонду практично не здійснюється. У цілому ж упроваджувати нововведення в галузі охорони праці складно. В Україні, на жаль, склався стереотип, що в цьому сегменті немає швидкої віддачі.

- Проблеми безпеки шахтарської праці вже переросли сферу виробництва і стали соціальними. Чи можна, на Ваш погляд, змінити ситуацію?

- Серед причин аварій і нещасних випадків на українських шахтах домінують організаційні та психофізіологічні.

Бажання швидше і з меншими витратами сил виконати завдання спонукає шахтарів працювати на зіпсованому обладнанні, пропускати пов'язані з безпекою операції, які не впливають на кінцевий результат праці,

їздити на непристосованих для цих цілей транспортних засобах, використовувати небезпечні прийоми роботи, порушувати технологічні регламенти. Виникає адаптація людини до небезпеки, виробляється стійкий стереотип поведінки - діяти з порушенням правил безпеки. Він вже став практично нормою поведінки багатьох гірників.

Тому важливо всіма доступними засобами посилювати мотивацію до безпечної праці, стимулювати працівників заходами матеріального характеру, домагатися органічного поєднання вимог і технологій, організації та безпеки, створювати таку техніку і умови роботи, щоб отримання вигоди за рахунок порушення правил стало практично неможливим. І якщо проблема буде сприйматися системно, то впровадження наших розробок, безумовно, допоможе її вирішити.

**Розмовляла
Валентина ШАБЕТЯ.**

На світлинах: професор В. І. ГОЛІНЬКО; в одній з лабораторій НГУ зі студентами.

Фото автора.

Присяга на вірність Україні

24 липня на плацу кафедри військової підготовки Національного гірничого університету 183 випускника кафедри перед одностроєм своїх товаришів дали клятву мужності і непохитності, присягнувшись на вірність Збройним Силам України.

Військові кафедри раніше були мало не у кожному вищому навчальному закладі України. Кілька

років тому Міністерство оборони залишило в Україні лише шість таких кафедр. Одна з них збереглася у Дніпропетровську, у Національному гірничому університеті. Кафедра військової підготовки НГУ має великий досвід у вихованні справжніх захисників Вітчизни. Чимало серед випускників таких, котрі після закінчення вишу обрали професію саме військового. За більше, ніж

вісімдесят років існування, кафедра підготувала понад двадцять п'ять тисяч фахівців у галузі військової справи. Цікаво, що кількість молодих людей, які бажають опанувати військову справу, з роками не зменшується. Щоб навчатися на військовій кафедрі, потрібно скласти три іспити. Це психологія, фізична підготовка та іноземна мова. Цього року, окрім гірників, заяви до

військової кафедри НГУ подали студенти й інших вишів. Саме в ці дні юнаки виборюють право навчатися з 1 вересня у навчальних класах військової кафедри.

**Інфоцентр НГУ.
На світлинах: "Разом ми - сила!"; напутні слова ректора НГУ, академіка НАН України Геннадія ПІВНЯКА.**

**Фото
Артема ГУСАКА.**

ДО РІДНОЇ ПРИРОДИ З РОЗУМОМ І СЕРЦЕМ!

Літо – це величезний острів щастя для дітей, час, коли нарешті розпочинаються канікули. Влітку дні збігають у пошуках пригод, розваг, довгоочікуваного подиху свободи.

За останній час питання охорони природи, розумного її використання стали головними не тільки для вчених, але і для широких верств населення, у тому числі й дітей. Протягом 10 років на базі Дитячого екологічного центру працював дитячий оздоровчий екологічний табір «Дивосвіт». Його перевага у порівнянні з іншими формами й засобами педагогічної діяльності в тому, що учень поступово перетворюється на молодшого колегу, який працює над розв'язанням проблем охорони довкілля, дослідженням природи рідного краю.

У 2010 році оздоровлення та відпочинок дітей на базі Дитячого екологічного центру було організовано у вигляді екологічної туристсько-краєзнавчої роботи: одноденні походи, екскурсії, експедиції в околицях міста Дніпродзержинська.

Екологічна туристсько-краєзнавча робота під час оздоровлення та відпочинку дітей була досить різноманітною: дослідницька та практична робота в природі, змагання, вікторини, конкурси плакатів і пісень туристичної та екологічної тематики, різноманітні ігри. Ігри екологічного спрямування – «Сам собі синоптик», «Живе кіно про природу», «З якого дерева листок», подорож до міста «Природоград», розвивають здібності дітей мислити логічно, розмірковувати, сперечатися, аргументувати, вести діалог та відстоювати свою точку зору. Вони формують самостійність, винахідливість, спостережливість та терпіння.

Кожен день відпочинку не був схожим на інший. Відбувались екскурсії до розарію ДПО «Азот» в рамках акції «Юннатівський зеленбуд», де діти знайомились з основами садово-паркового мистецтва. Також незабутнє враження на вихованців справили походи з вивчення рослинного світу Самишиної балки в рамках акції «Балки Придніпров'я очима дітей»; похід на берег р. Дніпро по виявленню факторів антропогенного впливу на водойму і прибережну смугу в рамках акції «До чистих джерел»; похід в рамках акції «Вчимося заповідувати» до Волочаєвської балки для дослідження ареалів рідкісних рослин. Також, протягом відпочинку, проводились операція «Зелена аптека» з вивчення лікарських рослин колекційного відділу навчально-дослідної земельної ділянки

Дитячого екологічного центру, екологічні десанти «Прибери планету».

На протязі відпочинку юннати приймали участь у Літній вітрильній регаті спільно з курсантами Флотилії юних моряків та річковиків та вихованцями Дитячого будинку.

Протягом перебування у походах, вихованці гуртків «Юні медики», «Валеологи», «Фітотерапія» вивчали флору о. Кривець. Окрім цього, юннати вивчали основи народної медицини, знайомились з методами заготівлі лікарських рослин, готували фіточаї та робили оздоровчі процедури: водні та повітряні ванни, вивчали техніку надання першої допомоги у випадку травмування в поході, а потім, на основі вивченого матеріалу відбувся турнір «В країні здоров'я», де вихованці мали змогу продемонструвати набуті протягом навчального року у гуртках та під час оздоровлення знання та навички.

Таким чином, екологічна туристсько-краєзнавча робота під час оздоровлення та відпочинку школярів виявилась справжньою інновацією в освітньому процесі. А для його організації було потрібно небагато – бажання педагогів, любов до природи і віра в те, що дитяча дружба, пісня біля багаття, світанкова роса можуть зробити значно більше, ніж викладання правил збереження природи навіть за найкращою технологією.

**С. Терещенко, культорганизатор
Дитячого екологічного центру
м. Дніпродзержинська**

Галина МЕГЕГА, начальник головного управління освіти і науки облдержадміністрації

ГУМАНІЗАЦІЯ ОСВІТИ І ДЕМОКРАТИЧНИЙ СТИЛЬ ПЕДАГОГА

Частина друга

Таким чином, питання про необхідність систематичного педагогічного впливу на дитину вирішується цілком однозначно: він необхідний, бо служить одним з основних шляхів передачі дитині суспільного досвіду, людської культури. Поза такою передачею психічний розвиток взагалі неможливий. Інша справа як, якими шляхами, в яких формах цей вплив має здійснюватися, щоб орієнтуватися на дитину, враховувати її інтереси і можливості і бути разом з тим найбільш ефективним.

Отже, для того щоб надбати справді гуманістичний характер не на словах, а на

ділі, виховання повинно здійснюватися в основному через організацію і керівництво дитячими видами діяльності та забезпечувати найкращі умови для розвитку в цих видах діяльності психологічних якостей, специфічних для віку (в першу чергу, образних форм пізнання світу та соціальних емоцій).

Реальний процес психічного розвитку дитини включає широке коло психічних властивостей і здібностей, які необхідно враховувати при побудові навчання і виховання. Головне ж – розвиток кожної дитини йде своїм особливим шляхом, в якому загальні закономірності виявляються в індивідуальній

формі. Врахування вікових особливостей психологічного розвитку є основою розробки загальної стратегії, вимагає виявлення й облік індивідуальних особливостей.

Гуманізація суспільства поставила питання про авторитет вчителя. Близькість авторитету й авторитарності як спільнокореневих слів і суміжних понять проблематизувала ідею учительського авторитету, пред'явила до нього етичні критерії. Індивідуальність як основа навчання і виховання повертає вчителю й школі самоповагу. «Ті, що навчають, та учні, – перш за все співробітники», – писав М.К. Реріх. Демократизація та гуманізація в освіті відкрили шлях до

розвитку ініціативи та самостійності учня і вчителя.

Складність освітнього процесу полягає в тому, що він посідає значне місце в житті людини, але не дає відчутного, зримого, конкретного результату відразу по його завершенню. Результатом освіти є подальша поведінка, діяльність, спосіб життя людини. Тому діяння педагогічного впливу будь-якого освітнього закладу не може контролюватися безпосередньо.

Кожен, хто обирає професію педагога, бере на себе відповідальність за тих, кого він буде вчити і виховувати; разом із тим він відповідає за самого себе, свою професійну підготовку, своє право бути педагогом, вчителем, вихователем. Гідне виконання професійно-педагогічного обов'язку вимагає від людини прийняття низки зобов'язань.

По-перше, слід об'єкти-

вно оцінювати власні можливості, знати свої сильні і слабкі сторони, значимі для даної професії якості (особливості саморегуляції, самооцінки, емоційні прояви, комунікативні, дидактичні здібності тощо).

По-друге, педагог повинен володіти загальною культурою інтелектуальної діяльності (мислення, пам'ять, сприйняття, уявлення, увага), культурою поведінки, спілкування та педагогічного спілкування зокрема. Педагог – це зразок, який свідомо, а найчастіше несвідомо, наслідують учні, переймаючи те, що робить вчитель.

По-третє, обов'язковою передумовою й основою успішної діяльності педагога є повага, знання і розуміння свого учня як "іншого", часто не схожого на самого учителя за базовими психологічними характеристиками. Учень повинен бути зрозумілим педагогом і прийнятий ним незалежно від того, чи збігаються їхні системи цінностей, моделі поведінки та оцінок; це також припускає знання психологічних механізмів і закономірностей поведінки і спілкування.

По-четверте, педагог є організатором навчальної діяльності учнів, їх співробітництва, і в той же час виступає в якості партнеру і людини, що полегшує педагогічне спілкування, тобто "фасилітатора", за К. Роджерсом. Це зобов'язує розвивати організаційські, комунікативні здібності для управління процесом засвоєння знань учнями, включаючи їх у активні форми навчальної взаємодії, що стимулює пізнавальну активність учасників процесу. Розвиток таких професійних навичок вимагає не тільки глибоких психолого-педагогічних знань, але й постійного, сис-

тематичного професійного тренінгу.

Таким чином, професійні якості педагога мають співвідноситися з наступними постулатами його психолого-педагогічної діяльності:

– поважай в учневі людину, особистість (що є конкретизацією золотого правила давнини: стався до інших так, як хотів би, щоб ставилися до тебе);

– постійно шукай можливості саморозвитку та самовдосконалення (бо відомо, що той, хто не вчиться сам, не може розвивати смак до навчання, "розумовий апетит" в інших);

– передавай учневі знання так, щоб він хотів і міг їх освоювати, був готовий їх використовувати в різних ситуаціях і в своїй самоосвіті.

Ці постулати є конкретизацією загальновідомої тези: тільки особистість виховує особистість, тільки характер формує характер. Педагог зобов'язаний бути Особистістю, це його професійна характеристика.

Щоб процес розвитку проходив успішно, безболісно для дитини, навколо неї повинна бути створена відповідна атмосфера, так званий "гуманістичний простір" (І.Д. Демакова). У створенні такого простору педагог займає певне місце, відіграє одну з головних ролей. Використовуючи СЛОВО, СПРАВУ і СПОСТЕРЕЖЕННЯ (діагностику), педагог створює умови, щоб дитина проявила себе. Для того, щоб допомогти дитині, можна визначити основне правило – "Правило 7У":

– "упевненість" – знання своїх прав та прав дитини, здатність захистити їх. Педагог гарант дотримання прав дитини;

– "успішність" – беручись

за будь-яку справу, педагог повинен налаштуватися на позитивний результат, тобто бути впевненим, що вона під силу дітям і йому самому;

– "дивовижність" – потреба розвивати в собі непересічність, діти не люблять "пиріжки ні з чим";

– "переконливість" – вміння запалити дитячі серця, переконати їх у важливості справи;

– "шанобливість" – необхідна взаємна повага. Поважай думку дітей, вони поважають твою. Виховання без поваги – придушення особистих якостей;

– "урівноваженість" – в класі потрібно бути готовим до всього, не ніяковіти перед новим і несподіваним, натомість аналізувати і працювати;

– "усмішливість" – без почуття гумору в школі жити неможливо. Посмішка – це й оцінка, й схвалення, й підбадьорювання.

Прагнення жити в якійсь спільності, бути нею захищеним, самоутверджуватися в її середовищі – все це властиво усім. Тому, якщо педагог хоче, щоб діти були добрими, необхідно робити все, щоб вихованці хотіли бути такими, щоб вони знаходили задоволення в гарних, моральних вчинках.

Тому у педагога не може бути ніяких інших цілей, окрім цілей життя вихованців. Адже для дітей ідея не відділена від особистості, і те, що каже їм улюблений вчитель, сприймається зовсім по-іншому, ніж те, що каже не шанована і чужа їм людина. Найвищі ідеї в устах останньої можуть стати ненависними.

Тому варто частіше ставити себе на місце дітей, щоб зрозуміти – що їх цікавить, що радує, що стомлює, що ображає. Адже виховний про-

цес припиняється в момент внутрішньої кризи, поки дитина не зрозуміє, чому з нею так вчинили (поки вона не погодиться з тим, як з нею повелися, поки вона озлоблена, що до неї так несправедливо поставились).

У всьому цьому полягає об'єктивна база єдності вихователя та вихованця, тобто необхідна умова виникнення відомої всім (але не всіма застосовуваної!) Педагогіки співробітництва, яка будується на принципах гуманізації та демократизації відносин зі своїми вихованцями.

Для вирішення всіх педагогічних завдань є два підходи. Один імперативний, коли педагог сам вирішує завдання, примушуючи своїх вихованців робити те, що необхідно для їх майбутнього. Другий – гуманний, тобто такий, коли вихователь прагне залучити дітей до вирішення педагогічних завдань, коли він співпрацює з ними, робить їх своїми помічниками у вихованні, навчає тому, що вміє сам.

Найголовніше надбання, яке необхідно зробити дитині в період шкільного учнівства – це почуття власної гідності, віра в себе, віра в те, що вона знає, вміє і може. І досягти цього можна тільки добром, бо тільки добро породжує добро. Так заповідав чудовий педагог – наш сучасник В.А. Сухомлинський: "Діти – джерело натхнення, і мій обов'язок як педагога дати їм дитинство, зберегти його, бути їм другом".

"Від народження до трьох років – дитина твій бог, з трьох до десяти – твій раб, з десяти років – дитина твій друг", – свідчить давньокитайська мудрість.

Список літератури:

1. Послання Президента України В.Ф. Януковича до Українського народу.
2. Амонашвілі Ш.А. Єдність мети. Посібник для вчителя. – М.: Просвітництво. – 1987.
3. Єльнікова Г. Управлінська компетентність. – К., 2005.
4. Зимова І.А. Педагогічна психологія. – М.: Логос. – 1999.
5. Соловейчик С.Л. Педагогіка для всіх. – М.: Дитяча література. – 1989.
6. Дошкільне виховання. М. – 1990. – № 8.
7. Класний керівник. – М. – 2001. – № 4.
8. Практика управління закладом освіти. – 2010 - № 3.

**ОСВІТА
СЛОВА
МУДРОСТІ**

Вихователь не чиновник, а якщо він чиновник, то він не вихователь, і коли можна виконувати ідеї інших, то проводити чужі переконання неможливо.

К. УШИНСЬКИЙ.

Добрим учителем є той, хто намагається не тільки вважатися, а й бути таким.

Я. КОМЕНСЬКИЙ.

У ЗЕЛЕНОМУ ГАЮ – ВИЗНАЧНА ПОДІЯ

Сонце визирнуло з-під хмари, глянуло на Зелений Гай, що на Томаківщині, і всміхнулося.

Воно щоранку всміхається, коли встає й кидає свій перший погляд на наше село. Та хіба ж можна втриматися від радісної усмішки, коли дивишся з неба на наш Зелений Гай? Кращого села немає в цілому світі!

Але сонце всміхається не лише тому, що милується селом. Є в нього, сонця, ще причини для усмішки. Ось воно зазирає на подвір'я Зеленогайської ЗОШ I–III ступенів, ковзує своїм променистим поглядом по головах хлопчиків і дівчаток, їх батьків, односельчан. Сьогодні в селі визначна подія: відкриття дошкільної групи «Барвінок» при школі. Двадцять маленьких дошкільнят віком від 3 до 6 років поповнять шкільну родину. У селі колись був дитсадочок. Я і мої друзі в ньому вирости. Про те щасливе дитинство пам'ятатиму все своє життя.

Так склались обставини, що те приміщення зруйноване. Настав час відродження. Сільська громада, розуміючи важливість дошкільного виховання, вирішила відкрити дошкільну групу в школі. Батьківський громадянський обов'язок зобов'язує нас не кидати безпорадно дітей напризволяще, а допомагати утверджуватися в складному світі. Це обов'язок і перед собою, і запорука нашого життя.

Фундаментом утвердження людини є освіта і виховання. Тому ми, батьки, робитимемо все можливе, щоб у нашому селі зберегти середню школу, бо школа – це основа життя села.

Економічна криза заважає реалізувати багато проблем. Але ми з оптимізмом дивимось в майбутнє. Вихід знайшли в поєднанні зусиль держави і сільської громади. Держава відремонтувала незадіяне шкільне приміщення, а сільська громада (фермери, підприємці, батьки, працівники школи, односель-

ці) придбала меблі, білизну, посуд, килими, іграшки, ще трохи доклали власної праці – і наші малята потрапили у справжню казку. На думку батьків, наша дошкільна група аж нічим не відрізняється від міського дитсадка. Старшому поколінню, нашим дідусям, бабусям, спільна турбота про дітей нагадала ті добрі часи, коли вони разом усією громадою виходили на спільну «толоку» будувати один одному хати, обробляти городи, допомагати по господарству. Томаківська районна рада, державна адміністрація людськими очима дивляться на наші проблеми і всіляко сприяють їх вирішенню.

Висловлюємо велику батьківську вдячність всім, хто допоміг нам у цій благородній справі. Вигода тут – і кожному зокрема, і суспільству в цілому.

За дорученням батьків голова батьківського комітету дошкільної групи «Барвінок» Ю. БОЖЕЙ.

СПАРТАКІАДА ШКОЛЯРІВ – 2010

46-а Спартакіада учнів загальноосвітніх навчальних закладів стала самою масовою та різноманітною за кількістю учасників – 8429 чоловік.

За попередніми підсумками, згідно Положення по трьох групах міст та районів в залежності від загальної кількості контингенту, у комплексному заліку лідирують міста: Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, Синельникове, Ордонікідзе, Вільногірськ, Тернівка, сільські райони: Новомосковський, Петропавлівський, Широ-ківський.

Вагомий внесок у підготовку та проведення зональних та фінальних змагань внесли керівники управлінь

ська, Криничанського та Нікопольського районів.

Другий рік поспіль фінал обласного фізкультурно-патриотичного фестивалю «Козацький гарт» радо приймає місто Жовті Води, де організовано й урочисто було проведено одне з масових змагань школярів.

У цьому році Міністерством освіти і науки разом з Міністерством України у справах сім'ї, молоді і спорту, Національним Олімпійським Комітетом започаткована I Всеукраїнська Олімпіада серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Команди шкіл – переможці обласних

та відділів освіти міст: Павлограда, Вільногір-

змагань взяли участь у 22 видах програми. А це значить, що 214 обдарованих спортсменів нашої області на кращих майданчиках МДЦ «Артек» та УДЦ «Молода гвардія» виборювали право стати кращими в Україні.

Гандбольна команда дівчат з міста Кривий Ріг та команда хлопців з міста Дніпродзержинськ посіли відповідно 2 та 3 місця на I Всеукраїнській Олімпіаді серед учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Юнаки 1998 р.н. у змаганнях з футболу на призи клубу «Шкіряний м'яч», вперше за останні 5 років, вибороли I місце у зональних Всеукраїнських змаганнях.

Г. ЦИМБАЛ, головний суддя 46-ї Спартакіади школярів.

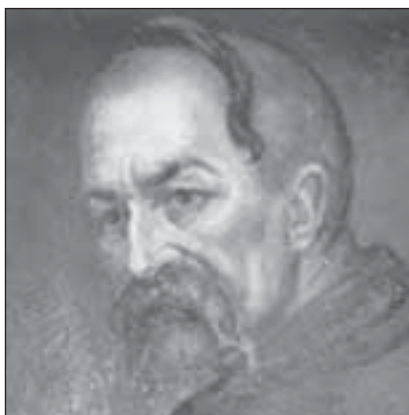
В ГОСТЯХ У КОЗАЦЬКОГО ОТАМАНА

Вже традиційним стало таборування козаків на березі річки Базавлука наприкінці липня на знак вшанування пам'яті великого кошового отамана Запорізької Січі Івана Сірка.

Цьогорічні урочистості особливі, оскільки у 2010-му відзначається 330-річчя річниці вшанування пам'яті кошового отамана Івана Сірка, і програма мала бути яскравою. Розпочалися урочисті заходи біля меморіалу Івана Сірка. Після Козацького кола – показових козацьких змагань – на урочистому мітингу голова Дніпропетровської обласної ради Євген Григорович Удод звернувся до присутніх, відзначивши наскільки важливим для Дніпропетровщини є те, що наша земля стала колицею козацтва. Саме на території Дніпропетровської області розміщувалися п'ять найвизначніших січей, а козацтво для українського народу і сьогодні залишається взірцем військової сили. Саме тому у 2007-му році при Дніпропетровській обласній раді була створена координаційна рада з питань козацтва, куди увійшли отамани з усіх козацьких організацій області.

Представники обласної влади, козацькі отамани і духовні діячі поклали квіти до могили Івана Сірка. Лунала музика військових козацьких колективів. Під різнобарвними козацькими стягами і хоругвами, серед яких можна було побачити навіть російський триколор (певно, його привезли з собою козаки з Кубані), учасники свята колоною рушили на Співоче поле, біля якого вже отаборилися козацькі паланки.

На співочому полі над крутим річковим схилом ще торік встановили сцену, де й мали весь день виступати різноманітні фольклорні колективи з усієї Дніпропетровщини і навіть гості з сусідніх областей. Протягом багатьох годин

бандуристи, співаки, музики, танцюристи розважали люд, юні козаки та їхні вже дорослі побратими показували козацьку майстерність. У козацькому таборі можна було купити різноманітні вироби народних майстрів та вишиванки, що багато хто і робив, одразу перевдягаючись у національний український одяг.

Яскраве дійство фестивалю козацької пісні, музики, танцю та народних ремесел “Звідси воля розлилася...” урочисто відкрив голова координаційної ради з питань козацтва при облраді Ю.Г. Вілкул, відзначивши важливість подібних зібрань для сучасної України. Цікаво, що Юрій Григорович вже не вперше бере участь у таких заходах і протягом останніх років всіляко підтримує козацький рух в нашій області. Певно, тому Юрія Вілкула до Співочого поля привезла справжня козацька чайка “Спас”, яку зустріли гарматним салютом на честь початку фестивалю.

Якщо офіційна урочиста частина була розрахована на один день, то козаки зібралися на чотири. Ще 29-го була розгорнута похідна Січ: розподілено територію у затишку, встановлено намети, поселення огорожені прапорцями

або навіть очеретяним тиним. Ввечері того ж дня зібралося Велике Коло, загальна козацька рада, що складається з тих, хто прибув на Січ, обрано наказну старшину і розподілено обов'язки. Розпочалися вишколи (вишколи – це різноманітні навчальні заходи для молодих козаків).

Найцікавішим же був наступний день, 30-го липня. Після ранкового проруху, оздоровчих вправ і купання розпочалися вишколи на козацькій чайці “Спас”, кінні вишколи і вишколи з козацькою зброєю. Розгорнулася виставка виробів народних майстрів.

31-го липня після підготовки до урочистих заходів, Козацького кола і виступів показових колективів на вечір були заплановані різноманітні козацькі змагання, включаючи традиційну козацьку забаву “лава на лаву”, вечорниці і, звісно, ватра.

У неділю, 1 серпня, перша половина дня до згортання табору також була присвячена іграм і змаганням.

По суті, людина, яка потрапить до такої похідної Січі, майже чотири доби проводить серед сучасних козаків, які й досі під час таких зібрань живуть за звичаєвими традиціями на території вільної від “алкоголю, тютюну і лайки”, про що сповіщають численні об'яви на вході до наметового містечка.

І козацька громада радо запрошує на такі заходи не лише козацькі організації і вільних козаків, але й “усіх, хто за покликом душі зголоситься взяти участь у козацькому таборванні”. І, звісно, спогади від такої зустрічі з однодумцями незабутні.

Наталія ДЕВ'ЯТКО.

У КОЖНІЙ ДИТИНІ Є СОНЦЕ...

Розвиток державності на Україні сприяє появі нових тенденцій в освіті. З'явилась актуальна потреба суспільства у творчих, діяльних, інтелектуально обдарованих та духовно розвинутих громадян. Адже прогрес науки, культури, техніки, бізнесу визначається діяльністю людей, які по особливому сприймають світ. Це обдаровані особистості, які змінюють цей світ.

Майже всі діти мають творчий потенціал, який можна і потрібно розвивати. Однак як важливо його помітити вчасно, не пройти мимо, дати шанс, можливо, поштовх дитині для розвитку її обдарованості.

Якщо педагог може розвинути у дитини вміння фантазувати, навчити чути тишу, бачити вірш, колір музики, торкнутися сміху, веселки, відчувати чим пахне свято, морозний ранок – у дитини з'являється натхнення, потреба пізнання, бажання навчатись, пізнавати більше. Якщо ми зможемо навчити дітей будь-яку думку миттєво втілити в живий, яскравий образ, тоді і з'явиться творча, пошукова, дослідницька праця вихованця.

Обдарована дитина... Як упізнати її найперші вияви надзвичайних здібностей, як організувати навчання так, щоб дати змогу кожній дитині розкрити свої обдарування. Чим і як допомогти? Яка вона – обдарована дитина? На ці та багато інших запитань намагається знайти відповідь колектив Центру технічної творчості та дозволила школярів і молоді.

Послідовною і ціленаправленою є діяльність позашкільного закладу в цьому напрямку, а саме:

- розроблена система роботи з обдарованими дітьми;
- підбрано і систематизовано матеріал для дослідження обдарованих дітей, вивчення їх творчого потенціалу та психолого-педагогічних особливостей;
- створено картотеку обдарованих дітей, яка щороку поновлюється і поповнюється;
- створено банк даних, в який входить: творчий індивідуальний план роботи, діагностичні картки та результати психодіагностики, таблиці участі та результативності в заходах різних рівнів.
- Важливе значення для роботи з творчо обдарованими дітьми має вивчення педагогами позашкільного закладу передумов формування обдарованої особистості:
- наявності від народження відповідних здібностей;
- наявності з раннього віку середовища, яке стимулює не тільки розвиток здібностей, а й активне особистісне самовираження;
- наявності і вдосконалення

належних вольових та емоційних якостей, наполегливості, захоплення якоюсь ідеєю, уміння цінувати час, керувати собою;

- раннє систематичне тренування новаторського мислення;

- своєчасне залучення до самостійних експериментів з метою самоствердження.

Серед етапів роботи з обдарованою особистістю одним з найважливіших є етап розвитку її здібностей, нахилів. Ця робота потребує певних педагогічних умов.

По-перше, потрібно грамотно скласти програму розвитку і саморозвитку такої дитини, використовувати різні методики ствердження виявлених здібностей. По-друге, вміння педагогом вселити дитині віру в її творчі сили та здібності, бо саме «чинник успіху» має виняткове значення у реальному розвитку обдарованості. По-третє, поведінка з дитиною має бути, як з особистістю рівною педагогові. Цьому сприяють спільні роздуми, духовна єдність, дружні стосунки. І, нарешті, обов'язкова наявність ускладненого типу пізнання, який передбачає пошук складних, розрахованих на перспективу рішень, здатність мислити по-новому, чутливість до нових ідей; винахідливість тощо.

Виконання зазначених вище задач неможливе без використання принципів диференціації та індивідуалізації у роботі з обдарованими дітьми, що відкриває широкий простір для опрацювання надзвичайно гнучкої педагогічно доцільної методики, особливою якою є чітка спрямованість на загальний та гармонійний розвиток обдарованої особистості, розширення її соціального досвіду, виховання в неї духовно-моральних якостей.

Ефективність цієї роботи в певній мірі залежить і від правильно спланованої роботи з батьками. У практиці нашого закладу - це організація діяльності Університету народної педагогіки для батьків. Програма передбачає повернення батьків до того величезного досвіду, який накопичив наш народ у справі виховання. Тематика занять направлена на переосмислення основних ідей народної педагогіки, пропнятої глибокою людяністю, прагненням високо піднести людську гідність, її життєву місію, допомогти правильно визначити пріоритети у вихованні майбутніх громадян.

Особлива роль у підготовці та проведенні занять батьківського університету належить старшокласникам, які виступають перед батьками з лекціями, дослідженнями, проводять екскурсії, виставки, готують театралізовані вистави.

Широкі можливості розвитку творчих здібностей вихованців дає робота з народознавства в українській світлиці. Тут проходять українські народні свята, зустрічі з майстрами народних ремесел, авторські виставки дітей з народно-ужиткового

мистецтва. Саме цей напрямок дає можливість дітям набувати досвід в науково-дослідницькій роботі. Це пошукова робота по накопиченню матеріалів про звичаї, традиції рідного краю, записування народних пісень, збір етнографічних експонатів.

Одним з пріоритетних завдань в напрямку організації роботи з обдарованими дітьми є пошук нових ефективних форм і методів, які б дали можливість дітям сільського навчального закладу здобувати знання понад обов'язковий освітній рівень, успішно розвивати свій творчий потенціал. З цією метою в 2007 році на базі КЗ "Центр технічної творчості та дозволила шкільної молоді" (ЦТТ та ДШМ) та Партизанської середньої школи було створено навчально-виховне об'єднання «Перспектива». Створене освітнє середовище покликане дати унікальну можливість кожному учню зайняти свою творчу нішу для сьогоденної та майбутньої успішності і все шкільне життя іти сходинками вгору, до власного успіху.

Для цього в НВО створюються всі необхідні умови: це досить міцна матеріально-технічна база, високий професійний рівень педагогічних працівників, перебудова навчально-виховного процесу, розширення діапазону освітньо-розвивальних послуг.

Інтеграційні процеси в закладі позитивно впливають на підвищення професійного та науково-методичного рівня педагогічних працівників. За високі творчі досягнення в інноваційному оновленні національної системи освіти колектив НВО «Перспектива» нагороджений Дипломами XI, XII та XIII Міжнародних виставок навчальних закладів «Сучасна освіта в Україні», Грамотою Головного управління освіти і науки облдержадміністрації за I місце в обласному конкурсі «Накращу методичну розробку з науково-технічної та художньо-естетичної творчості» (2007, 2008, 2009 роки).

Вже багато років вихованці ЦТТ та ДШМ є активними учасниками і постійними призерами Всеукраїнської виставки декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва «Знай і люби свій край», обласного етапу Всеукраїнської виставки-конкурсу декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва «Знай і люби свій край», обласної виставки науково-технічної та прикладної творчості «Наш пошук і творчість тобі, Україно», Міжнародних виставок в м. Торонто (Канада) та о. Куба. Також вихованці є переможцями обласної премії «Обдаровані діти – надія України», нагороджені поїздками до Міжнародного дитячого табору «Артек».

Педагогічний колектив Центру визнає важливість роботи з обдарованими дітьми, знаходиться у постійному творчому пошуку, бо все це заради дітей – майбутнього нашої нації.

Людмила КОНДРАТЮК.

Радують "Сонячні зайчики"

Вже багато років поспіль на базі ліцею НІТ №2, яким керує Заслужений вчитель України, яка входить в число 100 кращих директорів України Л.І. Сбоева, працює дитячий оздоровчий табір «Сонячні зайчики». Знаходження в таборі для кожної дитини – це час отримання нових знань, розкриття творчого та інтелектуального потенціалу, зміцнення духовного та фізичного здоров'я. Все це стало можливим завдяки Дніпродзержинській міській раді, міському управлінню освіти і науки, батькам.

В цьому році в таборі, начальником якого вже багато років є заступник директора І.В. Комарова, протягом трьох змін оздоровиться 450 маленьких дніпродзержинців, які мають змогу користуватися матеріально-технічною базою ліцею НІТ №2.

В основу реалізації виховних заходів покладено співробітництво педагогів та вихованців, задоволення потреб та інтересів дітей, щоб кожен, живучи в гармонії з собою та навколишнім світом, вільно почував себе в атмосфері табірної родини і зміг самореалізуватися у різних видах творчої діяльності.

Вихователі та фізичні керівники табору залучають дітей до систематичних занять фізичними вправами, вчать володіти життєво важливими руховими вміннями та навичками.

Запам'ятається дитворі і шкільна ідальна. Завідувача виробництвом Л.О. Соломко та кухарі створили комфортні умови для кожного.

Деякі заходи, проведені в таборі, вже стали традиційними: святове відкриття та закриття змін, «Космічний парад загонів», святкові концерти, «Подорож на планету Іменинників», ігри-випробування «Крок до зірок», хореографічний марш «Танцюють всі», конкурс малюнків на асфальті «Україна – очима дітей», «Мелодії літа».

Гуртки «Олімпійські резерви», «Веселі дзвіночки», «Комп'ютерні ігри», «Дитячий вернісаж», «Хореографічний» сприяють розвитку у дітей творчого смаку, ініціативи, фантазії та практичних навичок.

Вихованці мають змогу переглядати кінофільми в кіноконцертному залі «Мир», вистави музично-драматичного театру ім. Л. Українки, із задоволенням знайомляться з акторською майстерністю юних акторів театру-студії «10 квартал».

Кожна дитина – це не лише учень, це маленький промінець, який взяв у сонечка часточку тепла і вчиться зігрівати теплом своїх рідних та друзів, своє місто та землю. Сподіваємось, що всі назавжди запам'ятають девіз табору «Сонце на небі, Сонце в мені. Я подарую Сонце Землі!».

Л. ВИШНЕВСЬКА,
заступник директора
ліцею НІТ №2.

ФЕНОМЕН АНТОНИЧА

Більшість думає, що творення - це віддушину: попив трускавецької водички і... понесло. Але справжня поезія - це душа. Вірш для поета - живе звірятко, якому він звіряє свої тайни. Знаючи, звісно, що людина насамперед духовна, Богом дана, а вже потім все решту, творець одухотворює суще, вдихаючи у своє творіння феномен Тайни. У народній казці героя, посіченого-порубаного, обмивають спершу „мертвою“ водою, бо все на землі смертне. Щойно тоді зрощуються тканини. Це ж бо земний чин - смертну воду п'ємо щодня. Герой зцілюється, але тіло ще не живе. І тут настає момент істини: лине жива вода Божого замислу (віді-всєвіді), відбувається вдихання Святого Духа - аж тоді воїн оживає і... стає знову безсмертним.

Ось ця містерійність, прагнення до-сконалості і водночас межового („Углиб, до дна співуче лезо встромляю в корінь слова“), оця закоріненість у Первослово - визначають секрети поетики Богдана-Ігоря Антонича.

Неначе в книгах праарійських

Підкова, човен і стріла.

В дібровах сяє срібне військо,

Шумлять санскритські слова.

Русьві й стрункочолі йдуть племена,

І їхні друзі — кінь та корабель.

Горять на небі ясных зір знамена.

Мов перехрест окрилених табель.

Ген звідти й „росте Антонич, і росте трава, і зеленіють кучеря вільхи“, і „нахилися, нахилися тільки - почуєш найтайніші з всіх слова!“

**„Антонич був хрущем і жив колись
на вишнях,**

На вишнях тих, що їх оспівував

Шевченко.

Моя країно зоряна, біблійна

й пишна,

Квітчаста батьківщино вишні

й соловейка!

Де вечори з євангелії, де світанки,

Де небо сонцем привалило

білі села,

Цвітуть надхненні вишні кучеряво

й п'яно,

Як за Шевченка, знову поять

пісню хмелем.”

Так народжується Слово-Бог, Слово-Пісня, Слово Шевченка, ну і, звичайно, санскрит, який заховує наші архетипні скарби, охороняє головні корені, обєрігає ключі Первослова. Звідси й Країна Благовіщення, у якій „Шевченко йде - вогонь, людина, буря.“ Антонич - поет мовний, тому й вимовний, тому про нього будуть говорити до кінця світу. Він мав ключ до глибин прамови, був підключений до генетичної матриці українства. Цей прорив до основ, до глибин гармонії розробляв у свій спосіб Микола Зеров із неокласиками. В чому різниця? Нема

в українській літературі більшої

постаті в одухотворенні природи, як Антонич. Власне природа у всіх виявах і стихій реалізує духовний порив. Антонич - це взаємодія і поєднання Духа й Матерії, надсвідомого з підсвідомим, реалізація Духа в матеріальному світі. Якщо поет мовний - він невідмінно духовний!

Дивно, але й сучасникам поета, і теперішнім критикам не прийшло в голову, що так прозріти біос, так полюбити матеріальні прояви Духа могла тільки людина глибоко релігійна, особистість високого Ідеалістичного світогляду. У краших віршах „Книги лева“ та „Зеленої Євангелії“, зокрема й у загальновідомій „Пісні про незнищенність матерії“, струмить божественна любов, животворять світлоносні та життєтворчі первні усього стущого.

Звичайно, це геніальність, але для її реалізації необхідна дуже відповідальна внутрішня свобода, величезна воля до життя, могутня творча воля, сила волі та абсолютно стовідсоткова концентрація. Ну й, звичайно ж, на все Божа воля, інакше кажучи, Богонадхнення! За його недовгий вік - усе це було тою чи іншою мірою властиве Антоничу. Вірші Антонича є своєрідними образними формулами світобудови та світоруху, які мають безконечну і незнищенну перспективу. Антонич - це ясновізор думка, філософія, світогляд, це така гримуча суміш, що тільки поет великої ЛЮБОВІ міг це ступити до купи в горнілі живого творення.

До цього можна додати відважність розчинитися в Особі Народу, злитися усецільо з природою; уподібнившись усьому і вся, зберегти себе, адже у кожній людині - власне, єдине в світі, призначення, згідно зі святістю великої тріади: Особа Людська, Особа Народу, Особа Божа...

Інтуїція не зрадила Антоничу: з лемка він став українцем, продовживши свою малу батьківщину на вищому рівні, бо його етнос і є однією із найзапахуших віток Українського Древа. Поет збавнув нероздільність української раси, і в цьому його велич, мікро- і макрокосмос його високої душі.

Антонич майже однаково сильний і в ліриці пейзажно-інтимній, і в політичній - принаймні намагався досягти цього синтезу, як Шевченко. Цьому поетові властивий потяг до універсально-всеоб'ємного синкретизму рацію та емоцію. В його поезії живе своєрідна магія стихій, особливо тонка задушевність, очуднення і оживлення-осимпатичнення усього стущого, коли нема поділу на живу і мертву природу.

На мою думку, він міг здогадуватись, що душа триєдина. Як і все суще, до речі. Підсвідоме зумовлює геніальність з генетичної матриці. Надсвідомість проявляє Тайну Святого Духа, скеровує Богонадхнення. Свідомість, власне, і є продуктом взаємодії цих святих величин - Поле творчості, полігон Господа Бога.

Можна сміливо говорити про особливу релігійність Богдана-Ігоря Антонича - без поділу на конфесії: він жив у Бозі і його творіннях, як мовиться, всецільо, на всі сто відсотків. Він став новатором з божої ласки, як його улюблений вчитель Тарас Шевченко, як був новатором надхненник євангелійного вчення Ісус Христос. Ось у цьому Богонаслідуванні - феномен нашого Поета, як і кожної іншої людини, яка досліджує, наслідує і творить за образом та подобою Слова з усіма його синонімами: Любов, Життя, Творчість, отже - Бог!

Хоч я і сказав дещо про універсальність Поета, але це щойно одна його іпостась - Антонич багатолікий: лірик, мілітарист, герой зриву, воїн, філософ, чарівний клубок чогось такого незмінного і незамінного, який знав, що вічно змінюватись - звичай велить!

Богдан ЧЕПУРКО, Львів.

P.S.

Минулої зими у Львівському Палаці мистецтв виставили для всенародного огляду проекти пам'ятника юному, а вже понад столітньому Поету. Переможця не виявили: щось трошки від Антонича є в кожній несміливій пропозиції, однак узагальненого образу нема.

Як у народі схвалюють зображення? „Як живий!“ І це „живий“ означає не тільки „подібний“, а й **переконливий, образотворчий.**

Звичайно, Антонич - насамперед символ закоханості, весняності, квітання, неперервності життя, незнищенності матерії, одухотвореної Творцем і осимпатичненої творцями, але ж ми мали б упізнавати в ньому себе, а в собі поета, тобто пам'ятник має бути простий: ось там, скажімо, поза постаттями, у живій природі - хрущі на вишнях чи в бузку (вишню можна посадити степову або й карликову „японську“ - її ще можна зустріти па крутосхилах подільської Бакоти, яка зберегла субтропічну рослинність), а стежкою чи алеєю розмашисто і надхненно із ледь прирученим і водночас здивовано розширеним поглядом крокує пам'ятник Богдану з бронзи чи й сама пам'ять про втілену Поезію буття... А за ним на пів кроку закохана Оля — це ж символ усіх землян, їхньої вродливої присутності в цьому житті, це поспішають у позачасі наші сучасники і, як завжди, не встигають у світ великого ідеаліста та чарівника Слова. Безумовно, пам'ятник мав би вписуватись у краєвид, але головне, все-таки, фігури, бо попри важливість тла образ людського призначення, загалом світообраз української душі - визначальний на всі часи.

Звичайно, скульпторами не народжуються - скульпторами стають, але **магія** поезії мала б струмити із фігурально-структурної візії, бо це така субстанція, що або вона є, або її нема!

Богдан Антонич не минувся - він наше майбутнє.

Б.Ч.

Про автора. **Богдан Петрович ЧЕПУРКО** народився 26 серпня 1949 р. в с. Осівці Бучацького району Тернопільської області. Закінчив Львівський університет.

Автор поетичних збірок „Сонячна дорога“ та „Код спадковості“; книжок для дітей: „Чом ти, гуско, боягузко?“, „Вітер нашої землі“, „Ми зварили борщик“, народознавчих трактатів: „Українці“, „Небесна родина“, „Приказкове коло“.

**Раїса
ХЕЙЛИК.
(США)**

МІСТ ЧЕРЕЗ ОКЕАНИ

**(Продовження.
Початок в попередніх номерах)**

Частина четверта

Наше життя в Ель Параїсо ввійшло в буденність, що власне було мені до вподоби. Місце на відміну від інших наших посіпостей було досить безпечне: без диких звірів, котрих слід остерігатися. Щоправда, натомість слід було оберегатися отруйливих стонот та скорпіонів. Мій брат, моя племінниця і я наважувались ризикувати ходити на прогулянку все далі і далі від нашого мікрорайону, знаходячи маленькі парки, де ми могли безпечно бавитися з іншими дітьми.

Вдома, після вечері, я йшла близько річки, любуючись швидкими круговертями з гіпнотичними колами, виправлялась і полинала в далекі думки і фантазії. Річка чарувала і в той же час лякала мене. Почивнався дощовий сезон, прохолодна температура, вогкі (туманні) ночі. Лагідний дощ впаде з голубого неба і скоро закінчиться. Грунт випромінював якісь пахощі - не до моєї вподоби. Дощить часто, однак життя триває далі, не зважаючи на дощ. Нині дощ є сильніший, ніж звичайний. Бачимо, що річка тече скоріше і несе з собою листя та гілочки. Ми сидимо в хаті, спостерігаючи за цим. Ми ніколи не бачили як росте річка і то було цікаво. Після декількох годин дощу річка росте, заливаючи низькі береги, вода тепер жовта, і я бачу як річка несе картонні ящики, малі забавки, більше гілля та листя, а дощ іде далі, течія сердита і бистра. І ось вже можна спостерігати інше, загрозливіше: мертві звірі, кури, пропливають одинокі яйця і тепер річка подає голос. Говорить тихо і незаперечно, але командним тоном. Бачимо, як вода починає заливати наше подвір'я, підкрадаючись помаленьку та все ближче і ближче. Залило вже половину подвір'я і там, де стоїть глиняна піч, в цей час мама вирішила йти шукати мого вітчима. Нам наказала вилізти на МУР, якщо вода підіймається і що вона незабаром повернеться. Коли річка залила нашу підлогу, я схопила мого брата, закрила двері і вилізла на цементовий мур. Рух поза муром був метушливий. Люди несли речі, дехто накладав тюки на

мур, дехто намагався винести нажите якнайдалі. Загально метушня була неймовірною. Ми сиділи на мурові, а вода вже залила все довкруги стіни. Раптом якийсь мужчина гукнув чи ми самі на обійсті. Я відповіла, що так, і чекаємо на поворот батьків. Чоловік попрохав нас злізти з мурові і сісти в його авто, а він пішов когось шукати, ми зробили як він казав і сіли в авто, чекаючи на нього. Вода почала вже підніматись довкола авто і згодом воно почало поволі сунутись. Це було забавно: плити на авто річкою. Підлога авто зволожніла і ми почали плити скоріше. Раптом двері відчинилися і військовий вихопив мого брата і мене, а авто попливло геть. Наш рятівник посадив нас у військову вантажівку, де було скупчення людей і в цей момент я відчула як росте паніка в моєму естві. Батьки, напевно, будуть шукати нас там, де ми мали бути. А в той час хтось у вантажівці почав говорити і щось показувати, я глянула в той керунок, куди показували люди, і вдалині, в брудних водах залитого поля, розгледіла постать моєї мами, що просто несамовито плывла в бік військової машини. Люди чекали, махали і аплодували їй, шофер призупинив вантажівку і чийсь дужі руки підняли її з води до машини...

... Похмурий настрій панував довкруги, коли ми прибули до бараків військового комплексу. Моя пам'ять досить слабо зберегла якісь подробиці, але, пригадую, нас розселили в довгому бараці, де було багато походних ліжок, розставлених одне біля другого впродовж обох стін будови, з чистими простирадлами, зеленими ковдрами і подушками на кожному ліжку. Дорослі і діти почали крутитись побіля своїх нечисленних персональних речей, а я сиділа, ігноруючи рух, сумна і пригнічена. Мої книжки зникли, то все що мене обходило. Я жалілась мамі тихим пискливим голосом про втрату моїх книжок, а вона неухважно втішала мене обіцянкою дістати в скорому часі більше книг. А я продовжувала нарікати, що нові книги не будуть такі, як загублені. І так день приходив до кінця, ми були знову безтатченки, і Бог зна, що принесе нам майбуття і завтрашній

день. Навіть я, дитина, турбувалась і була розгублена. Раптово збіглась велика група людей, пропихаючись вперед і творячи натовп, що з підвищеними тонами прохали про допомогу. Почали прибувати люди і з інших бараків. Апелювали до когось мені невідомого, принаймні, через малий зріст я не могла розгледіти. За кілька хвилин було прохання натовпу розрідитись. Я сиділа на моєму ліжку без уваги, що діялось навкруги, коли мама погукала мене, я глянула знехотя, але за звичкою наблизилась до моєї мами. Вона стояла біля стрункої, з світлим коротким волоссям гарно одягненої пані, її манери без слів вказували на шляхетність і коли вона глянула на мене її великі сірі очі були наповнені стурбованістю.

Вона говорила з моєю мамою кілька хвилин, а я стояла, слухаючи неухважно, тоді кілька слів долетіло до мого вуха і я зрозуміла, що вони говорили якоюсь слов'янською мовою. Пані повернулася до мене із запитанням: чому я така сумна. Мені залишалося пояснити, що мої книги пропали в «воді» і що я ніколи їх не зможу дістати, також не зможу йти до школи через втрату книг. Помимової мої очі наповнилися сльозами. Вона глигнула на мене з напівусміхненим поглядом та на вустах усмішка була відсутня. Пані тільки пояснила, що, можливо, дещо зможемо зробити, тоді, знову, повернувшись до моєї мами і вони говорили тихо і довірливо. Нарешті, мама посадила мене на ліжку і роз'яснила, що ця пані візьме мене до себе додому на декілька днів, вона дістане для тебе книжку, одяг і тоді привезе тебе назад і чи я на це згідна. З обіцянкою книги мій інтерес розбудився і я сказала так, я піду з панею. (Як легко перекопати дитину).

Отак, ця елегантна, майже блондинка, сіроока дама взяла мене за руку і ми йшли коридором під поглядом численних очей, а також під тихий шепіт присутніх. На дворі починало темніти, моя нова знайома йшла до великого оливко-зеленого авто, де чоловік в уніформі і з кашкетом стояв поблизу, відчинив задні двері, сказала мені заходити всередину. Авто пахло шкірою, сидіння дуже м'яке, я була в

захопленні. Леді запитала моє ім'я і вік, і коли я відповіла, вона сказала, називай мене Лусія, сеньйора Лусія.

Тоді вона мене запитала за школу і який предмет мені найкраще подобається, і зпересердя я почала їй розповідати про все. Навпроти магазину, чоловік в уніформі зупинив авто, відчинив нам двері, ми вийшли з авто на хідник, двері магазину були зачинені, тоді чоловік в уніформі постукав і хтось відчинив двері навстіж і ми зайшли до середини. Це була книгарня, її стіни заповнені сотнями гарних книг всіляких розмірів і кольорів, продавець, перекинувшись словами з сеньйорою Лусією, попрощав мене в одному відділі переглянути книжки і вибрати декілька до смаку. Моїм очам не вірилось: такий скарб перед мною, ніколи в світі я не бачила стільки книг. Після досить тривалого перегляду я вибрала дуже і дуже велику синього кольору, з твердою обкладинкою книгу «Алі Баба і Сорок Розбійників» і другу звичайного формату. На обкладинці був намальований череп напівзахований занавісою. Книга називалась «Привид опери». З моїм скарбом під рукою ми знову сіли в авто. Наша наступна зупинка була в крамниці взуття, де я отримала пару коричневих шкіряних черевиків з товстою твердою підошвою, це щоб направити мої ноги, сказала вона. Глянувши на ноги, я не могла зрозуміти: чому я маю носити черевики для поправки, бо вони для мене виглядали нормальними, але я не наважилась висловити свою думку.

Їхали порожніми вулицями, тоді дорога розширилась. Обабіч - шикарні будинки, віддалені від проїзної частини, і обабіч королівські пальми. Прибули до оселі з квітучими деревами, в садку перед хатою солдат з рушницею відчинив широкі ворота і ми заїхали у великий гараж. Чоловік у чорному вбранні, у білій цупкій сорочці і в білих рукавичках відкрив великі двері, вклонився до нас і ми ввійшли. Мої очі охопили велику ясно освітлену кімнату з софою та кріслами збоку, маленький столик, на якому стояв масивний вазон з квітами, по боках вестибюлю було більш кімнат, там далі я побачила сходи догори. Все пахло чудово. Пані Лусія щось сказала чоловікові в білих рукавичках і чорному костюмі, він пішов та незабаром повернувся з жінкою в сірій уніформі. Вона кілька хвилин слухала пані Лусію, а потім взяла мене

за руку і повела покрученими сходами. На другому поверсі мене завели до веселої декорованої кімнати, з білим письмовим столиком. Там так само була велика полиця з книгами і туалетний столик біля вікна з прозорими занавісами, велике ліжко з гарним біло-синім покривалом. У кутку - м'яке крісло, маленький столик з квітами у вазоні і портрет дівчини в чорно-білій суцільній. Незнайомка серйозно дивилась з рамки на мене. Служниця сказала почекати, поки вона наповнить ванну. Я роздягнулась і влізла в ванну, а вода така тепла та привітна, що я хотіла бути у ванні якнайдовше. Та це було нереально. На ліжку на мене вже чекала суконка з чорно білими смугами. Точно така, яка була на дівчинці, котру я бачила на портреті.

З якийсь час, йдучи за служницею, я увійшла у велику кімнату, де у кутку стояло величезне піаніно, стіна обставлена полицями книг, м'яка королівська мебелю, магнітофон і елегантні вазони на піаніно і столах. Пані Лусія сиділа на кріслі і як тільки я зайшла, вона встала, притягнула високу табуретку і попросила мене читати їй з великої синьої книги «Алі Баба і Сорок Розбійників». Я взяла ту велику книжку, поклала один кінець на стіл, а другий кінець на коліна і почала читати плавно. Після другої сторінки пані Лусія похвалила мене за гарне читання і попросила випити тепле молоко. Я сиділа і пила це смачне молоко, коли двері студії відчинились і зайшов чоловік у військовій уніформі відтінку піску. Побачивши мене в кінці кімнати, він відразу зупинився і, зіщулюючи свої очі, непевним голосом вимовив:

- Еленіта?

Потім швиденько пройшов через кімнату, розкрив свої руки і аж тоді вже зблизла, усвідомлюючи, що я не є та персону, що він думав, зупинився і подивився на мене уважним поглядом. Він дивився на мене, а я збентежено дивилась на нього. Він був високий, стрункий, з світло-коричневим волоссям, сумнісірі очі за золотом обведеним окулярами на рівному носі. Тиша була перервана легким усміхом пані Лусії, вона промовила жартівливим тоном:

- Я знала, що це для тебе

буде неймовірно!

Вона представила чоловіка як лейтенант-полковник Карлос Дельгадо Шальбо, і не без гордості додала:

- "Мій чоловік".

Я зістрибнула з свого високого крісла і з глибоким реверансом, вивченим від мадам Тархан Муралової, з минулих лекцій, сказала:

- Для мене є велика честь завітати вас, лейтенант-полковник!

Така моя грічність заповонила пана Шальбо, він вхопив і обняв мене, кажучи:

- Я також задоволений пізнати тебе, дитино!

Тоді за їхнім дозволом, кажучи доброї ночі, я пішла до спальні, наділа піжаму,

та білосніжній ванній кімнаті. Все було немов би у казці. Одягнувшись дуже обережно і з деякою невпевненістю, вийшла з кімнати і поволи по сходах вниз. Та наприкінці я завагалася, не знаючи куди йти далі, але тут помітила чоловіка в темному вбранні та білих рукавичках. Він, побачивши мене в передпокої, привітався і попросив йти за ним в кухню. Кухня була велика, яскраво біла, багато блискучого начиння висіло на стіні і ще більше містилося на численних шафах. На кухні була повненька жінка у білому вбранні з білим фартуком, вже знайома мені служниця і ще одна молодша щось робила в кутку та молодий чоловік в

зін купувати необхідне для господарства і потім я повернувся до школи. Того дня по обіді ми дістали з магазину всі потрібні шкільні речі, побачила невідому мені частину Каракасу та повернулись додому вже під вечір. Вже у будинку пані Лусія попрохала читати їй і на деякий час я так заглибилась, читаючи виголос, що не чула як мене кличе пані Лусія. Вона сказала мені піти просвітитись, бо ми скоро будемо вечеряти. Що вона мала на увазі з «просвітитись» думала я? Чи я мушу знову купатись? Я пішла нагору в мою нову кімнату, сіла на ліжко знервована, не знаючи що робити.

Мабуть, що сиділа там довгенько, бо задрімила, а тут зайшла служниця та попросила зійти вниз. Вона запитала, чи я просвітжилась. Побачивши моє незрозуміння, пояснила чи я вмила лице та руки. Ага, оце що воно означає вмилися. Вже було темно на дворі, коли мене повели в їдальню. Господар дому Карлос Дельгадо Шальбо і пані Лусія сиділи при великому столі, покритому білою скатертиною, з кришталевими чарками, начинням, серветками. А ще букет в центрі столу. Все

точнісінько, як в оповідях мадам Тархан Муралової. І я подумки була дуже вдячна за її студії.

Бояюся я наблизилася до столу, і пан Шальбо, підбадьорюючи мене, запросив сісти з його боку, а пані Лусія сиділа напроти. Я взяла серветку і поклала так, як мене вчили на лекціях раніше. Панство Шальбо спостерігали за кожним моїм рухом, а тоді, коли я відповідно поклала руки на стіл, вони обоє глянули усміхнено одне до одного і потім на мене. Наша розмова складалась з запитів та відповідей, а Андрес, в його чорному фраківі і білих рукавичках, заходив в інтервалах, приносячи посудини, тримаючи поки ми набирали страви. Мій кожний рух був розрахований, щоб не зробити помилки. Напевно, через це я їла дуже мало.

(Правопис автора збережено).

підлізла під ковдру, відчуваючи м'якість матрасу, ніжність пухнастості та свіжий запах подушки, не вірячи в сьогоднішні події, я скоро заснула.

...Ранком, зайшла служниця, щоб розбудити мене. Через вікно блискуче сонце було високо в небі і сині пухнасті хмари. Приємний, із запахом парфум, вітерець залітав ніжним подихом через вікно, і я лежала, не бажаючи вставати з м'якого. Служниця поцікавилася як мені спалося і чи хочу сніданок в спальню. Здивована, я глянула на неї та зізналася:

- В нашій хаті ми снідали в кухні.

- Дуже добре, тоді скупайся, одягнися і зійди на низ. Сеньйора Лусія побаче тебе опісля.

По-правді, мені було дивно знову купатись. Адже я купалася вчора ввечері та, щоб не завдати клопоту служниці, пішла в лазню скупатись. Тим більш, що мені так приємно було перебувати у розкішній

білому піджакові. Вони всі запитливо дивились на мене, а я стояла не знаючи, що робити. Нарешті, второпала, що слід привітатися:

- Добрий день!

Мені бадьоро відповіли, а потім чоловік у чорному фраківі пояснив:

- Це кухар Марія, вона керує кухнею, це Анна, - він показав на служницю, що мене розбудила, - вона відповідає за порядок в домі разом з Мартою. А ось то Хозе. Він на побігеньках та помагає мені. А я Андрес і керую усім будинком. Якщо хочеш щось запитати: звертайся до мене, - пояснив насамкінець керуючий цим розкішним будинком.

Я вклонилась до кожного з моїх нових знайомих. Андрес наказав кухарці Марії, готувати мені сніданок. Лише королі їдять сніданок такий як мій. Після сніданку мене повели до студії пані Лусії, де вона чекала на мене. Вона пояснила, що поїдемо в мага-

Далі буде.

Карло ГУЛАК (Ялта)

• НЕ ПІДЛЯГАЄ ЗАБУТТЮ

Про сумну долю мого земляка Івана Івановича Яцюка мені довелося дізнатися за незвичайних обставин. Я був переведений у сусідній Новомосковський район, що на Дніпропетровщині, в семирічку с. Королівки, тому став на облік в Миколаївській сільській Раді, на території якої знаходилася згадана школа. Дивлячись в мій паспорт, секретар виконкому — миловидна жінка середнього віку - з якоюсь тривогою промовила:

- З вашого села у нас колись

працював учителем Іван Іванович Яцюк. Ви, напевно, його знали? - в її запитанні я інтуїтивно відчув нотку суму.

Нашій розмові завадив Герой Соціалістичної Праці, фаворит-кукурудзовод, голова колгоспу ім. Чкалова Олексій Романович Щербина. Я стояв спиною до дверей і не помітив його. І, мов навмисне, моя рука потягнулася до папірця на столі, який привернув мою увагу. То було запрошення Щербини на сесію сільради, де згадувалися його численні титули. Я засміявся і сказав секретарю, що коли російські царі перелічували в указах захоплені і приєднані ними чужі землі, то подібний перелік вони закінчували словами: "и прочая и прочая". Жінка змінилася на лиці, і тільки тоді я збагнув чому, коли до столу рвучко підійшов сам голова колгоспу. Він взяв у руки запрошення і порвав його, сказавши секретарю:

- Віднині пишіть коротше: Герою Соціалістичної Праці і депутату сільської Ради.

Після цих слів він круто повернувся і вийшов із кабінету.

- На вас чекають великі неприємності, - сказала мені жінка співчутливо.

І справді, через кілька хвилин до кабінету увійшов водій Щербини і повідомив, що той чекає мене в машині, аби порозмовляти.

- Тільки ви йому не суперечте, - прохала мене добра жінка-секретар. Але її побоювання були марними.

- Ви в свою Королівку? - запитав Щербина, коли я представився йому. - То я вас підвезу, бо маю справу до вашого голови колгоспу. Вам, певне, сказали, що я

справжній дракон. Сідайте в машину, не бійтеся.

- Я фронтовик, тому страшнішого за фронт для мене немає нічого.

Ми обидва засміялися. Цей сміх був сигналом для відвертої розмови. Сім кілометрів до Королівської семирічки ми проїхали швидко.

- Я вас доведу до самої школи, аби всі бачили, що сам Олексій Романович вас підвозив, то й до вас будуть ставитися з повагою.

ВРОГ НАРОДУ

Пахнуло саморекламою, проте він казав правду. А я тоді подумав про нього, що він зробив чимало добра для держави, але немало неприємностей для окремих людей. Він перервав мої думки.

- Між тим я теж знав вашого земляка Івана Івановича Яцюка. Хоча і з однією ногою, але так робив свою справу, що ми заздрили. А покінчив з собою у тюрмі даремно, ми, молодь Миколаївки, домагалися тоді його звільнення, але запізнились.

Для мене ніч після зустрічі з Щербиною була безсонною. І не в ньому причина - непокоїла доля людини, яку спочатку визнали "ворогом народу", а потім, через відсутність відповідних фактів, змушені були звільнити, та не встигли. Я в пам'яті гортав сторінки свого босоногого дитинства...

Недалеко від подвір'я моєї тітки Наталки Талалай ми влаштували собі стадіон і ганяли м'яча. Серед нас виділявся Іван Яцюк, років на тричотири старший за інших. Ліва нога була відрізана до коліна - малим потрапив під каток, коли молотили пшеницю. З допомогою костура він разом з нами досить швидко бігав. Інколи, як кенгуру, стрибав на одній нозі, не втрачаючи рівноваги. Тому собі в партнери по грі Іван вибирав сам. а не навпаки. Хлопець успішно закінчив В'язівську семирічку, потім Новомосковський педтехнікум і став Іваном Івановичем, учителем третього класу Миколаївської школи. Це все я розповів секретарю сільради при нашій другій зустрічі.

Вона сиділа навпроти, засмучена, в очах стояли сльози. Коли жінка трохи заспокоїлася, я попросив розповісти

все, що їй відомо про Івана Івановича.

- Ваня був душевною людиною. Він жив на квартирі поруч з нами. Багато читав, розповідав новини, про які дізнавався з книг. Я не на жарт закохалася в нього, - жінка скупко посміхнулася. - Його фізичних вад не помічала, проте помічав він їх сам. Тому довго "відбивався" від мене під різними приводами. Але, зрештою, зрозумів, що даремно, і почав відповідати мені взаємністю. І ось почалися про-

кляті народом роки репресій. У 1938 році було заарештовано кількох вчителів технікуму, в тому числі й директора на прізвище Борщ, колишнього командира Червоної армії. Хтось згадав, що під час арешту бачили на подвір'ї технікуму Івана Яцюка (а його з костуром легко було запам'ятати). Чому б се йому вештатися серед студентів? Не інакше, як мав зв'язки із заарештованими Борщем та вчителю співав Мусієнком, який теж став жертвою НКВС! Потрапивши разом із ними до в'язниці і зазнавши нелюдських знущань, Іван Іванович спочатку намагався повіситися, але сорочка не втримала. За спробу самогубства його було переведено до карцеру, де він помітив цвях і з його допомогою перервав собі вену. Отож зійшов кров'ю...

Я теж добре знав Івана Яцюка. Це була щедро обдарована людина, справжній вчитель. Іван грав на багатьох музичних інструментах, співав, малював, був доброзичливим і працелюбним. Все це не залишало байдужим селян, тому на сільській сходці і звернувся голова сільради Назар Мефодійович Біленко (пізніше розкуркулений) до жителів села з пропозицією послати Івана за кошти села на навчання. Йому громада виділила 40 карбованців. Це на екзамени, а потім хай живе на стипендію, вирішили селяни. Іван-сирота став студентом, жив на стипендію і добре навчався...

Отак і загинув молодий здібний вчитель, обріханий і принижений безпідставними підозрами, бо то був час дикої несправедливості і безправ'я, які панували в "імперії зла".

• ПОЕТИЧНИЙ РОЗМАЙ

Яків ЩОГОЛІВ

БАЮ-БАЮ

*Мати сина колихала;
Колихаючи, співала:
"Ніч заходе, треба спати,
Коло тебе рідна мати."*

*Я тебе нагодувала,
І сповила, і приспала;
Колишу тебе й співаю,
Спи, дитино! баю-баю!*

*Будеш ти рости помалу,
І нікому на поталу
Я не дам тебе, мій сину,
Поки ляжу в домовину.*

*Геть від нас усяке лихо,
Хай круг тебе буде тихо!
Над тобою я співаю,
Спи, дитино! баю-баю!*

*Ти зростеш собі на славу,
Будеш мати силу жаву
І одягнешся в лудани,
Кармазинові жупани.*

*А поки рости ти будеш
Та ту славу роздобудеш,
Я не сплю, тебе качаю,
Спи, дитино! баю-баю!*

*Я знайду тобі коханку —
Чорнобриву панянку;
Оженю тебе, мій сину,
Та тоді хоч в домовину!*

*Спи ж, нехай
Господь з тобою!
Ніч покрила землю млою.
Я не сплю, тобі співаю,
Спи, дитино! баю-баю!"*

Анатолій КРАВЧЕНКО

ВІТРЯК

*Куди летиш, вітряк,
не в змозі одірватись
від матінки землі?
Куди летиш, верткий?*

*Та ніколи йому
до мене обізнатись, -
весь час він лопотить,
характер, бач, такий!*

*Одвічний вітрогон
на пагорбі, мов вершник, -
затямилось йому:
він - вищий, всі - малі.*

*Хай жорна стугонять!
А вітряку не вперше
на небо зазіхат -
й лишатись на землі.*

Провідники рубрики: почесний доктор теології Леонід ЯКОБЧУК та журналіст Лев ХМЕЛЬКОВСЬКИЙ

ОСТАТОЧНЕ БОЖЕ РІШЕННЯ СУТНОСТІ ГРІХА

- У першому посланні апостола Івана є такі слова: "Хто чинить гріх, той від диявола, бо диявол грішить від початку" (3:8) Прошу розповісти про гріх, його визначення і вплив на людське життя.

- Перед тим, як говорити про сутність гріха, я вважаю потрібним пояснити що є гріх. Є різні пояснення гріха. Наприклад, секулярна, світська психологія не вживає слова "гріх", а називає ненормальні аспекти життя, мислення, почуття чи діяльності такими термінами, як проблема, відхилення, дивацтво, психопатологія тощо. Теологія називає гріхом людську нездатність виконувати волю Божу. Крім того, визначає гріх як неслухняність і переступ перед Божою волею.

В богослов'ї теолог Беркгоф дає таке визначення: "Гріх - це відсутність погодження з моральним законом Божим в діях, прихильності або стані". А теолог Басуелл пояснює так: "Щось в творенні, що не відображає, або що є проти, чи суперечить святому характеру Творця". Це вірно, бо моральний закон є відображенням характеру Божого.

Згідно Писання гріх є порушенням закону Божого і специфічним способом виявлення зла. Апостол Іван каже: "Кожен, хто чинить гріх, чинить і беззаконня. Бо гріх - то беззаконня" (1 Ів. 3:4).

Але гріх - це не лише одна дія чи конкретний вчинок. Він є засадою світського життя. Акт гріха виникає з принципу або природи людей, коли вони гріховні. "Погане дерево родить погані плоди" (Мтв. 7:17), а "з лихого серця виходять лихі думки" казав Христос (Мтв. 15:19). Крім того, гріх є несправедливим актом, спрямованим проти Бога та людини і проявляється в нездатності та небажанні людини бути слухняною Богові для людського добра.

Апостол Павло в своїх посланнях гріх майже персоналізує і зображує як злу особистісну силу, яка поневолила людство.

Біблія також учить, що гріх властивий або притаманний людській природі. Народжуючись, ми приходимо в грішний світ і більше того, ми народжуємось схильні до гріха. В Псалмах написано: „Отож, я в беззаконні народжений, і в гріху зачала мене мати моя" (Пс. 50:7). Ще один псалом: "Від лона ще материнського — вже віддалені несправедливості, з утроби ще матерньої заблудилися неправдомовці" (Пс. 57:4). Церковна традиція це називає перворідним гріхом, маючи на увазі не біологічний чи фізичний порок, а духовну інфекцію, яка

таємничим способом передається від покоління до покоління. Людська природа не породжує гріха, але вона ним, тобто гріхом породжена. Походження гріха оповите таємницею і, без сумніву, пов'язане з проблемою зла.

- У Біблії говорять про гріх і Старий Заповіт, і Новий Заповіт, Євангелія. Чи є різниця в поясненні гріха в Старому Заповіті і в Новому?

- Як Старий Заповіт Біблії, так і Новий Заповіт говорять про віру. Віра основана на Законі, вона основана на Євангелії. Старий Заповіт говорить про Закон і гріх пояснюється в Старому Заповіті як порушення моральної заборони Закону.

Натомість з Євангельського погляду гріх не стільки є порушенням морального кодексу Закону, скільки розірванням Заповіту з Богом, а гріх не стільки спрямований проти Закону, скільки проти любові.

- Як сталося це нове відношення, новий зв'язок, новий стосунок? Згідно Біблії гріх карається смертю, то чи справедливий, святий Бог міг піти на компроміс з гріхом, з грішною людиною і вже не карає смертю?

- Для яснішого розуміння повернемося до початків, до Старого Заповіту Біблії. Бог ніколи на компроміс гріхові не пішов і не піде, але в Своїй любові до Свого творіння — людини приготував план її спасіння.

Для спасіння Бог вибрав ізраїльський, щоб через цей народ послати Спасителя. Отже, головним керівником цього народу був вибраний законодавець Мойсей, через якого Бог дав закони для праведного життя. Коли хтось з громади впадав у гріх, згідно закону, щоб не губити людину, було потрібно заплатити жертвою за провину. Для цього був даний церемоніальний закон, закон жертвоприношень, згідно якого на місці людини мала померти невинна тварина.

- А хто ж звершував це жертвоприношення, бо ж Біблія каже, що усі згрішили, то чи могла грішна людина звершувати акт жертвоприношення за гріхи іншої людини?

- В третій біблійній книзі Левіт описується, як і хто приносив жертву, бо жертви були різні. Наприклад, про жертву за гріх описується в 4-му розділі книги Левіт. Той, хто навмисне згрішить проти якоїсь з заповідей Господніх, мав привести до храму з молодого худоби бичка, вола, козла чи вівцю,

це залежить хто і якою провинною грішив, і священник звершував жертвоприношення. У біблійній книзі дуже докладно описано, як саме здійснювався цей церемоніал.

- То значить, що людина могла виправдатися перед Богом, Законом?

- Ні, бо апостол Павло в Посланні до Римлян (3:20) пояснює, що "... жодне тіло ділами Закону не виправдається перед Богом, — Законом бо гріх пізнається".

- Тоді, для чого був даний Закон, для якої цілі приносилися жертви?

- Важливо підкреслити дві цілі Закону. Перша ціль, як пояснює апостол Павло в Посланні до галатів (3:24), що Закон до Христа був виховником. Через послух Закону людина мала провадити праведне життя. Закон, по-перше, вимагав любити Бога і бути послухним Його заповідям і через поведінку мати правильне відношення з Богом. Крім того, Закон вимагав правильної поведінки в суспільних відношеннях. В Десяти Заповідях описані ці вимоги, як пошана батьків, заборона убивати, заборонені перелюб, крадіжки, фальшиве свідчення і жадібність.

Від самого початку Біблія об'єднує в одне ціле послух і життя. Послух оберігав радість правдивого життя, а непослук не тільки в наслідку викликав розплату, але заміняв життя на смерть.

Закон вимагав покорі, послуху, але не міг допомогти людині бути слухняною, покірною до Бога.

Друга ціль Закону ще важливіша за першу, що Закон був прообразом, виявленням в символах тих благ, які мали прийти. В Посланні до євреїв, в 10-му розділі (10:1,3,4) автор пояснює, що Закон був немов тільки тінно майбутніх благ, а не самим виглядом речей. Тими самими жертвами, які приносяться постійно щороку, ніколи не можна зробити досконалою тих, які приступають до Бога. Але цими жертвами щороку нагадується про гріхи.

Жертва Ісуса Христа краща, ніж старозавітні жертви, тому що це була добровільна і покірна жертва праведної людини — Сина Людського Ісуса Христа і Сина Божого, а не недобровільна, примусова жертва тварини. Жертва Ісуса і виконання Божої волі були досконалими і, отже, проклали шлях до нового прощення, примирення з Богом та посвячення.

- У чому полягає суть жертви згідно Нового Заповіту?

- Автор Послання до євреїв (9:11-18) пояснює, "Христос Первосвященник майбутнього доброго, прийшов із більшою й досконалішою скинією, нерукотворною, щоб не цього творення, і не з кров'ю козлів та телят, але з власною кров'ю увійшов до святині один раз, та й набув вічне відкуплення. Бо коли кров козлів та телят та попіл із ялівків, як покрить нечистих, освячує їх на очищення тіла, скільки ж більш кров Христа, що Себе непорочного Богу приніс Святим Духом, очистити наше сумління від мертвих учинків, щоб служити нам Богові Живому! Тому Він — Посередник Нового Заповіту, щоб через смерть, — що була для відкуплення від переступів, учинених за першого заповіту, — покликани прийняли обітницю вічного спадку. Бо де заповіт, там має відбутися смерть заповітника, заповіт-бо важливий по мертвих, бо нічого не варт він, як живе заповітник. Тому й перший заповіт освячений був не без крові".

- Ісус Христос є центральною Особою в історії спасіння.

- В Посланні до євреїв пояснюється картина жертвоприношення в Старому Заповіті, яка вказує на жертву Ісуса Христа, щоб нам було легше зрозуміти силу Ісусової жертви, говорити про те, як Ісус Христос став Первосвященником Нового Заповіту, прийняв смерть для відкуплення усіх і тих, хто жили в часи Старого Заповіту і нас, які живемо в час Нового Заповіту. Це Христос установив Новий Заповіт поміж Богом і Його народом. Жертва Ісуса Христа є гарантією вічної нагороди усім людям, які житимуть для Бога через віру в Його відкуплюючу жертву, яка є ціною нашого спасіння.

Так що проблема гріха остаточно вирішена. Написано, що Христос з'явився один раз на схилку віків, щоб власною жертвою знищити гріх. І як людям призначено раз умерти, а потім суд, так само Христос, один раз принесений в жертву, щоб понести гріхи багатьох, а вдруге не для очищення гріха явиться, а для тих, що чекають його на спасіння (Євр. 9:26:28).

Єдина можливість приготувати себе до вічності — це прийняти відкуплюючу жертву Ісуса Христа і посвятити себе для служби Богові та силою Святого Духа протистояти гріхові і жити святим життям.

Треба молитися Богові, щоб Він відкрив нам наші гріхи, оберігав нас від гріхів, прощав нам гріхи і не згадував їх більше ніколи.

Амінь.

Для того, щоб поповнити знання Біблії, почути відповіді на запитання людей про різні проблеми повсякденного життя, слухайте християнську радіопрограму "Відвертість", яка виходить в ефір щоп'ятниці о 21.15, на першій програмі Українського радіо.

• ДО ДНЯ ПРАЦІВНИКІВ ЛІСУ

Увересні професійне свято - День працівників лісу.

Ліс для індустріального Придніпров'я має особливе значення. Зелені рукотворні пояси навколо промислових міст рятують людей від шкідливих викидів індустріальних монстрів.

Ліс у Придніпров'ї, в зоні Степу - творець сприятливого клімату для людей, сприяє ефективному веденню сільського господарства. Зре-

штою, ліс - місце, де серце і душа знаходять затишок і лісова тиша, і шепіт трав, і спів птахів - все це завдяки роботичим рукам працівників лісу, які сьогодні дбають про прийдешні покоління.

І якщо у лісі на березі річки закрили юшку, то неодмінно загасить вогонь і приборить сміття, як належить цивілізованам, вихованим людям, і тоді завжди у всіх буде добрий настрій. І пам'ятайте, ліс

любить тишу, як і кохання. В тиші і коханні хай радіють нові покоління. Вітаємо працівників лісу із професійним святом. Хай завжди буде ліс. І доброго здоров'я трударям зеленої планети!

А про що шепоче ліс і степ, розмірковує журналіст Василь Перетятко із начальником Дніпропетровського обласного управління лісового і мисливського господарства Василем Клешнею.

Всі ми вийшли із лісу. Певна річ, що не одномоментно, багато людей полишилося на деревах і не збираються злізати, а ті, хто зліз - часто ногами на землі, а душа на дереві. Тож, і маємо проблеми і на землі, і в лісі, а, як відомо, коли людина не вирішує земних проблем, сама стає проблемою, проблемою локальною і глобальною.

Багато горя на землі від тих, хто обійняв дерев'яне керівне крісло на землі, а душа не злізла з дерева, і, як наслідок, хижачке ставлення до всього, що творив творець на грішній землі. З лісу то вийшли, а як повернутися до пралісу, до творчих проблем існування всіх живих істот на землі?

Вогонь за Божою волею із блискавки виник у лісі, а не тільки звір і гриби, а вогонь і інстинкт захисту, і голод породив працелюбність тих, хто першими корчував ліс, аби засіяти ділянку злаками. Відтоді і хрестимося, коли гримить грим, і беремося за голову, коли півень клює пікантне місце у тих, кому дано владу, аби вчасно і хреститися, і молитися, і про курочок для півня дбати, та і не тільки про курочок, про все те, що називаємо природою, хоч до слова природа доточили слово "середовище", бо, справді, із природного довкілля зусиллями тих, у кого душа полишилась на дереві, сотворили "середовище", де люблять сховатися від глобальних катаклізмів чи то потепління, чи похолодання, чи від засух і повеней. І переконуємося, що за все треба платити і дбати.

Ми думаємо, що знаємо багато, ледь не все, творець щороку дає знати, що ви, хлопці, ще не тільки букварі, а й читати не навчилися, які треба Божі закони знати на землі. Я пам'ятаю, як у школі вчили напам'ять цитату Мічуріна, то і зараз її нагадую: "Ми не можемо чекати милості від природи, взяти її - наше завдання". І беремо, беремо і добралися до самого краю - розпінули український степ гірше лютого ворога, розорали по саму ріпицю - втричі більше,

Василь ПЕРЕТЯТКО, журналіст

ПРО ЩО ШЕПОЧУТЬ ЛІС І СТЕП

ніж у європейських державах. Розорали і радіємо, що маємо ріллі більше всіх - понад 34 мільйони гектарів. Так, так, панове, а врожаї які? Собак не вистачить, аби у них очі позичати від сорому за те бездушне господарювання на благословенних чорноземах.

Пригадуєте народну приказку. Запитали Бога, чому він Україні дав майже третину світових чорноземів? Бог лукаво посміхнувся і мовив заздрісним прочанам: "Не хвилюйтесь, багатими будуть там на чорноземах не швидко. Я їм посилюю недоколіханих керівників". І, як бачите, в Україні мають те, що мають.

- Так пошліть мудрих вожнів, - не відступають прочани.

- Молитись треба і добре, добре, добре працювати, як ті китайці чи американці, а не скаржитися на тяжку долю на землі. Сала і ковбаси мало аби вирости крила - треба мати віру, істинну віру в душі, і народяться тоді доколіхані і виховані мудрі мої посланці на благословенну Україну.

І пішли геть прочани, думаючи думу тяжкую про власну долю. Зупинились, озирнулися, навколо степ і почули дзвони, дзвони степового храму і рушили вони помолитись та мати боже благословення на звичайний труд на українських чорноземах.

Така приказка. Така божья милість.

Схаменутися пора. Лихо не дрімає, а щороку нагадує про злочинні помилки недоколіханих керівників. Як говорив мені мудрий землелюб Дробітько із села Котівка Магдалинівського району, де шар чорнозему сягає більше метра, а врожаї кукурудзи, картоплі, пшениці, цукрових буряків мають вищі, ніж захивалені європейці, говорив: "Дівку можна одурити, а землю ніколи". І хлопці сповна мають

віддачу кожного метра чорнозему. Так що треба добре думати, коли берешся за плуг в українському степу. А сьогодні в Україні радіють, що треті у світі за експортом зерна, непродуктового як правило, бо вже ліньки перетворювати зерно на м'ясо, молоко і продають, а закупили на два роки наперед майже чотири мільйони тонн так званого м'яса, яке українські коти не їдять, зате їдять українські бідняки, яких обкрадають ті, хто зістрибнув із дерева, коли трясли груші так званої приватизації за індульгенціями майнових сертифікатів. Авторів світового шахрайства ніхто і не думає притягати до суду та накинати петлю з того дерева, із якого злізли нуворіші, які по-панськи створюють всілякі благодійні фонди, про людське око аби замаскувати істинну суть своїх злочинних вчинків, мажуть салом губи людям, а самі ховаються у маєтках і в Україні, і за морями. Щось довгенько Всевишній спостерігає за фарисеями, певно, готує новий указ, за яким бідні стануть багатими, чи багаті поділяться із бідними. Пам'ятаєте прислів'я: "Казав пан кожух дама, та тільки слово його тепле". Та мають же колись відлитися сльози...

А всім відомо, що хто рано встає, тому Бог дає. Та бачимо, що можна і не вставати рано і все мати, і мати не від Бога, а від сатани. А гроші пахнуть, коли смаженим пахне у суспільстві, і смалене те має називатися судом, про який писав Пророк - Тарас Шевченко.

Хто не їхав українським степом? Не знайти таку людину в Україні, яка не милувалася ландшафтом наших полів. І мало хто здогадується, що це не степ, а рілля, яка дає нам харч, а точніше - годуваль-

ниця, а степ, як природна зона, становить сорок відсотків площі України. Від степової екосистеми полишився один відсоток. У степу спостережливе око побачить і зайця, і лисицю, байбака і ховрашка, козу і оленя, а тепер і вовка, зустріне степову гадюку і безліч ящірок і птахів. А володар степових просторів - жайвір-співак неперевершений, який із степових травструн на скрипці небаченим смичком виграє мелодії українського степу, які линуть за горизонт і потопують у серці Дніпра.

У степу ростуть рослини і живуть тварини, які, крім степу, не можуть рости і вижити у інших зонах.

Іду з хутора Зелений Синельниківського району до більшака степом, і хочеться власти у красу, втиснутися у запахах степу, які не зрівняні з жодними парфумами світу, лягти горілиць, сховатися у шовковій траві і дивитися у чародійне степове небо, де дивовижні хмари набирають сили аби власти дощем на спраглий степ. А степ, як же-них після шлюбної ночі, вмитий і чистий, і урочистий як сорокапудове яйце, - роботи просить у мудрої селянської голови.

Степова дорога. А обабіч дикі червоні маки. Червоні маки, як поцілунки небесних богинь, полум'яніють в степу і вітерець степовий ворухить їх ніжні незаймані уста, які виспівають мелодії близькі людському серцю, яке тужить за тишею і співом жайвора у небі, який витягує із людського серця сум і тугу, смуток і печаль, і так струна до струни, а серце наповнюється музикою, музикою степу і огортає серце дивовижне піднесене до неба почуття, почуття волі тіла і духу, і не підозрюєш, що то і є щастя, щастя бачити і слухати таємниці українського степу, який наповнює серце земним сяскбом - красою, красою, яка веде серце на добрі діла, на добрі думки і вчинки, і лише пісня над чебрецями і молочаями, типчаками і ковилами, і ховається десь у степових криницях, де літньої днини зморені пастухи напувають череду, і вдячні корови

рушають на тирло, аби господарям віддати свій степовий скарб - молоко, яке всотало здоров'я всіх цілющих трав українського степу.

І хто виховався у такій країні, той до смерті не забуде запах молока і степу, і ту дивовижну мить степової веселки, коли після дощу степова підкова тримає небо і все живе на землі. І степ народжує нову пісню, новий приспів, і звучить пісня завжди. Притуліть вухо до степу і він, степ, відкриє свої таємниці, і любов огорне серце.

Доводилося бачити розораний степ, де порушені степові біотоки і ті степові борозни невидимої рани на довгі роки родили бур'янами, там ні за що зачепитися очам ні художі, ні півні, а недокохані голови мали на меті із цілини взяти додатковий врожай, а результат - деградація рослинного ґрунту степу. А відновити біогенну силу його ландшафтів - робота не для одного покоління. А ще пилюві бурі, суховії ведуть до спустошення розораного степу, і тоді категорія таких земель називається "неугіддя". Тобто, не догодили, не догодили недокоханому чину, бо на святій землі творець полишив лише угіддя для розумних голів, а дурні перетворюють їх у неугіддя, або норовлять змінити призначення земель та привласнити собі частину України у вигляді земельної цілини у кілька сот, а то і тисяч гектарів.

Культура кляча земельної реформи продовжує класти борозну, якою відокремлює не просто багатих і бідних, а багатіїв і злидарів. Уся Україна розбита пакільцями, а законодавці нечують, не бачать, що ті пакільці на їх головах тешуть. А степ не визнається окремою категорією земель у Земельному Кодексі, тож як, не важко здогадатися про долю тих земель і можна поставити хрест на існуванні степу.

Степова зона стала по суті номінально степовою, бо саме в степовій зоні зосереджено головне виробництво зернових культур. Хвалилися перед світом хлібом, а самі голодні, а чому голодні і бідні - відомо. Голодний чоловік в Україні може бути тільки за власним бажанням, а хто не дає окрайця хліба ближньому, бере великий гріх на душу і перед Богом, і перед людьми.

У засобах масової інформації широко дискутується проблема щодо виконання Указу Президента України від 04.11.09 № 995/2008 "Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів і зелених насаджень". Укази треба виконувати. У лісівників із дисципліною, тим більше

виконавчою, все гаразд і вийшов наказ №371 "Про затвердження показників регіональних нормативів оптимальної лісистості території України".

Знову за рибу гроші, або, що ж у лісі здохло чи здохне, точніше у нових лісах чи відтворених лісах при виконанні нормативних документів. І справді, що діється з лісом у зоні Степу? Із цим запитанням я звертаюся у кабінеті до начальника Дніпропетровського обласного управління лісового і мисливського господарства Василя Клеши, досвідченого керівника, талановитого організатора, якого знаю сто літ, як кажуть.

Він встав із-за столу, підійшов до акваріуму, де плавала і золота рибка, взяв підсипав корму, підійшов до вікна, там за будинками Дніпро стомлено хлюпає хвилями бетонні береги, і потім енергійно сказав: "Ліс врятував степ. У зоні Степу без лісу на зубах скреготів би пісок, а в коморах без зерна дохли миші. Я кажу це і як колишній хлібороб, голова колгоспу, і як людина, яка виросла в селі, по суті, в пісках. Чорноземі у нас називали степом, а в пісках пасли худобу, пасли худобу в плавнях Дніпра, Орілі, малих річок. Та головним був, є і буде хліб. І в окрайці хліба є частка праці лісівників. Саме ліси приборкали піщані буревії. Ліси Придніпров'я - це практично штучно створені насадженнями. А що росте? Найбільш поширені породи дерев - дуб звичайний, тополя, липа, акація біла, сосна звичайна і сосна кримська. У всіх порід приживлювальність різна, біологічна стійкість лісів у степу залежить від якості насіння, складу ґрунту та його підготовки до садіння нових культур. Тож, я розумію, питання стосується більше, як я ставлюся до показників лісистості і де брати землі для лісорозведення у зоні Степу. В Україні одна із найменших лісистість серед європейських держав. Умовно вважають 16 відсотків за норму. Але ж знаєте, є Карпати, є лісостепові області, а ми степовики. І заліснення має бути не самоціллю, а науково обґрунтованою копійкою роботою.

До речі, у повоєнні роки саме в степу були створені так звані докучаєвські редуті, які зупиняли вітрову ерозію степу. Це всім відомі лісосмуги. Подивіться з борту літака на степ і ви переконаєтеся у геометричних пропорціях нашого лісу в степу". - Тож ліс у степу, чи степ у лісі? - допитуюся. - Ліс у степу, звичайно, - говорить Василь Клеши, і підходить до картосхеми розташування підприємств, які входять до сфери управління лісового господарства.

- "Якщо коротко, то управ-

Начальник Дніпропетровського обласного управління лісового і мисливського господарства **Василь КЛЕШИ** і директор державного підприємства "Дніпродзержинський лісгосп" **Олександр МАНЬКО** на традиційних змаганнях з заліснення лісу на "Кубок Придніпров'я".

лінню підпорядковані 9 підприємств, 8 лісгоспів, один державний заповідник, 34 лісництва, 178 лісових об'єктів. Середня площа лісового об'єкту становить близько 500 гектарів. Для порівняння, у Європі лісник має обхід у п'ять разів менший. Тож, хто думає, що наш лісник на курорті, то глибоко помиляється, а об'єктів 178 і кожна ділянка має свої особливості, їх знає лісник. Лісники-професіонали, спеціально підготовлені люди, які знають і люблять ліс, і бережуть ліс від незаконних вирубок і пожеж. Більше 80 відсотків лісів - це штучні насадження, для посадки маємо у лісництвах необхідну техніку. Тільки минулого року лісництва одержали 20 нових колісних тракторів. Завдяки спільній роботі із владою вдається вирішувати поточні і перспективні питання. Головне те, що лісівники мають підтримку голови облдержадміністрації Олександра Вілкула. Депутати обласної ради теж з розумінням ставляться до вирішення проблем лісової галузі в краї.

Настав час тісної і конкретної взаємодії землеупорядників, лісівників, водогосподарників при активній участі громадських організацій.

Взаємодія у питаннях використання і охорони земель Держкомзему, Держлісгоспу є предметом обговорення на засіданнях колегій відомств.

Ліси нині займають 15,7 відсотка території країни при оптимальній - 20 відсотків, а для досягнення оптимальної лісистості у державі необхідно створити 2,2 млн. гектарів нових лісів. І є такі землі: їх понад 3 млн. гектарів. Це - по Україні. А ті землі треба узаконити - отримати правоустановчі документи на їх користування. Отже, головна проблема - визначення земель під заліснення. Певні зміни мають бути у статтях Земельного кодексу України.

Придніпров'я має свої

особливості, як і інші регіони, тому необхідно виважено вирішувати земельні питання. І плуг, по суті, - ворог степу. Потрібні нові технології, - без плуга, без отрутохімікатів, тим паче, що господарюємо у зоні Степу.

А як треба лісівникам господарювати? Є наукові розробки відомого природознавця Георгія Висоцького, його учня професора Олександра Бельгарда про те, як вирощувати ліс у степу.

В області є можливості досягти оптимальної лісистості. Воля у влади є, потрібні кошти. А гроші слід і шукати, і заробляти. Треба підіймати і камінь, який самі породили, та пора і збирати камінь, яке розкидали довго. За все треба відповідати перед людьми. Як говорив Антуан Сент-Екзюпері: «Бути людиною - значить бути відповідальним». А щодо лісистості, то у Верхньодніпровському районі лісистість 16 відсотків, бо це своєрідний район, де землі на 90 відсотків деградовані вітровою і водною ерозією. Упродовж десятиліть лісівники заліснювали ярugi і зупинили їх, тепер там росте ліс, а у лісі водиться і звір, і птах, і ягоди, і гриби.

В цілому ж, як показали дослідження Докучаєва і наукові розробки по лісорозведенню професора Олександра Бельгарда і це підтверджує наша практика, лісистість у зоні Степу оптимальна до 8 відсотків. Учені кафедри геоботаніки Дніпропетровського національного університету, яку очолював легендарний Бельгард, розробили типологію і теорію структури степових лісів на степових ґрунтах, дослідили і виявили закономірності формування травостою у степових лісах. Учені відмінно працюють і зараз. А господарникам треба розумно ставитися до використання степу і, звичайно, лісівникам. Ліс вимагає догляду, як людина - виховання. І як не прикро, що найбільше

ліс страждає від людини, яка по-споживацькому, хижацьки ставиться до лісу і як наслідок - сміття, пожежі, пошкодження і вирубка дерев.

- Тож, чи є землі для заліснення? - цікавлюся я.

- Оце питання питань. Скажу лише, що землі держлісфонду суворо контролюються органами влади. Землі в Україні розпайовані, виділення нових земель - це не проста бюрократична і затратна робота. Скажу, із досвіду виділення земель лісфонду для об'їздної дороги у 9 кілометрів у Дніпропетровську, що лісівники зробили все, аби автотраса мала європейський гатунок.

Обабіч обладнані зони відпочинку із необхідною інформацією і для водіїв, і для жителів міста. Тут добре потрудилися лісівники Дніпропетровського лісгоспу на чолі з Григорієм Думінським. А лісничий Леонід Романенко разом із Юрієм Зідрою, своїм помічником, і зараз утримують навколишні лісові насадження у зоні відпочинку у зразковому порядку. Маємо окрасу Європи у власному лісі, так би мовити. А, взагалі, чимало охочих до земель лісфонду.

- До речі, у лісових областях, розпочинаючи із Київської, прямо у лісах виростають котеджі, маєтки, ясна річ, то маєтки не хліборобів і не сталеварів. А як у нашому лісовому царстві?

- У нас багато розвелось таких, які думають, що аби гроші, гріха не буде. Крім гріха є закон, закон для всіх. Жодного метра землі управління лісового господарства не виділено незаконно, все здійснюється у відповідності до чинного законодавства. І часто здійснюється галас навколо лісів біля міст щодо забудов, але, повірте, ті, хто це говорить, не добираються до суті, не знають законодавчих і нормативних актів.

В умовах кризи стабільно працює сільське господарство і лісгосподарська галузь. Головне завдання - це збільшення площі лісів. Відповідно до Державної програми "Ліси України" намічено посадити 430 тисяч гектарів, а за тридцять років аж 2 мільйони 300 тисяч гектарів нових лісів. Це навіть більше, ніж ріллі у Дніпропетровській області. Про що шепоче ліс у Придніпров'ї?

- На виконання Державної програми "Ліси України" облдержуправлінням розроблена регіональна програма охорони і відтворення лісів, згідно якої до 2015 року в області необхідно створити 29 тисяч гектарів нових лісів. Багато це чи мало? Для нас багато. Думаю, впораємося. Для цього у наших лісництвах є розсад-

ники, де вирощується більше мільйонів саджанців лісових порід. У цьому беруть активну участь шкільні лісництва. Наприклад, у Могилівській середній школі стабільно і ефективно працює шкільне лісництво. Школярі збирають насіння лісових порід, організовують екскурсії по рідному краю. Особлива тут заслуга директора ДП "Дніпродзержинський лісгосп" Олександра Манька, його сина Ярослава. Сім'я любить ліс і живе в лісі, і вчить людей любити ліс. Щорічно активно беремо участь в загальнодержавній акції "Майбутнє лісу у твоїх руках". Розроблена ціла програма для юних природоохоронців. Цікавий досвід мають природолюби Любимівської середньої школи Дніпропетровського району. У селі святкують "Свято Дніпра". Певно, таке свято має стати загальнодержавним. Дніпро нас напуває, годує, як і сотні малих річок, на берегах яких ростуть ліси.

А я згадав шульгівського лісника Івана Шевченка, у селі його називали чомусь "Сириця", це тобто сира шкіра міцна, з якої виготовляли батоги, деталі для цівпів, якими тоді молотили збіжжя по всіх сільських дворах. Головне - Іван мав коня і бричку, і форму. Нас, хлопчаків, та форма лякала, особливо кашкет, де красувалися схрещені дубові листки. Лісник-фронтоник жив край села поблизу лісу і знав свій обхід, як свій двір, знав, хто був у лісі, що робив, без відома здавалося і птаха не пролетіла над його територією.

І нашою хлопчачою мрією було торкнутися кашкета лісника або його приміряти та торкнутися коня, або проїхатися кучугурами талісом. Іван з доброю посмішкою саджав нас на бричку-одноконку і розказував про сосни і акацію, а коли не слухалися, говорив, що вовків покличе. І ми, справді, боялися, бо вовки водилися, і раз по раз вівчарі скаржилися, що задрали одну-дві овечки, а то і більше, бо вівчарня край села знаходилася на так званій Вершині, і для вовків та лисиць рай божий, бо від вівчарні до села треба добре бігти, і від села до вівчарні краще конем доїхати, тож вовки не голудували, а вівчарі не спали - все чекали сіромах. Добрий спомин і про легендарного шульгівського лісника Данила, не мав руки, а їздив на мотоциклі і стріляв із рушниць без промаху, Данило знав всі звірячі стежини і був неперевершеним мисливцем на дикого кабана. У власному дворі біля Орлі розводив рибу, диких качок, гусей. Данило Федоренко у селі був зразком людського

У такий спосіб - маєм засажені тисячі гектарів степу сосною. Сьогодні посадку саджанців механізовано. У лісників є необхідне знаряддя. Через десятки літ на цих пісках підніметься сосновий ліс.
Василь КЛЕШНЯ закладає нову плантацію лісу.

ставлення до лісу, до природи, таким його, як і Івана Шевченка, пам'ятають люди. Я ділюся своїми сільськими спогадами із Василем Клешнею.

- Як не крути, а головний у лісі - чоловік, - усміхається сивоволосий коротко стрижений володар лісів. — Як мовиться, антропогенний вплив на природу дає різні результати, і, на жаль, більше негативних, болючих. Насамперед це пожежі, яких можна уникнути. Висаджені саджанці через десятки літ стануть лісом і, щоб це не сталося тут, у зоні Степу, треба чимало попотіти, аби добрий чоловік дихав цілющим повітрям, збираючи гриби і ягоди у кошик сплетений із лози, шельгу. До речі, у нас не перевелися майстри лозоплетіння, навіть меблі виготовляли у Марганецькому лісгоспі, і крісла, і столи, і стільці, полиці. Ще й досі на місцевій студії телебачення використовують ті меблі для оформлення майданчиків для телепрограм. Зручно і оригінально.

- Меншає природних сінокосів, пасовищ, меншає череда у селян, а у фермерських господарствах забули про худобу, хіба що займаються свинарством. Землі ідуть для заліснення? - допитуюся я.

Замість відповіді Василь Клешня пропонує проїхати безпосередньо у господарства і подивитися навч, як сватаються ліс і степ.

Дуже елегантно джип долає автошлях понад містом. Придорожні гасла: "Бережіть ліс від пожеж" виготовлені із дерева, закликають людей обережно поводитися із вогнем. Вгадуючи мої думки, Василь Клешня говорить: "Пожеж меншає щорік, однак вони є. Маємо 7 пожежних станцій, 27 пожежних автомобілів, 14 пожежно-спостережних веж. Здійснюється патрулювання лісів за допомогою авіації. А в Павлоградському, Могилівському, Кіровському лісництвах мають можливість телекамера-

ми по монітору спостерігати за лісом на відстані до 30 кілометрів. А щодо нових площ заліснення, то, справді, проблеми є, як я говорив, однак ми вишукуємо нові ділянки, які непридатні ні для пасовищ, ні для ведення сільського господарства, і заліснюємо.

- А показник "лісовідтворення" і "лісорозведення" впливає на оцінку роботи управління, - доскіплюю до генерала.

- Статистику ніхто не відмінює і не відмінить. Справа у грошах. Одне діло відтворювати після пожеж, друге діло заліснювати нові площі, для заліснення виділяються бюджетні кошти. Але головне, треба пам'ятати, а не накручувати на степових долонях проблеми, головне - це ліс не на папері, а ось тут, який бачите біля красуні Орлі.

Ми зупинилися. Сіли край берега у затінку верби. На другому березі хлопчак чаклував із вудкою, подали пляшники висмажували свої тіла під пекучим літнім сонцем.

- Спека. Аж страшно сірник запалювати, наче вибухне все навколо, - говорю спантелено лісникові.

- Так і є. Навчилися ми роги крутити природі. Ось і Оріль не в своїй тарілці тече, та хіба тільки Оріль, а що з Дніпром, з Самарою, Овочою, - махнув рукою Василь і додав: - Сім разів міряти мало - треба сто раз міряти, аби різати по живій природі, - додав генерал і ми попрямували до джипа, де у прохолоді кондиціонера із магнітоли звучала інструментальна музика, а мені начебто ліс співав, а мелодія губилася під колесами, то виривалася, линула десь у глибину Орлі. В'їхали у двір лісництва. Як і годиться, генерала зустрічає директор Григорій Думінський, лісничі Володимир Приходько, Леонід Романенко із помічником Юрієм Зідрою, лісники. У дворі довгий стіл і стільці-пенки і бесідка. Там не екзотичною мовою вів оперативку генерал. Мова йшла про охорону, про запобігання підпалів, про

санітарні рубки лісу, підготовку до змагання звалювальників лісу на кубок Придніпров'я.

Василь Клешня охоче відповідав на запитання лісників, бо недавно повернувся із колегії Держлісгоспу України.

- Коли ж зарплату піднімуть? - питає лісник.

Клешня повернув сиву голову:

- Слава Богу, не зрізали ту, що є, - жартує. - Дасть бог, заживемо.

У лісників зони Степу зарплата мізерна, вища плата у лісних областях.

- Раніше мали підсобні господарства, - говорю вже в салоні авто генералу.

- Господарства, свині, гуси - збиткові, від тих господарств відмовилися. Раніше виготовляли сувеніри всілякі із дерева - теж збитково. Було 800 бджолосімей, полишилося - двісті.

- На чай, - гірко додав я.

- Звичайно, ми надаємо платні послуги, у нас, у господарств є пилорами - виготовляємо нехитрі знаряддя, пиломатеріали, дрова. Я особисто переконалий, що лісник має займатися лісом і ліс має давати йому хліб і до хліба, і буде більше толку і для себе, і для родини, і для держави. Ліс - не просто ліс. Ліс - це філософія, де філософські категорії діють щодня, щохвилини, що ліс для людини, і людина для лісу, - підсумував генерал, їдучи інспекторською дорогою понад Дніпром курсом на Царичанське лісництво.

- Як думаєш: чи підніме бог камінь, який сам породив? - раптом питає генерал.

Я генералом подумки охрестив Василя Клешню. Та і в кабінеті бачив його генеральську форму, і погони, і лампаси. А там, де форма, там відповідний і зміст, і дисципліна, і порядок. Так було завжди.

- На те Бог і є.

- А ось людина підняла гору, чи точніше, зупинила гору Калитву, яка глиняними потоками заливала село Китайгород. Збирав чоловік насіння акації, жолуді і садив, садив, садив роками - більше чотирьохсот гектарів лісу залишилось у спадок людям. Зацвіте акація - нічим дихати. Сюди французьких парфюмерів, а наші дівчата і так пахнуть і степом, і лісом, і ще божим запахом, який веде чоловіків зупиняти гори і крутити роги на землі, і на небі, - жартує генерал? - Це - Панас Бутенко.

"Відкрили меморіальну дошку у Великомихайлівському лісництві державного підприємства "Васильківський лісгосп" лісничому Володимирі Доценку. Батькову справу продовжує син Віктор Доценко, якому цього року

виповнилося п'ятдесят років. Попереду нові гаї, нові діброви." Ми зупинилися біля підніжжя гори, де закладений пам'ятний обеліск на честь славного лісника Панаса Бутенка. Від гори Калитви через дорогу простора галявина, а далі ліс, обабіч дороги вірний лелека доглядав лелечат. А дорогою на Кобеляки, на Київ мчали автомобілі, а кому велика втома, ішов до Орлі загуритися у найчистішу річку Європи.

До нас під'їхав директор ДП "Дніпродержлісний лісгосп" Олександр Манько. І рушили через Царичанку на Бабайківку - оглянути лісові масиви. Побачив я там і березовий гайок, який притулювся до чистого чобітка Орлі, і ворухив зеленими березовими вушками, аби почути про що говорять люди.

- У кожного свій камінь. Піднімати і нести треба, - така тут філософія, - продовжував генеральські сентенції Василь Клешня. - Є у нас ще один Панас Бутенко - це Георгій Мороз, який очолює Верхньодніпровський лісгосп. Заліснили більше 500 гектарів еродованих земель Вільногірського металургійного комбінату. Над тими пісками чаклували аграрники - не вийшло, а прийшли лісники і, будь ласка, слухай солов'їв у галях створених лісів. Верхньодніпровські лісники мають цінний досвід на збіднених, бідних, деградованих землях викохали ліс, кущі, і їм, лісникам, завжди будуть вдячні люди, що не понівечать землю, а прикрашають справжнім дивом - лісом, а в озерах риба. Такий камінь підняти могли тільки люди, для яких любов до України не трибунна балаканина, а конкретні діла. А їх діло - це ліс. Ось таке заліснення чи лісорозведення, чи лісовідтворення, - лукаво посміхнувся генерал Василь Клешня.

Олександр Манько показав розсадник, санітарні вирубки, показав, як здійснюються протипожежні заходи, і мовить: "Обідній час, Василю Федотовичу, є пропозиція юшки з орільської риби відвідати".

- А заперечень і немає, - відповіли разом.

Вгорі гомоніли сосни, а ми внизу гомоніли за столом, дерев'яними ложками із олив'яних мисок зсобирали юшку, зварену на джерельній воді із судака і окуня, лина і щуки, краснопера і ляща.

- Щось карася не бачу, - говорю я.

- Бачиш, шука на столі, то ж карась дрімає, - жартував Олександр Манько і відсунув незайману ніким пляшку охолодженої горілки.

- Не бачив я дикого каба-

на, - гну я свою скрипку.

- Кабан є, козулі є, плямисті олені є, заєць є, а ось лося немає, - сказав генерал і відклав ложку.

- Зате вовків і лисиць, - Олександр Манько показав на свою загорілу шию.

- Справді, допекли нас і сіромаха, і лисичка-сестричка, - додав генерал і продовжив, - Щорічно мисливці полюють більше сотні вовків, десятки лисиць, однак чисельність їх становить більше норми. У нас мисливців зареєстрованих більше 30 тисяч, однак на вовка не всі ходять. Більше того, вовки з'являються у сільських дворах, задирають собак, це є певною загрозою для людей. І небезпечно те, що вовки і собаки паруються і дають нові покоління хижаків. А сказ, відомо, небезпечна хвороба для людей, тому вовк і лисиця, так би мовити, поза законом - відстріл необмежений, - встав із-за столу генерал і чітко сказав: "Пора. А за хліб-сіль уклін. Ми вже в тому доброму віці, коли думаєш не що з'їсти, а як не їсти".

- Знову жартує завершив генерал. Шлях наш лежав через моє рідне село Шульгівку. А зупинилися у лісництві. Зустрів нас лісничий Анатолій Пономаренко.

Це я умовив генерала зупинитися і напиться колодязної води саме у лісництві, саме у селі, бо можна проїхати Європу, Азію, Америку, а такої води з підземних річок, із підземних джерел очищеної у степах і луках, очищеної самим богом, не знайдеш ні з свічкою, ні без свічки, бо її такої життєдайної немає у світі.

Генерал згодився. Ми

пили із відра холодну джерельну воду досхочу, і кожний ковток давав сили і ти дужчав і дужчав, і думалось, яка то краса наша Україна із неперевершеною живою водою.

- Ця вода допомагає загоюватися опікам, - говорив лісничий Анатолій Пономаренко. Ні, не руки мити, а пити, і натщесерце, і після поїдки через півгодини.

У минулорічних лісових пожежах Анатолій обгорів, опіксі і довго лікувався, і тепер руки із шкірою немовляти, могли загоїтися не тільки завдяки лікарям, а і диво-воді із звичайного колодязя у лісі, бо воду пив із живого джерела - сільської криниці.

Вже у дорозі Василь Клешня говорив: "Кожне господарство має свої особливості - і Новомосковське, опіксі і Павлоградське, і Криворізьке, і Васильківське, Дніпропетровське, і само собою природний заповідник "Дніпровсько-Орільський", і так у всій Україні. Однак для всіх характерна одна особливість - у всіх справах

думати про завтрашній день. Почуття відповідальності - ось що характеризує лісників, бо саме працівники лісу знають істинну ціну красі лісів і степів.

Допоки є вода, ліс і степ, і бджоли, буде життя на землі, будуть люди, які є частиною матінки-природи".

- А як професійне свято зустрічаєте?

- Як, як? Як усі люди!

- жартує генерал і продовжує, - Напередодні проводимо традиційні змагання звалювальників лісу на кубок Придніпров'я, на які приїдуть хлопці із других областей України. Переможці одержують цінні подарунки, а головне - лісники показують професійну майстерність, обмінюються досвідом роботи.

А сама підготовка до змагання добрий стимул у роботі, добрий тест, словом, момент істини напередодні професійного свята. І цього року зроблено немало, є і прорахунки, але йдемо, йдемо вперед.

- Цікаво, чи можна заблукати у цьому лісі?

- Заблукати можна і серед трьох сосен, і, на жаль, чимало таких у нашому сусільстві. А в нашому лісі добра людина не заблукать, а краще одному в ліс не ходити. Ліс - мудрий порадиш і терапевт. Обійміть дуба чи липу зверху руками, а спиною станьте до стовбура, - і наберетеся сили і хвороби полишать тіло і душу. Ліс завжди підкаже правильну дорогу тому, хто його шанує і слухає."

Про що гомонить ліс? Про що співає і плаче степ? У гомоні, у пісні, у плачі наші друзі нагадують нам, хто є хто на білому світі.

А я думаю лісники матимуть роботу на землі допоки світить сонце і дивовижне явище фотосинтезу творитиме невмираючий ліс, про який дбали і дбають, і дбатимуть посланці бога - лісники. А мені музика луна.

**Про що шепочуть степ і ліс
Аж ген до обрію в задумі?
Вінок плетуть для дівочих кіс,
А соловейко виспівує на дубі.**

**Там квітують маки, шовкова трава
До болю закоханих лоскоче,
Там дуб до сосен заграва,
Давно женитись хоче.**

**Степ і ліс. Їх доля в полотні
Вишита звела собі курін.
Зозулею лічить наші дні
Із вірою в добро прийдешніх поколінь.**

Тож, не питай, про що шепочуть ліс і степ. Шепочуть про нас з тобою.

Дніпропетровськ-Шульгівка.

Не часто нині український читач може порадити соковитий, правдивий, не шуткарський, а справді майстерно і сердечно підрихтований публіцистиці. Коли автора змушує взятися за перо не прагнення дослужити комусь, зрештою, заробити на шматок хліба насущного, а справді стан душі й поклик серця. "Доля-кутя" - так назвав свою першу художньо-публіцистичну збірку знань в Наддніпрянському краї тележурналіст, поет і просто гарна людина Василь Перетятка. У нетрадиційній, не позбавленій певного, призабутого вже нині для нашого красного письменства класичного поетичного модернізму, назви закладено життєву позицію добродія Василя - жити в цьому світі слід просто і водночас велично. Власне так намагався крокувати планетою під назвою Україна автор згаданого видання. Між іншим, буде абсолютно

ДОЛЯ-КУТЯ ВАСИЛЯ ПЕРЕТЯТКА

не вірно визначати збірник «Доля - кутя» як суто публіцистичний. Адже добрий шмат надрукованого це поезії Василя Перетятка:

**Я хочу жити після смерті
Вседень Всевишнього молю
Я хочу жити після смерті
Бо я тебе люблю.**

Ці рядки увійшли в поетичний розділ видання «Високосні мелодії осені», що є лейтмотивом згадані частини книги? Вочевидь, що тут присутня інтимна лірика, і описи краси рідного краю, адже автор родом з благословенної Петриківщини - перлини Наддніпрянщини, але, як на мене, окрасою віршованої добірки все ж таки є громадянська поезія. Ось такі як процитовані вище. З одного боку глибоко інтимні, а з іншого - наповнені загальнолюдським, загальнопатріотичним змістом. Здається, що окрім Василя Симоненка з його хрестоматійним рядком «Україно, ти - моя молитва» так особистісно-сентиментально не зміг висловити любов до Вітчизни жоден автор. Василь Перетятка органічно поєднав у своїй натурі творчий дар майстра красного письменства та тележурналіста. Це робить його публіцистику, можна сказати, зображальною, видовищною, автор немов би вимальовує словом те, що називається в телевізійній справі відеоряд. І ось читач вже не просто дізнається про щось зі слів Василя Перетятка, а бачить його героїв, ті міста і містечка, де досвідченому і прискіпливому телевізійнику довелося побувати, з ким зустрітися. А це практично вся Січеславщина, багато з її чесних, самовідданих і працьовитих людей. «Щаслива рука Анатолія Скороука» - це один із нарисів, вміщених у книзі «Доля-кутя», котрий присвячений агропромисловій темі. Йдеться в ньому про голову фермерського господарства у

Томаківці Анатолія Скороука. Ось лише один словотвір із згаданого нарису: «...Анатолій народився не в капусті, а у пелені королівні полів - кукурудзи...»

Так і слід писати про працелюбних людей образно, не байдуже, знаходячи щедре, як земля, на якій вони працюють, наше рідне українське слово. І це у великій мірі вдається авторові книги «Доля-кутя» літераторові та журналістові Василю Перетятку. І честь, і слава тим господарям на землі, котрі фінансово допомогли у виданні цієї збірки. Найперше - це голова фермерського господарства «Науково-виробниче об'єднання «Маїс», кандидат сільськогосподарських наук Віктор Борисов.

Можна було б ще багато оповідати про це нове видання. Але будь-який переказ ніколи не заступить приємності спілкування з оригінальним твором. Отож, хоч побажати читачам цих рядків, аби вони взяли до своїх рук художньо-публіцистичний збірник Василя Перетятка «Доля-кутя».

І, насамкінець, про те, що ця книга особлива і для нашого журналу. Адже побачила вона світ у серії "Бібліотека журналу «Бористен», завдяки старанням січеславського видавництва «Пороги» та професіоналістам з ОКП «Нікопольська друкарня». Та чимало з того, що увійшло до видання, вперше було надруковано на шпальтах нашого щомісячника. А тому хочеться побажати усім нам, щоб і надалі не висихали чорнила у чорнильниці доброго та мудрого майстра слова Василя Перетятка і він приходив до читачів з своїми новими творами та оповідками. Принаймні, шпальти «Бористену» для нього завжди гостинно приготівлені.

Фідель СУХОНИС,
редактор щомісячника «Бористен».

ДИПЛОМНА РОБОТА – РОЗПИС ПАЛАЦУ СТУДЕНТІВ

У Палаці студентів ДНУ відбувся публічний захист дипломних робіт студентів кафедри образотворчого мистецтва та дизайну факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

«Декілька років поспіль наші студенти захищають дипломи з образотворчого мистецтва і дизайну в Палаці студентів, колишньому Потьомкінському палаці, який є найстарішою пам'яткою архітектури міста національного значення, - розповідає завідувач кафедри Едуард Семешко. - Головною відмінністю цього року стало те, що до захисту, крім живописних творів, представлений монументальний розпис «Чотири пори року». Проект незвичайний, адже розпису стелі такого розміру ще не було.

У рамках власної дипломної роботи студентки-п'ятикурсниці Світлана Улья і Ганна Куш, під керівництвом старшого викладача Віктора Корсунського, розписали плафон на стелі одного з парадних залів. Художниці дуже старанно і серйозно підійшли до замовлення, занурилися у фахову літературу; провели велику дослідницьку роботу. Наукову експертизу проекту здійснював консультант, польський професор Інституту мистецтва з Любліна Ромуальд Колодзей,

він повністю схвалив роботу талановитих художниць. Минулого року проект було схвалено, з січня почали розписувати - всього дівчата вимальовували 36 квадратних метрів поверхні і дуже постаралися. Відповідно, і захист пройшов на «відмінно»».

Про вибір стилю і теми проекту розповідає керівник дипломної роботи випускниця Віктор Корсунський:

- Ми ретельно досліджували історичний аспект проекту, вивчали творчість художників монументального жанру 18 століття, тематику і стилі плафонного розпису того часу. Зокрема, розписи інших споруд автора Потьомкінського палацу, відомого архітектора Івана Старова. Як результат, вибрали тему «Чотири пори року». Композиційно - це симетрично розташовані по колу чотири жіночі фігури-алегорії, що ототожнюють весну, літо, осінь і зиму. В роботі намагалися максимально наблизитися до класичного стилю. Вважаю, що це вдалося. Статичність фігур, колористичне рішення, розподіл кола на вісім рівних частин відповідають духу класицизму, якому притаманні симетричність, гармонія пропорцій та логічність композиції.

Складно було виконувати технологічну частину. У 18 столітті використовувалась інша техніка розпису, ми ж обрали сучасні матеріали - Світлана та

Ганна розписували спеціально підготовлену стелю стійкими акриловими фарбами, а потім кілька разів покрили воском, що надало розпису крім температурного захисту і довговічності, глибини та шовковистості. Однак ефекту імітації куполу вдалося досягти і сучасними засобами.

«Ми задоволені результатом, досягли всього, чого хотіли, - говорить Світлана Улья. - Це був унікальний досвід. Не кожному випадає нагода розписати палац 18 століття. Треба було дуже відповідально підходити до всього. Захист дипломної роботи - це логічне завершення всієї нашої праці, дуже раді сьогоднішньому дню».

«Звісно, ми відчували велику відповідальність, але якогось особливого страху, відчуття того, що ми цього не зробимо не

було, - продовжує Ганна Куш. - За роботу взялися без коливань - були впевнені, що зможемо. Щоб не хвилюватися, намагалися працювати так, наче розписуємо якусь іншу поверхню. Цікаво, як нашу роботу оцінять інші».

Замовнику та автору ідеї - заслуженому працівнику культури України В.В. Стукалу результат більш ніж подобається. Директор Палацу студентів ДНУ протягом шести років не полишав надії на художнє оновлення інтер'єру. Відтепер його мрії почали здійснюватися. Вадим Вікторович сподівається, що і надалі студенти зможуть втілювати свої дипломні роботи на стінах і стелях палацу, каже, що місія для творчості це багато.

Інформаційно-аналітичне агентство
ДНУ ім. О.Гончара.

• ЗАБУТТЮ
НЕ ПІДЛЯГАЄ

БУНТ ПРИРЕЧЕНИХ

ДО 56-ї РІЧНИЦІ ДИКОГО МАРОДЕРСТВА
НЕВИННИХ ЛЮДЕЙ У КІНГІРІ

Іван БУРТИК

Сорокденний час однозгідно проголошеної боротьби каторжниками табору Кінгір добігав кінця. Переговори закінчилися, вимоги каторжників 6-денної праці й збільшення харчів - відкинуто. Під наглядом повстанчого комітету, таборяни інтенсивно готувались до оборони.

Свідомі неминучої розправи з владною структурою, каторжники під наглядом новоствореного повстанчого комітету копали проти-танкові рови, в кузнях виробляли пальну зброю, сокири, списи та мечі, а хемісти - вибухівку. Електротехнік Анатолій Кострицький збудував радіо з голосниками для внутрішнього зв'язку та направив старі телефони. В службі безпеки вславився Віталій Скирук, за що після повстання був суджений вдруге. Звільненні жінки з жіночої зони приєдналися до повстанців. З підпільної пошти Софія Корчинська інформувала, що страйки поширились на інші табори, що радувало повстанців.

Щоб присмирити таборовий бунт, таборова управа спровадила транспорт «зеків», які після невдалої спроби покарання каторжників самі стали доброю допоміжною силою страйкуючим. Крім оборонних приготувань, таборова команда очолена підполковником Ч. Армії Кузнецовим, вела переговори з заступником міністра внутрішніх справ Сергієм Єгоровим та начальником ГУЛАГу, які закінчились безрезультатно, бо влада не погодилась на жодні концесії.

Для вирішення складного питання: чи прийняти вимоги влади, чи продовжувати страйк і боротьбу? - комітет скликав наради цілого табору, який на той час налічував 20 тисяч 630 осіб, (з того українців було 9 тисяч 300). На диво майже одноголосно всі прийняли рішення продовжувати боротьбу, якщо навіть доведеться заплатити життям за короткотривалу волю.

Не довелося довго чекати, бо в ніч з 26 на 27 червня 1954 року, зібрались колони війська з танками та бульдозерами. Перед атакою політруки звернулись до війська: «В таборі знаходяться збунтовані вороги народу, вороги нашої батьківщини, ви мусяте бути безпощадними в покаранню, щоб це знали інші табори». О 3.30 ранку літаки освітили табір, 7 важких танків і бульдозерів завалили перші мури і вступили на площу, а за ними піхотинці з автоматами. Табір не спав, жіноцтво взялося за руки і загородило танкам дорогу, почалась дика різня, якої в історії немає порівняння. Даремні були сподівання, бо під гусеницями танків тріщали жіночі кості, а кому вдалось скочити набік, піхотинці стріляли з обох сторін, так як було наказано знищити «ворогів народу». Танковий герць тривав повних чотири години, для укріття не було місця, танки валили грубі стіни та прикривали захованих людей. Оборонці обезсилили. Один танк попав у пастку, зате солдати з

вежів цільно стріляли всіх, хто держав будь-яку зброю у руках. Смертний танець закінчився о 8 годині ранку. Одних чоловіків вивозили троками у невідоме, а іншим наказали лягати доломлиць та поіменно вибраних стріляли в голову. Бульдозери поквално згортали людські ще живі тіла до глибокого яру та присипали камінням з піском. Ініціаторів страйку і повстання, членів ОУН М. Сороку і Задорожного завезли на дальші тортури до Воркути.

Це вам ще один доказ братньої любови «старшого брата», який віково обманно вкрадався до лагідної душі українця, та, гірше саранчі, нищив і нищить все, що є українське, щоб тільки нажитись його добром. І цей процес продовжується до сьогодні, а ще гірше боляче, коли свої халуї, перебіжчики, запроданці та тушки бувають гіршими чужих. В останніх виборах тільки одна третя населення обрала білоруса та йому подібних, а де ж була решта — плачте очі, щоб ви знали, що купляли.

Чи варто було українським героям Кінгіру та йому подібних, віддати своє життя за волю тих людей, які сьогодні не тільки їх забули, а також нехтують здобутою волею та добровільно пхають шию у ярмо того самого ката.

Не забувайте пророчих слів Шевченка:

**А тим часом перевертні
Нехай підростають
Та допоможуть москалеві
Господарювати,
Та з матері полатану
Сорочку знімати.
Помагайте, недолудки,
Матір катувати.**

Василь
ОРЛИК

ФІСКАЛЬНИЙ АПАРАТ ГЕТЬМАНЩИНИ

1654-1764 рр.

Як відомо, внаслідок Національної революції та Визвольної війни під проводом Б. Хмельницького постала Українська козацька держава - Гетьманщина, із власним державним апаратом, у тому числі й фінансовим. Найбільші фінансові повноваження зосереджувались в руках глави держави - гетьмана, котрий видав державними фінансами («військовим скарбом»), установлював і контролював статті доходів та видатків бюджету, призначав чиновників фінансової канцелярії. Саме гетьмани встановлювали різні види податкових платежів або звільняли від них. У другій половині XVII ст., не зважаючи на те, що Гетьманщина перебувала під протек-

торатом московського царя, українські гетьмани зберігали повну автономію у фінансовій галузі. Навіть наприкінці XVII ст. тоді ще цар - Петро Олексійович, у відповідь на поданий гетьманом Іваном Мазепою фінансовий звіт за 1692 р. писав: «...Не токмо те збори, но и всякие порядки и устроения в малороссийских городех ведает он, гетман...» [1, 177]. Безпосередньо на місцях податкову політику реалізовували полковники та сотники.

На Гетьманщині «стараннями» старшини, яка досить часто службове підвищення розглядала як один із засобів збагачення, податкова система набула гіпертро-

фованого вигляду. Та що гам старшина, коли й гетьмани далеко не з державних міркувань вишукували нові статті оподаткування, як, наприклад, І. Самойлович, який увів «отяготительные монополии на вино, мёд, дёготь и другие предметы, выдумывал разные нововведения для своего обогащения» [2, 323]. Гетьмани І. Мазепа та І. Скоропадський стягували натуральні податі «на гетманську музику и на его кухню со всякого обывателя по пропорции их имуществ» [3, 173]. Універсалом 1701 р. Г. Мазепа поширює податкові статті на тих, хто намагався з різних причин уникнути сплати подимного й державних повинностей, шляхом переходу їх у козацькі підсусідки, указуючи: «Подсоседы, которые

свои хати попродавши, в козацких живут, а свои кгрунта мають и онимы пожиткуют, tedy такие абы не заслоняючися козацкою обороною, компанейцов кормили и во вшеляких подданских повинностях з громадою конечно тянули» [4, 49]. Загалом, гетьман І. Мазепа узурпував право на видання податкових універсалів, яке відповідно до Коломацьких статей обмежувалося радою старшин, крім того він самовільно встановлював розмір торговельних мит та звільнення від них [5, 27].

Певні спроби впорядкування податкової політики в козацькій Україні належали гетьману в екзилі П. Орлику. Так, зокрема, в розділі IX-ому «Пактів і Конституції законів та вольностей Війська Запорозького»,

відомих в історіографії як Конституція Пилипа Орлика, пропонувалося розділити державну скарбницю і приватний скарб гетьмана, усунути полковників та інших можновладців від збору податей та розподілу видатків шляхом побудови системи фінансових органів на чолі з Генеральним скарбником. У підпорядкуванні останнього мали перебувати обрані в кожному з полків по два присяжні Скарбники, затверджені спільною ухвалою козацтва та посполитих [6, 32]. Окрім цього розділ 10-ий Пактів зобов'язував гетьмана «пильно дбати про те, щоб на рядовий і простий народ не покладали надмірних тягарів, утисків і надмірних вимог» [6, 32]. Аналізуючи цю політико-правову пам'ятку, не можна залишити поза увагою й соціально спрямованого підходу законодавця до стягнення податей, відображеного в розділі XI, згідно з положеннями якого «вдови козаків, їхні дружини та діти-сироти, козацькі господарства і (господарства) жінок, чоловіки яких перебувають на війні або на якихось військових службах, не притягатимуться до жодних обов'язкових для простого люду загальних повинностей і не будуть обтяжені сплатою податків» [6, 33]. Проте, на жаль, дані фінансово-правові норми залишилися лише на рівні політико-правових ідей і не мали реальної імплементації в життя Гетьманщини, на теренах якої навіть після обрання нового гетьмана, І. Скоропадського, продовжувалася недолюдка фіскальна політика його попередників.

Гетьманський приклад наслідували нижчі за рангом українські можновладці: полковники, сотники та ін. Наприклад, у містечках Городянської, Любецької, Ропської та Седнівської сотень Чернігівському полку полковники самовільно встановили митниці, «де збирали на свою користь мито з імпортованих або експортованих товарів, розміром 2 коп. з підводи» [3, 171]. За свідченнями стольника Протасова, який перебував при гетьманові І.

Скоропадському, в «Малороссии самые последние чиновники добывают себе богатство от налогов, грабежа и винной продажи. Ежели кого определил гетман сотником, хотя из самых беднейших людей или слуг своих, то через один или два года явятся у него двор, шинки, грунты, мельницы и всякие стада и домовые пожитки» [7, 424].

Досліджуючи Українську козацьку державу, академік В.А. Смолій зазначав, що вона з її республіканською, демократичною формою правління була позбавлена перспектив розвитку «у складі абсолютистської монархічної Росії... Нові державні інститути рано чи пізно повинні були розчинитися в загальноімперських органах управління... Наступні (після 1654р.) десятиріччя працювали проти Української держави. Йшов поступовий, але невблаганний процес втрати нею своїх етнічних рис, ліквідації окремих, а згодом цілих суспільних інститутів» [8].

Першим масштабним інкорпораційним заходом уряду Російської імперії стало запровадження 1722 р. Малоросійської колегії [9-10], на яку відповідно до царської інструкції поряд з іншими адміністративними функціями покладалася й фіскальні («денежные и хлебные сборы собирать в доходы государевы» [11, 616]). Петро І, обґрунтовуючи своє безцеремонне втручання у фінансові справи Гетьманщини, зазначав, що з її населення «многие непотребные сборы чинены» [12, 12]. Таке твердження російського імператора не було голосливим. Дійсно, фінансова система Гетьманщини в першій чверті XVIII ст. перебувала в незадовільному стані, а «фіскальна справа була однією з найгірше впорядкованих галузей державного управління» [13, 511]. Коли президент Малоросійської колегії Вельямінов на початку серпня 1722 р. зажадав від наказного гетьмана П. Полуботка детальної інформації з питань оподаткування населення Гетьманщини, то останній не спро-

мігся дати чіткої відповіді, а посилання російського урядовця на «статті» Б.Хмельницького, що передбачали податкові надходження з України до російської скарбниці, взагалі заскочили його зненацька [13, 511]. Такий стан справ дав змогу бригадирові Вельямінову прибрати до рук фінанси краю. Йому Петро І указував «оставить в Малой России из прежних сборов следующая: записные от казаков, и от казаков же что медь сытят, с возов за пропускные квиты, от приезжих за место, с продажи лошадей и прочей скотины, с привозного всякого хлеба (кроме с продажного хлеба пошлины) с мещанских и с посполитых людей их работных; також и с тех которые беретса смотря по пожиткам; мазепшина с посполитых людей, празничное от казаков и мужиков, с подсоседков казачих и мужицких, от резницких камор что збиралось сала, от бобылей неимеющих грунтов, с пеших людей с хат стацею с посполитых и сподсоседков конных и пеших, с казаков с каждого двора...» [12, 12].

Внаслідок цілеспрямованих дій керівництва Малоросійської колегії щодо реформування патріархальної фінансової системи Гетьманщини та залучення її матеріальних ресурсів до загальноімперської казни запроваджується податкова служба, підпорядкована російській адміністрації, ліквідується імунітет козацької старшини та духовних власників і поширюються на козацтво податкові статті поспільства [14, 148]. Оподаткування козацької старшини у 1724р. збільшило на 21% (8814руб.) надходження до російського бюджету [14, 144]. Основними статтями оподаткування населення Гетьманщини Малоросійською колегією в 1722-1724 рр. були покутне і скатне, медова десятина, показанщина, тютюнова десятина, збори з млинарства, з мостів і перевозів, з броварів, помірне від вина й меду та ін. В цілому податків в Україні Малоросійською колегією було зібрано 1722р. 45 тис. руб.

готівкою й 17 тис. руб. нату-рою, 1723 р. - 86 тис. руб. готівкою й 27 тис. руб. нату-рою, 1724 р. - 141 тис. руб. готівкою й 40 тис. руб. нату-рою [15, 122]. За підрахунками професора В.М. Мордвінцева, загалом козацтво й посполиті в 1824 р. забезпечували імперії 57,5% грошових надходжень та 75% хлібних [16, 7]. Окрім того, на утримання російських військ на теренах Гетьманщини майже всі верстви українського населення, за винятком козацтва, обкладалися спеціальними зборами - «порціями» і «раціями».

Після смерті Петра І фінансова політика уряду Російської імперії в Україні-Гетьманщині дещо пом'якшується. Відповідно до рішення Верховної таємної ради від 11 лютого 1726р. податки з населення Лівобережжя належало знову збирати до військового скарбу, а не в царську казну. Як не парадоксально, але факт залишається фактом, що українські інтереси у Верховній таємній раді боронив давній ворог козацьких «вольностей» О.Д. Меншиков, в якого склалися досить напружені стосунки з президентом Малоросійської колегії через оподаткування українських маєтностей «світлішого князя»*. Щоправда, вже 21 липня стягнення податків на користь російського уряду поновлюється, але після утворення повновладдя Д. Меншикова Рада приймає постанову від 12 травня, відповідно до якої «... всякие доходы, положенные со определения колегии по доношении генерал-майора Вельямінова вновь, те оставить вовсе и впредь с них не збирать». Того ж року скасовується Малоросійська колегія та відновлюється інститут гетьманства. Податковий тиск на Гетьманщину дещо послаблюється, про що неодноразово декларується у різноманітних імператорських нормативних актах: іменному указі від 12 травня 1727 р., грамоті від 25 липня 1727 р., указі від 16 липня 1728 р. та ін. В документах наказувалося, аби з населення Ук-

* З українських маєтностей О. Меншикова 1724 р. було зібрано податків на загальну суму 2344руб. 83 коп., за 10 місяців 1725 р. - 928 руб. 83 коп. і за 3 місяці 1726 р. - 253 руб. 10коп. [14, 144].

раїни «доходы... денежные и хлебные собирать те, которые надлежат по пунктах гетмана Богдана Хмельниченко и которые собираны при бытности бывших потом гетманов, а которые всякие доходы положены с определения коллегии по доношениям генерал-майора Вельяминова вновь, те оставить вовсе и впредь с них не собирать» [17, 105-106]. В імператорському указі від 10 липня 1728р. наголошувалося, щоб старшина й інші урядовці «казаків и посполства накладов и взятков на себя и ни на кого отнюдь не брали, и ни какого питья и протчего своего и ничего на них не накладывали, и денег за оное не правила и не вымогали... рядовым казакам и посполству налог обид и тягости отнюдь не чинили» [12, 43] та наводився приклад зловживання владою гадяцького полковника Г.Милорадовича, який давав «казакам собственное свое вино и пиво для продажи, и за куфу* вина берет по тритцати четыре рубли, а за куфу пива по три рубли» [12, 43]. Для запобігання фінансовим зловживанням козацької старшини в цьому документі не лише повідомлялося про виклик згаданого полковника для проведення слідства, а й наказувалося ознайомити зі змістом указу старшину («роздать каждому по листу с росписками, чтобы в предь неведением о сём никто не отговаривался» [12, 43]). 1728 р. новообраний гетьман Д. Апостол під час поїздки до Москви на коронацію Петра II отримує «Решительные пункты», сьомий із яких регламентував організацію фінансового управління в Лівобережній Україні. На підставі цього документа з населення Гетьманщини до військового скарбу, який мав бути відділеним від особистих коштів гетьмана, мали стягувати чітко визначені податки та збори: «собирают только с промыслов, а именно: покуховное и скатное, с продажи вина в шинки, и в отвоз в великороссийские города, да из дегтю так же покуховное и скатное, с винокуранных казанов; а со

пчел и за табачную десятину, кроме козаков, в ярмарки, в торги, с купецких людей с продажным товаром, и с хлеба мерки, с мостов, с перевозов, и с гребель с проезжающих людей, с откупных разных статей, с ратушных сел годовой платеж, и за живность» [11, 628-629]. За гетьманства Д. Апостола для контролю за українськими фінансами вводиться посада генерального підскарбія, який очолював Генеральну скарбову канцелярію.

1730 р. згідно з царським указом створюється «Канцелярія конфіскації», чиновникам якої наказувалося у своєму підпорядкуванні «иметь все описаные за вины и за доимки и за штрафы и выморочныя деревни, земли, дворы, заводы, лавки и всякия пожитки...» [19, 258]. Влада вимагала створення реєстру зазначеного типу маєтностей, адже внаслідок таких дій у соціальній структурі селянства Гетьманщини й Слобожанщини з'являється незначна група «відписних посполитих», котрі після втрати свого можновладдя «состояли свободными без всякого в казну платежа» [19, 258].

Після смерті Д. Апостола 1734р. російська імператриця Анна Іоанівна вводить в Україні Правління гетьманського уряду. Відповідно до царської інструкції з населення Гетьманщини й надалі мали стягуватися податки, визначені Петром II, до військового скарбу стягувалися й податки на посаду гетьмана, яка на цей час була скасована, «доходы ж, которые собирались гетману на булаву и на кухню, и прочие, кои ему приходилось по гетманству, собирать до избрания нового гетмана, по прежнему определенным к тому особливым сборщикам, и те доходы держать особливо, и ни на какие расходы без именного нашего императорского величества указа не издерживать» [11, 647]. Цікаво, що для обрання нового гетьмана ніхто й не думав давати дозвіл, проте кошти на його утримання й надалі справно стягувалися.

У 40-х роках XVIII ст. із українських селян «збирали податки на утримання консистентів (російського війська) та інші «общенародные нужды» грошима, вівсом і пшеницею» [4, 41]. Цілком правомірною в історіографії є теза про те, що «спеціальним завданням правління було скомпрометувати гетьманську владу, звинуватити її у надмірних податках та інших тягарях» [20, 289], але твердження авторів академічного курсу «Історії держави і права України» про те, що існуючі тоді фіскальні зобов'язання населення «насправді поклали на українців царат» [20, 289], на нашу думку, не зовсім відповідають історичним реаліям. Скажімо, у поданні сотників Чернігівського полку до імператриці Єлизавети від 1744 р., за гетьмана Д. Апостола, вказується: «изобретен сбор денег из самих козаков, который сбор показан на старшинах полковые и сотенные и на канцелярские служители и на канцелларские жь потребности, а з мужиков, которых болшим числом имеется, и таковые их дела в канцелляриях всегда отправляются, ничего не собирается, затем, что владельцы мужиков своих зачитили и все тяжести мужичи на козаков свалили» [21, 11-12]. Скаржники підкреслювали, що раніше оподатковувалися лише міщани та посполиті, а козацтво «токмо едину службу государственную ведали». Різке зменшення кількості козаків унаслідок закабалення частини їх старшиною призвело до значного посилення фіскального тиску на тих, хто зберіг козацький статус, «ныне оной зборъ, которого спрежде сего не бывало произишол ежегодно, с иного козака до осми гривень и более». Сотники вказували, що зібрані кошти начебто для канцелярських потреб, проте «сумма неведомо куда употребляется, ибо много с тех, на коих дача с той суммы определена, и в комплекте не состоять, и определенных на них денги неведомо где деваются».

Наступ царату на фінан-

сову автономію Гетьманщини тривав і за відносно лояльної до України імператриці Єлизавети, перші роки правління якої були позначені послабленням фіскального тиску на населення Лівобережжя. Так, зокрема на грудневу 1741 р. вимогу Єлизавети Петрівни Сенат розробив план заходів щодо полегшення оподаткування в Гетьманщині й Слобожанщині та відшкодування збитків, котрі були завдані цим регіонам унаслідок перебування на їх території російських військ. Цей план декларував значні полегшення для населення щодо військових постойів, урегульовував проблему подорожніх і прогонних коштів, а також фуражу для армійських коней, прощалися 30 тис. руб. податкових недоїмок малоросійської старшини й духовенства за торгові промисли та особистий борг гетьмана Д. Апостола - 9864 руб., до генерального військового скарбу [22, 80]. Під час відновлення в Україні гетьманства й затвердження на цю посаду К.Г. Розумовського в іменному указі наголошувалося, що «в Малой России зборы собирать и употреблять по прежнему малороссийским не только правам, но и обыкновениям» [23, 92]. Проте 1754р. імператриця Єлизавета зобов'язує уряд гетьмана К. Розумовського подавати точні відомості про прибутки й видатки українського скарбу. Окрім того за поданням Сенату цариця повеліла українські внутрішні мита - «індукту» й «евекту». скасувати, й «учредити по всей малороссийской границе портовые таможи, в которых собирать пошлину по тарифу и внутреннюю в казну Государеву» [23, 84]. Внаслідок таких інкорпораційних заходів у Гетьманщині зменшується база оподаткування, й, відповідно, її бюджет недоотримує значної суми коштів, хоча вноситься певне пом'якшення податкового тиску на жителів Лівобережжя.

В історіографії існують різні трактування питання митних кордонів з Росією, а особливо їх ліквідації уря-

* Куфа (кух, кухва) - німецька міра об'єму рідини дорівнювала 30 квартам, приблизно 4,5 літра [18,639].

дом Єлизавети Петрівни, проте, аналізуючи цю проблему, необхідно враховувати, що ліквідація митних зборів на кордоні Росії й Гетьманщини, як указує український учений В. Горобець, «збігалася із скасуванням внутрішніх тарифів загалом в Російській імперії, відкриттям банків тощо, що за задумом ініціаторів економічних перетворень повинно було просувати вперед «государственный интерес», заснований на західних ідеях» [1, 235]. Таким чином, митна політика стає першою складовою фінансової, котру російська влада не лише підпорядкувала собі, але й уніфікувала відповідно до загальноімперської, законодавчо започаткувавши остаточне поглинання української фінансової

системи. Ці заходи російського уряду призводять до значних політичних наслідків у взаєминах імперського й гетьманського урядів, адже скасування української автономії стає повністю контрольована царом, а її наповнення значно зменшується. «Збіднення військового скарбу привело до того, що центральний уряд був змушений навіть на утримання гетьманського уряду виділяти бюджетні асигнування з імперської казни, зрозуміло, вимагаючи від Глухова жорсткої звітності з приводу використання цих коштів... Владні prerogative реставрованого в 1750р. інституту гетьманства перетворили його на звичайного чиновника Російської імперії» [1, 235].

Тяжкий стан російських фінансів у другій половині XVIII ст. стимулював експансіоністську політику самодержавства щодо нових територіальних надбань та використання їхніх ресурсів, у тому числі й фінансових. Більш жорстким до України, ніж у попередників, був курс імператриці Катерини II. За її правління ліквідовується інститут гетьманства, на українських теренах за російським зразком створюються Новоросійська, Малоросійська й Слобідсько-Українська губернії, а фінансова система Лівобережної України об'єднується з російською, фінанси українських губерній долучаються до загальноімперських, вводяться нові статті оподаткування. У результаті наступу російського царизму на ав-

тономію України та введення губернського адміністративно-територіального поділу замість полково-сотенного, відповідно до «Учреждения о губерниях» 1775 р. в Лівобережній Україні протягом 1782 — 1783 рр. з'являються спеціальні фінансові установи — казенні палати, а після уніфікації адміністративно-територіального устрою українських земель відповідно до російських у 70 — 80-х роках XVIII ст. ключовими фігурами на місцях стають губернатори. Вони несли особисту відповідальність за своєчасне надходження податей і ліквідацію недоїмок, отож, від успіхів чи невдач на цьому поприщі залежало службове благополуччя цих чиновників.

ПРИМІТКИ:

1. Цит. за: **Верстюк В.Ф., Горобець В.М., Толочко О.П.** Українські проекти в Російській імперії. - К.: Наукова думка, 2004. - 503 с.

2. **Костомаров Н. И.** Русская история в жизнеописаниях её главнейших деятелей. - Кн. II. - Вып. 4-5. - М.: Книга, 1991. - 538 с.

3. **Борисенко В. Й.** Соціально-економічний розвиток Лівобережної України в другій половині XVIII ст. - К.: Наукова думка, 1986. - 363 с.

4. Цит. за: **Гуржій О. І.** Еволюція соціальної структури селянства Лівобережної та Слобідської України (друга половина XVII - XVIII ст.). - К.: Ін-т історії НАН України, 1994. - 179 с.

5. **Єрмолаєв В. М., Козаченко А. І.** Органи влади і управління Української держави (друга половина XVII - XVIII ст.). - Харків: Право, 2002. - 175 с.

6. Пакти й Конституції законів та вольностей Війська Запорозького // **Слюсаренко А. Г., Томенко М. В.** Історія української конституції. - К.: Т-во «Знання», 1993. - с. 25-37.

7. **Бантыш-Каменский Д. Н.** История Малой России от водворения славян в сей стране до уничтожения гетманства. — К.: Час, 1993. — 656 с.

8. **Смолій В. А.** Українська козацька держава//УІЖ. - 1991. - № 4. - с.11.

9. Об учреждении в Глухове Малороссийской Коллегии и о назначении в оную присутствующим

бригадира Вельяминова: Именной, 16 мая 1722 г. // Полное собрание законов Российской империи. - Т. 6. - № 4010. - с. 681-684.

10. О сборе денежных и хлебных доходов в Малороссии, - о сборе с пчел, казанов, мельниц и табаку, - об отдаче на откуп оброчных статей, - о сборах Ратушских, - о сборах на гетмана, - о наказании оскорбителей Величества, - о зачислении в казаки неправильно укреплённых в подданство, - о составлении списков о числе казаков, - о решении всех дел Малороссийских особой Коллегии и об уничтожении разных незаконных и обременительных поборов: Именной, данный Малороссийской коллегии, 16 апреля 1723 г. // Полное собрание законов Российской империи. - Т. 7. - № 4196. - с. 48-50.

11. **Ригельман О. І.** Літописна оповідь про Малу Росію та її народ і козаків узагалі. - К.: Либідь, 1994. - 768 с.

12. Державний архів Полтавської області. - Ф.222, оп.1, спр. 212.

13. **Коваленко О.** Павло Полуботок // Володарі гетьманської булави: Історичні портрети. - К.: Варта, 1995. - с. 499-524.

14. **Горобець В. М.** Малоросійська колегія та фінансова реформа на Україні-Гетьманщині (1722-1727) // Середньовічна Україна: Збірник наукових праць. - Вип.1. - К.: Наукова

думка, 1994. - с.133-150.

15. **Субтельний О.** Мазепинці. Український сепаратизм на початку XVIII ст. - К.: Либідь, 1994. - 240 с.

16. **Мордвінцев В. М.** Державні податки і повинності монастирських селян Лівобережної України в XVIII столітті. - К.: Знання, 1998. - 184 с.

17. **Соловьёв С. В.** Сочинения: В 18 кн. - Кн.Х.-Т.19-20. - М.: Мысль, 1993. - 751 с.

18. Архів коша Нової Запорозької Січі. Корпус документів. - Т.2. - К., 2000. - 748 с.

19. Історія українського селянства: Нариси в 2-х томах. - Т.1. - К.: Наукова думка, 2006. - 631 с.

20. Історія держави і права України: Академічний курс. — У 2-х т. / За ред. В.Я. Тація, А.Й. Рогожина. - Т. 1. - К.: Ін Юре, 2000.

21. Прошение сотников Черниговского полка о казачьих обидях, поданное имп. Елизавете в 1744г. / Оттиск из Киевской Старины. Изд. В. Модзалевского. — К.: Тип. г. Т. Корчак-Новицкого, 1894. - с. 11-12.

22. **Лапшин С.** Характеристика української політики уряду імператриці Єлизавети Петрівни в 1741 - 1744 рр. // Український історичний збірник. - Вип.9. - К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. - с. 80.

23. **Миллер Г. Ф.** Исторические сочинения о Малороссии и малороссиянах. - М.: Университетская тип., 1848.

• ЮВІЛЯРУ НА ПАМ'ЯТЬ

У вересні цього річ нашому шановному авторові Федоту Корнійовичу Живазі виповнюється 85. Народився ювіляр в селі Кочережках, що розкинулося уздовж берега степової річки Самари на Січеславщині, в родині трудівників-селян. Вчився у школі. Під час війни (Другої світової) юнака було вивезено до Німеччини, де пережив жахи концтаборів. Повернувшись додому, навчався у педагогічному інституті Полтави. Потім викладав історію в школі, працював у колгоспі, обирався земляками головою сільської ради. І весь час багато читав, що й спонукало вже на схилі своїх літ взятися за перо. Так і з'явилися на світ книги прози та віршів: «Скарб», «Лист життя», «Пам'ять», «Доле моя, доле...», «Роздуми», «Хвала тобі, моя ти мово...», «Я йду стежинами святими», «Криниця», «Тобі, як матері, вклонюся...».

Особливо визначальним досягненням праці автора є його повість «Недоорана нива», в якій охоплено період 1928-1933 років, коли в селах України відбувалися складні соціально-економічні процеси, і це були часи, коли зло борювалося з добром. На сторінках твору відображено конкретні події на селі під час масового винищення селян страшним методом - голодомором. Федот Корнійович пройшов складні, тернисті дороги, до глибини душі всотував радощі й болі

Федот ЖИВАГА

Молитва

Тобі, як матері, вклонюся,
Україно рідна ти моя,
За тебе Богу помолюся,
Бо ти - мій дім, моя земля.
За спокій твій я помолюся,
Як дар землі бажання шлю,
Чолом до символів хилиюся
І чашу вільності я п'ю.
За слово рідне я молюся
І шлях встеляю

пелюстками
Троянд пахучих.
Й відгукнуся
На поклик рідними словами.
Мою молитву хай почують
І степ, Карпати і ліси
І силу в єдності гартують,
У сплаві мудрості й краси.

х х х
Дев'ятий десяток лічу я,
Як зорі ясні серед ночі,
Літа промайнули співочі,
А з ними і юність моя.
Немов той дубок самотній,
Щоденно борюся
я з вітрами,
І шлах свій долаю роками,
Та світ споглядаю

широкий.
Мов з неба відлуння я чую,
В нім голос я свій пізнаю,
Належне йому віддаю,
Дарма я роки не марную.
По компасу лине судно,
І парус завжди під вітрами,

Жага не згасає з роками,
Я сію дорідне зерно.

х х х
Расулу Гамзатову
У рідній мові - генів сила,
Це кожен мудрість цю
пізнає,
Слова Расула оживили,
Бо рідна мова чари має.
В чужій землі, на полі брані,
Лежав Расул, стікав
він кров'ю,
Лиш думи линули у далі:
Задавав Кавказ з любов'ю.
У час кончини з усім

прощався,
Життя йшло вже в небуття,
Та чутно голос наближався,
Його він вибав з забуття.
То два авари - санітари,
На рідній мові говорили,
Мов з неба послані ті дари,
Його слова ці оживили.
Як вічний світ,
так й рідна мова,
Творилася у слові вільнім,
У наших генах так вагома,
Бо вічність - сила в слові
ріднім.

Криниця

Я в скелях викопав криницю,
Вода в ній не мутніє,
Вона ніколи не зміліє,
Бо джерело здолало крицю.
Для цього сил не шкодував,
Тож я здолав всі перешкоди,
Долав граніт та всі знегоди,

життя, мав набутки і втрати, але не розгубив, не розтратив на бугристих цих шляхах почуття доброти, людяності, сердечності. Він постійно вигранює слово, глибоко вникає в життя як свого села, так і України взагалі, не байдужий до поступу сучасного суспільства. Редакція «Бористену» щиро вітає Федота Корнійовича Живагу з напівкруглою (бо кругла буде 100!) датою і небезпідставно сподівається, що ми матимемо змогу ще не один рік публікувати його твори на сторінках часопису. З роси і води Вам, шановний!

На світліні (справа наліво): Федот Корнійович, дружина Галина Євдокимівна ЖИВАГИ та редактор збірок ювіляра Андрій КОЦЮБІНСЬКИЙ.

Криницю людям в дар віддав.
Навчили ремеслу святому
Шевченко, Рильський
та Гончар,
Ще ж мати треба й Божий
дар,
Щоб сумнів не томив
потому.
Тараса геній нас навчив,
Яку і де копать криницю,
Та ще молитись на зірницю,
Щоб Бог її благословив.
Не заросте до неї стежка,
Її вода породить силу
Та створить душу
милостиву...
Її копав я з щирим серцем.

Свіча пам'яті

Сидить кобзар під горою,
Та думу співає,
Сам говорить із собою
І сум наганяє.
Струни плачуть та голосять,
Бандури старої,
Немов слово сказати хочуть,
Вирватись на волю.
Повідає кобзар співом,
Та й не про походи:
Як душили в Україні,
Голодом народи.
- Сумно, сумно, -
хтось скаже,
Барда ти говориш.
- Де веселість тую взяти,
Чим лизу допоможеш.
На пагорбі поселяни,

Цвинтар розмістили,
За звичаєм християни,
Рідних хоронили.
Сидить дитя край могили,
На хрест похилилось,
Рідну матір схоронили,
Сльозами умилось.
Прийшла юрба недоріків,
Весь двір розкопали,
До зернини із засіка
Все повимітали.
Мати з горя помирає,
Плачуть, пухнуть діти,
Батько віку доживає...
В'януть роду квіти.
А на цвинтар везуть трупи,
Скидають до ями,
Як колоди: сюди, туди,
Без жалю, без тям.
Вже крук чорний по Вкраїні,
Крила розправляє...
Плачуть струни на бандурі,
Як кобзар співає.
Свічки пам'яті запалим,
По всій Україні,
Поіменно всіх згадаєм,
Хто з голоду згинув.

Віталій СТАРЧЕНКО, співробітник лабораторії фольклору ДНУ ім. О. Гончара

ТРАДИЦІЇ НАРОДНОГО МАЛЯРСТВА В ТВОРЧОСТІ ПРОФЕСІЙНИХ МИТЦІВ УКРАЇНИ

Образотворча культура України виникла на ґрунті фольклорної образотворчості дохристиянських часів і лише по прийняттю християнства Київською Руссю відбулося помітне розмежування між фольклорним (народним), світським та культовим пластичними мистецтвами. При цьому традиції язичницької фольклорної образотворчості простежуються ще на початках формування професійної образотворчої культури (X-XI ст.). Це помітно в стилістиці створених місцевими малярами фресок на стінах сходової башти Софії Київської, які відтворюють розваги княжого двору.

Становлення і подальший розвиток пластичних мистецтв супроводжувалось постійними взаємовпливами фольклорної та професійної творчої діяльності. Це був процес природний, не запрограмований і не осмислений його учасниками. Українська школа професійної образотворчості формувалася на базі діяльності середньовічних ремісничих цехів відповідного спрямування, монастирських іконописних майстерень, пізніше - в стінах Києво-Могилянської та Острозької академій. Професійна ж підготовка українських художників у другій половині XVIII та у XIX століттях відбувалася в Санкт-Петербурзькій академії мистецтв, у вищих художніх закладах Європи на засадах академізму й класицизму. За тодішніх умов розвитку естетики це мало би створювати опір природному розвитку образотворчості України, породжувати прірву між народним та - за визначенням Льва Толстого - «панським» мистецтвом (тобто мистецтвом, створеним для потреб

панівних верств). [1. 205].

Традицію творчого використання здобутків естетика народної образотворчості митцями-професіоналами в Україні на рівні свідомого і плідного використання відродив Тарас Григорович Шевченко у процесі створення ним основ реалістичного напрямку в українському образотворчому мистецтві. Народне мистецтво було од-

навоколишніх сіл, підліткові Тарасу доводилось копіювати народну ікону, «кунштики» та лубочні картини. Естетика народного реалізму з її здатністю толеризувати різноманітні - від містичних до приземлено-прагматичних - уявлень народу про життя, життєвий простір, час, людські взаємини, радість, горе та інші філософські й морально-етичні категорії - ментально була рідною майбутньому Шевченкові-художнику. Тому уже в стінах Петербурзької акаде-

не, ці характерні особливості народного малярства і стали тим естетичним джерелом, яке після Шевченківських картин та гравюр привертало увагу українських професійних художників.

Шлях поєднання професійного та народного реалізму в національну мистецьку цільність, започаткований Т.Г. Шевченком, фактично став магістральним для більшості українських художників другої половини XIX століття. Інтерес до народної тематики, до естетики фольклорної образотворчості став визначальним для таких майстрів, послідовників Шевченка, як Лев Жемчужников, Костянтин Трутовський, Іван Соколов, Порфирій Мартинович. Ці художники у рівній мірі розкривали різні аспекти життя українців - історичний, соціальний, побутовий, етнографічний - свідомо й осмислено застосовуючи композиційні схеми народних картин типу «Козак-бандурист», «В дозорі», «Козак їде на Січ», «Козак прощається з дівчиною», «Чумаки», «Чумацький шлях», «У шинку», «Ярмарок», «Зустріч біля криниці», «На кладці»; інтерпретувалися професіоналами і суто народні традиційні мотиви сільських та степових краєвидів із хатками-мазанками, вітряками, ставками, байраками і т.п. Ці

ним із основних факторів, що вплинули на формування естетичних поглядів Шевченка. Дмитро Антонович у монографії «Шевченко-художник» зауважив: «Для вияснення генези мистецької індивідуальності Шевченка дуже важливо й необхідно встановити, Іщо діялося на українському селі в сфері мистецтва у двадцятих роках XIX століття, які процеси відбувалися у народній гушці українського сільського населення, і які естетичні враження могла мати і втягти в себе дитина у третьому десятилітті минулого (тобто, XIX - В.С.) століття» [2. 27]. Навчаючись у дяків-малярів

мистецтв він втілював у таких творах як «Циганка-ворожка», «Катерина», «На пасіці», «Селянська родина» ознаки народної естетики-одухотвореність інтерпретованих реалій, впізнавальність не через абсолютну зовнішню схожість, а через духовну й змістовну автентичність образу, піднесення реалій до рангу символу. В названих вище шевченківських творах помітна схильність автора до пошуків притаманних народному малярству простої, але виразної композиції, певної урочистої статичності образів, підвищеного декоративного звучання кольору. Влас-

тенденції в українському професійному малярстві потужно зросли серед художників-передвижників, серед яких особливий інтерес до традицій народного малярства мали Архип Куїнджі, Іван Макушенко, Микола Пимоненко, Георгій Світлицький, Володимир Орловський, Сергій Світославський та художники-постпредвижники Опанас Сластін, Георгій Крушевський, Олександр Мурашко, внучатий племінник Тараса Шевченка Фотій Красицький. Особливо в цьому сенсі слід відзначити Архипа Куїнджі, який уважно вивчив прийоми декоративного малярства в

народній картині й блискуче їх інтерпретувати у таких творах як «Забуте село», «Чумацький шлях у Маріуполі», «Вечір на Україні» та «Місячна ніч на Дніпрі».

Модернізм, зачатки якого в Україні спостерігалися в кінці XIX століття, особливо характерний увагою до своєрідності українського народного малярства з його символізмом, безпосередністю, щирістю почуттів. Оновлення національного мистецтва, звільнення його від настирливого натуралізму чи салонного академізму не могло відбутися без притаманних фольклорній естетиці якостей. Українські модерністи намагалися увібрати в себе дух і стиль фольклорної образотворчості, щоб інтерпретувати їх у новітньому мистецтві. Вивчаючи народне орнаментально-знакове малярство, Казимір Малевич створює свій напрям у мистецтві, назвавши його супрематизмом. Марія Синякова упритул підходить до стилю народного станкового малярства, що надає її картинам щирості та безпосередності. Давид Бурлюк дивовижним чином зумів поєднати елементи кубо-футуристичної стилістики зі стилістикою картини «Козак Мамай». Блискучий графік Георгій Нарбут, відійшовши від естетики «мірисушників», творчо переосмислює здобутки давнього українського деревориту.

Та найбільших успіхів у синтезуванні естетики народного малярства з модерністичним контекстом свого мистецтва досягла уже в часи «розстріляного відродження» так звана «школа бойчуків» - художників-монументалістів, яких об'єднав блискучий художник і теоретик мистецтв Михайло Бойчук. Він та його учні Василь Седляр, Іван Падалка, Оксана Павленко у монументальному малярстві, Олена Сахновська, Софія Налипинська-Бойчук, Марія Котляревська - у графіці, досконало поєднали українські народні іконописні, монументальні та станкові традиції із традиціями монументалізму італійського проторенесансу. Символіку декоративного кольору, так добре трактовану у декоративних народних

картинах, вміння анонімних сільських малярів узагальнити декоративну стихію барв чудово успадкував Олексій Богомазов, який своїм мистецтвом був близький до бойчуків. Прийоми композиційного трактування картинної площини та умовності у відтворенні простору, притаманні народному малярству, часто використовували у своїй творчості Анатоль Петрицький та Федір Кричевський, інші майстри 20-х років XX століття.

На жаль, плідні пошуки синтезу новітнього професійного мистецтва з кращими досягненнями фольклорної образотворчості припинили-

інституцій до тем, пов'язаних з історією України. Художники використали можливість розширити українську тематику, зокрема, готуючись до великих офіційних виставок у 1961 та 1964 роках, присвячених відповідно сторічним роковинам та стоп'ятидесятиріччю від дня народження Т.Г. Шевченка. Зростає інтерес до фольклору та народних традицій, про що свідчить навіть видана у кінці шістдесятих років «Історія українського мистецтва»: «Поруч з тенденцією до побутового та офіційно-парадного трактування історичної теми спостерігається також і прагнення до лірико-епічного її осмислення на основі пі-

суслівської реакції стали називати нонконформістами, найяскравіші з них - Алла Горська, Віктор Зарецький, Сорока та Опанас Заливаха. Нонконформістів цікавила не лише національна тематика та сюжетика, а й стилістика фольклорної образотворчості, методи і прийоми, які застосовували народні майстри. Не зважаючи на цензорські заборони, в роки стагнації радянської влади митці-нонконформісти національного спрямування орієнтувалися не на західний модернізм та постмодернізм, а на нелегальне продовження традицій українського модернізму, який яскраво проявив себе у першій третині XX століття. В цьому контексті для художників-нонконформістів істинно народні традиції, табуовані комуністичною ідеологією, стали основою і метою творчості.

Усунення цензури в період горбачовської «перебудови» відкрило можливості легального і повноцінного утвердження в мистецтві національних ідей та ідеалів, а, отже, і сприяло глибшому вивченню художниками надбань народної культури, зокрема фольклорної образотворчості та застосування фольклорних традицій у професійній творчій діяльності. Здобуття Україною незалежності відкрило нові горизонти у цій творчій царині. Накопичення відповідного досвіду професійних майстрів пензля в теперішніх умовах, інтерпретація ними здобутків народу в образотворчості у всеукраїнському масштабі в недалекому майбутньому потребуватиме комплексного вивчення мистецтвознавчими інституціями найвищого рівня з тим, щоби узагальнити знання про вплив традиційного народного мистецтва на сучасне професійне. Нині ж настав час збирання та первинної наукової обробки матеріалів на регіональному рівні.

ся в 30-х роках минулого століття, оскільки концепція поєднання естетики модернізму з глибинними народними традиціями перерішила принципам соціалістичного реалізму, і відродилися лише в 60-х на хвилі так званої «хрущовської відлиги». Українське шестидесятиництво ґрунтувало свої творчі засади передусім на синтезі народних традицій та персонального новаторства. Цьому сприяла певна тимчасова лояльність ідеологічних

сенного фольклорного матеріалу» [3. 123]. Особливо яскраво це простежується в творчості Михайла Кривенка, Михайла Деревуса, Тетяни Яблонської, Володимира Патики, Григорія Томенка.

Радикальнішими у використанні народних традицій були ті шістдесятники, яких пізніше, в роки брежнєвсько-

Посилання:

1. Лев Толстой. Про мистецтво. - К. «Мистецтво», 1979.
2. Антонович Д.В. Шевченко-художник. - К.: Україна, 2004.
3. Історія українського мистецтва: У 6 т. - К.: Вид-во УРЕ, 1969, -Т. 4, кн. 1.

Рубрика
Даринки
СУХОНІС

Credo

Величезний літак компанії Air France важко відірвався від землі - десь у шлунку смикнуло. «Боїнг 777» злетів. Вже маленьке Ріо-де-Жанейро було видно у ілюмінаторі, попереду - важкі білі хмари, які розриває червоними променями сідаюче за обрії сонце. Вона сиділа біля ілюмінатора, але дивитися туди не дуже хотілося. Крило трошки вібрало, і кожного разу їй здавалося, що це означає щось погане. Хоча, щоразу все було гаразд.

В середині літак здавався ще більшим - десятки різних людей. Вони говорили різними мовами, кожен думав про своє, у кожного була своя мета подорожі, свої переживання чи радощі. Стюардеси ходили по салону, роздаючи навушники. Вони (стюардеси) здавалися їй якоюсь особливою кастою - люди, в яких відсутній ген страху. Інакше, як пояснити їх добровільний вибір такої професії. Десятки разів на тиждень вони перетинають океан... Вона аж здригнулася від такої перспективи. Це був для неї не перший переліт через океан, але від цього він не здавався більш приємним. Навпаки, вона ВЖЕ знала як це буде: довго, страшно, некомфортно. Довго, тому що до Парижа з Ріо-де-Жанейро летіти понад 11 годин, страшно, тому що вона все-таки боялася літати, некомфортно, тому що у економ-класі сидіння були вже надто економними. Пілот розповів трьома мовами про переліт, подякував і побажав гарної дороги. Стюардеси і один стюард почали розносити вечерю. Пахло смачно, але вона вже знала, що це омана. Їжа в літаках футуристична - смачна, але абсолютно синтетична. Вона завжди згадувала фільм «П'ятий елемент» коли відкривала яскраві скляночки, пакетики. Напої були звичайні - від газованих до вина. Вона замовила шампанське. Разом з ним дали милу літакову подушку з пальового кольору з ковдрою. «Наче це допоможе», - подумала вона, але подякувала. Подушка заважала, тому що місця було надто мало, а от ковдра все ж до-

помагала, коли вночі ставало надто холодно через кондиціонер. Стюард, на вид португалець, спитав, що подати: рибу, курку чи яловичину. Вона обрала курку, бо це в неї завжди асоціювалося з домашніми стравами. А дарма. Ця курка була смачною, але не справжньою. Так само, як може бути смачно в МакДональдсі. Але вона все одно їла, тому що їжа відволікає і дає оманливе відчуття спокою. Далі вона ввімкнула маленький екран, обравши фільм, що завжди її заспокоював - як не дивно, не якась розумна повчальна мелодрама, не фільм з Мелом Гібсоном, а просто «Гаррі Поттер та напівкровний принц». Так, дорослі теж дивляться таке (якщо вважати дуже дорослою у 24). Фільм був мовою оригіналу, і це було ще приємніше.

Трохи згодом світло у літаку стало м'якшим, багато хто вже спав. Вона заздрала тим, хто може спати отак, трохи опустивши крісло. Їй треба було обов'язково скрутитися, а зробити це тут - просто марно. Зате була ковдра. Сон був уривками - заважав шум у салоні, гул вітру біля ілюмінатора, щоразу зі звуком «ПІМ!» загоралася позначка про паски безпеки, тому що починалася зона турбулентності. Ще одне казкове явище під час перельоту - літак іноді трясло як дешевий автобус на українських дорогах.

Іноді вона розплющувала очі і дивилася на сусідніх пасажирів. Недалеко сиділа жінка з маленькою, може 8 місяців, дитиною. Їй принесли велике ліжко для крихітки. «Хоч комусь комфортно», - подумала вона і пожалкувала, що їй 24, а то дали б теж ліжко. Далі сидів «типовий француз» - як з фільмів про П'єра Рішара, за ним - маленька жінка з хвилястим волоссям і пов'язкою на обличчі - бідолашна теж намагалася спати. Сусіднє крісло з нею займав хлопець, певно корінний бразилієць, з темним волоссям. Він спав, сидючи. Вона йому позаздрила.

В оточенні незнайомих людей їй так сильно захотілося додому. До сліз. Там, у брудному місті, ще не почистили сніг, бігають безпритульні тварини, а президент - Янукович. Але там було безцінне - батьки, товстий пудель Тарасик та Він. Той, хто цього разу не зміг з нею летіти, той, без кого на відстані майже зупинилося дихання.

Вона заплющила очі, аби не плакати, і знову спробувала спати.

Ранок, нарешті, згодився прийти. Вогкі білі хмари, сонце, нарешті, вставало. З'явилося відчуття безпеки. Незважаючи на те, що літак все ще летів, біло вже не так страшно, адже ніч закінчилася, а, отже, зовсім скоро буде Париж, а потім смішні 3 години і

рідний дім. Стюардеси з посмішками (цікаво, вони сплять вночі? Якщо так, то де?) почали розносити веселий синтетичний сніданок. Десь між додатковою порцією кави та розмовою ні про що з сусідом загорівся лівий двигун. Спочатку було не зрозуміло, тільки трясло як під час найбільшої турбулентності, а потім почалося ВСЕ: хтось кричав, візок з їжею катався сам, дехто тихо молився, дитина плакала на руках у матері, а сусід з сірим від страху обличчям дивився навкруги. В неї миттєво бризнули сльози - страх, паніка, біль та розуміння, що це вже кінець, змішалися в одне відчуття. Здавалося, що це хворобливий американський фільм про кінець світу. Але звуки були справжні. Паузу не можна було натиснути. Потім прийшла така хвилина, коли молилися всі. Кожен своєю мовою своєму Богові. А він був один і не чув нікого. Літак падав.

Сусід подивився на неї. Він погано знав англійську, а вона зовсім не знала португальської. Але він взяв її за руку, певно, намагався заспокоїти - вони були зовсім самі, їх рідні та кохані - за тисячі кілометрів. Друга хвиля сліз - вона уявила зараз квартиру, де товстенький пудель їсть свій сніданок, батьки розмовляють. А він їде на роботу, слухає музику. І ВОНИ НЕ ЗНАЮТЬ, навіть не здогадуються що літак падає. Сусід міцніше стис руку, побачивши її сльози.

Час застиг як несмачний джем. Здавалося, це буде ціла вічність, хоча пройшло декілька хвилин і.....ніби вимкнувся телевізор. Темно.

Мені було темно і воно. Відчуття простору зникло, але я відчувала себе, свідомо. Плакати не хотіла і не могла. Все було інше. «Невже так після.....смерті?» - абсурд, тисячі думок хлинули у голову. Навкруги було якось парко, воно, але водночас так багато простору, темної безодні. Десь далеко з'явилася цятка. «Зірка», - подумала я і мене вразила власна тупість. Які зірки? Якого біса зірки? Я не на небі, це не мультик! На якусь щасливу третину секунди я подумала що це сон, і зараз я прокинусь у «Боїнг 777» і буду їсти синтетичну їжу. Але ні. Цятка збільшувалася вже настільки, що мене почало сліпити. Я ніколи не бачила такого білого кольору, здається, що не існує такої білизни. Я хотіла молитися. Але соромно - не знала жодної молитви. Тільки своїми слова. Я почала просити відповіді, щоб все закінчилося, щоб я зрозуміла. Світло сліпило мене, я закрила очі і...голос. Його голос. Рідний, коханий, єдиний сказав: «Я тут, я поруч! Іди до мене... біжи!». І я побігла.

* «Credo» - (з латин.) - вірую.

• НАШ ВЕРНІСАЖ

3 доробку
Василя КОРКІШКА

Володимир
БІЛІНСЬКИЙ
(Продовження. Початок
в попередніх номерах)

КРАЇНА МОКСЕЛЬ-МОСКОВІЯ

НАШІ ПЕРЕДРУКИ

Ця поразка Московії, як пише М.М. Карамзін, "навіяла... такий жак на Росіян (московітів. — В.Б.), що вони справляли молебні в церквах, хай врятує їх Небо від цього ворога лютого. Принаймні Іоанн (Грозний. — В.Б.) був нажаханий; не бачив сил і вигод Росії (Московії. — В.Б.), бачив лише ворожі й чекав порятунку не від мужності, не від перемоги, але єдино від Єзуїта Папського, Антонія (посланник Папи Римського. — В.Б.)" [1, том IX, с. 181-182].

Іван Грозний мав у Балтії армію в складі 57 689 осіб, в той час як армія Баторія мала в своєму складі не більше 17500 осіб, а армія шведів — не більше 8100 осіб. Навіть перевага у військах більш ніж 2 до 1 не допомогла Московії в оборонній війні [1, том IX, с. 326, 330, 334, 336].

Такі реалії поразки Московії в Лівонській війні. Мир, укладений в сільській курній хаті селища Ківерова Гора, біля зруйнованого військового містечка Ям-Запольський, висвітлює у всій наготі кричущу відсталість Московії перед Європою кінця XVI століття.

Московія втратила все, що зуміла прихопити за 24 роки дикого розбою в Балтійському регіоні. Хоча розвіяти ще один запущений російськими істориками "доважок брехні", який стосується Івана Грозного.

Ми пам'ятаємо, як обурювався Стефан Баторій нахабними діями послів Московії, які вносили в ранні підписані договори відсебенки, а найчастіше їх переписували і фальшували. Московітові тих часів було набрехати — що плюнути. Отож, М.М. Карамзін в своїй "Історії..." перекоонує читачів, що під час підписання Ям-Запольського мирного договору Стефан Баторій нібито, щоб догодити послам Івановим і самому Іванові IV, підписав два різних договори: для Польщі — з титулом Івана — государ, князь Московський, а для Московії — з усіма титулами Івана IV, які той сам собі привласнив. Послухаймо московського "байкаря":

"Нарешті довилися дати Іоаннові тільки в Російській (Московській. — В.Б.) пе-

ремирній грамоті ім'я Царя, Володаря Смоленського й Лівонського; у Королівській же просто Государя (Московського. — В.Б.), а Стефанові титул Лівонського" [1, том IX, с. 185].

Дивно, але цілковита брехня підкидалася московською державною елітою з відвертим нахабством. Без найменшого докору совісті всіх майбутніх читачів мали за дурнів. Зауважимо: московіти програли війну, благали Баторія підписати мир, погоджуючись на все, але, виявляється, нав'язали переможцеві умови, неприйнятні особисто йому. Московіти настільки хитрі та розумні, а Баторій, у викладі великороса, настільки дурний і простакуватий, що дозволив московітам роздобути титул царя Лівонського. Чи не смішно?

Послухаймо цього ж автора, як він сам себе спростовує:

"Стефан велів скінчити переговори (і, звісно, продовжувати війну. — В.Б.)... бачили крайність... не сміли ослушатися Государя, Єлєцький і Олферьев повинні були прийняти головну умову: тобто ім'ям Іоанновим відмовилися від Лівонії; поступилися Полоцьком та Веліжем" [1, том IX, с. 184].

Такий "цар Московський", із "Лівонським додатком"!

Баторій не збирався з московітами ні жартувати, ні грати в "московські ігри".

Звісно, кожному читачеві мусить бути зрозуміло, що подібний "доважок брехні" можна було запустити в історію імперії лише через сотні років після тих подій, "складаючи" саму цю "історію" і рецензуючи матеріал на державному рівні, притім маючи змогу, щоб конфіскувати польський екземпляр стародавнього договору.

Адже після третього розділу Польщі 1795 року, коли Варшава з усіма музеями, архівами й сховищами увійшла до складу Росії, писати можна було все, що великоросійській душі забагнеться.

Нагадаю: ще з часів Петра I, з жорсткого його наказу, почали вивозити всі українські архіви й скарби в столицю Московії. А наступні московські царі старалися в цій справі не менше від Петра.

Не буду викладати матеріал про подальший внутрішній розбій Івана IV. Він і далі

продовжував убивати, вішати й різати як простих, так і знатних людей Московії.

Зрештою Іван IV, великий деспот і відвертий бандит свого часу, помер 1584 року. В останні дні життя від нього чувся "нестерпний сморід". Московський цар, в прямому значення слова, смердів перед смертю, наче виліз із туалетної ями. На зміну "смердючому" Іванові прийшов його син — Федір Іванович, останній з роду московських Рюриковичів. Дослідимо кілька незаперечних історичних фактів останнього часу московської династії Рюриковичів.

Як казав великий майстер "доважок брехні" М.М. Карамзін, "царювання жорстоке часто змінює царювання слабке". Московська владна еліта під словами "слабке царювання" завжди мала на увазі питома московське його трактування. Будь-яке московське правління, яке не принесло територіальних завоювань і награваного добра, визнавалося слабким. Ми не раз звертали увагу на подібні твердження. Однак в часи князювання Федора Івановича сталася подія, що геть-чисто спростовує весь вигаданий міф про московських царів Івана Грозного та Федора Івановича.

Усі попередні часи князів, що заступав на московський престол, повинен був виголосити клятву на вірність Орді та спадкоємцеві роду Чингісидів, платити йому щорічну данину, або, як це "великороси" називали, — "поминки". Як було в ті останні роки, майстер "доважок брехні" замовчує, нагромаджуючи в своїй "Історії..." масу непотрібного словоблудства. Однак в історії залишився підтвердженням факт навали кримського хана Казі-Гірея на Москву 1591 року.

"... Всі Улуси були збурені; всі придатні люди сідали на коней від старого до малого, з ними з'єдналися й полки Ногайські Казевого Улусу, і Султанські, з Азова, Білогорода з вогнепальним снарядом... Липня 3 сповістили Федора, що Хан перейшов Оку під Тешловим, ночує на Лопасні, йде прямо до Москви... Казі-Гірей... став навпроти села Коломенського і, з Поклінної гори оглянувши місця, велів своїм Царевичам вдарити на військо Московське... Бій був нерішучий. По

обидва боки підкріплювали бійців, але головні сили ще не приступали до бою..." [1, том IX, с. 322, 324, 325].

А далі російський "письменник історії" запевняє нас, що кримські татари, переночувавши і відпочивши біля села Коломенського, за годину до світанку знялися і пішли додому. Стався, мовляв, мало не анекдотичний випадок. Навіщо приходили, чому пішли — цілковитий секрет. Крім звичайного "доважки брехні", нічого виявити неможливо. Та, виявляється, ще вдень, під час початкового бою, відбулося ось що:

"... Феодор... став і байдуже дивився з високого свого терема (в Кремлі. — В.Б.) на битву. За ним стояв добрий Боярин, Григорій Васильович Годунов, і плакав; Феодор звернувся до нього, побачив його сльози, сказав: "Будь спокійний! завтра не буде Хана!" Це слово, мовить Літописець, виявилось пророцтвом" [1, том IX, с. 325].

Не знаю, як читачі, але я в подібні "сказання" не вірю. Це словоблудство необхідне тільки для виправдання чергового приниження Московії, князя, для приховування істини серед словесної половини.

Без сумніву, князь Федір Московський, або простіше — Федір Іванович, знав, навіщо прийшов у Московію хан Казі-Гірей, і, без сумніву, виконав усі вимоги спадкоємця великого роду Чингісидів. Це не простий здогад або припущення, на це є підтвердження навіть у майстра "доважок брехні" М.М. Карамзіна, але значно далі в тексті, заховане серед інших "сказань". Не міг же великорос-державник ось так просто повідати світу: московський князь і Московія вчоргове присягнули родові Чингісидів на вірність, визнали Казі-Гірея своїм верховним царем і виплатили "великі поминки", тобто — велику данину. Але ось підтвердження цього в "письменника історії": "... Я (Федір. — В.Б.), бажаючи дружби твоєї (Казі-Гірея. — В.Б.) й Султанової, не слухаю Послів Європейських Государів, ні волі мого народу, а пропоную тобі братерство з багатьма дарунками (даниною! — В.Б.)..." В заставу дружби Феодор... доставив Казі-Гірею 10000 рублів, чимало шуб і тканин дорогоцінних, обіцяючи надсилати щорічно стільки ж; нарешті

мав задоволення отримати від нього (за М.М. Карамзіним, влітку 1594 року. - В.Б.) ШЕРГНУ, або КЛЯТВЕНУ, грамоту із золотою печаткою. Ця грамота умовами і висловами нагадувала старі, істинно союзні, якими добрий, розумний Менглі-Гірей запевняв Іоанна III у любові й братерстві" [1, том IX, с. 338-339].

Хитро, відверто неправдиво подає матеріал майстер "доважки брехні". Насаджується думка, нібито саме Кази-Гірей присягав Федору московському. Але це неправда! Ми пам'ятаємо, про що була підписана Шертна (Клятвена) грамота 1473 року між Менглі-Гіреем і Іваном III. Тоді Іван III присягнув на вірність Менглі-Гірею, визнав за Менглі-Гіреем титул царя верховного, тобто царственого спадкоємця великого роду Чингисидів, а себе — його підданим, васалом, і продовжував залишатися у взаєминах з Ордою, як і всі його предки, — князем московським, данником ханським. Він продовжував платити данину Орді і залишився під ординською верховною владою. Натомість Кримські Гіреї та Орда зобов'язані були захищати Московію від зовнішніх кривдників і зовнішнього зазіхання.

І останній московський князь роду Рюриковичів із великим задоволенням дав Клятвену грамоту на вірність та підданство роду Гіреїв і залишився, як і всі до єдиного спадкоємці Олександрового (Невського) племені, васалом роду Чингисидів. І зовсім не має значення — чи Клятвена грамота була підписана під Москвою на Поклінній горі, в стані хана Кази-Гірея, чи в Бахчисараї у 1594 році.

М.М. Карамзін не поспів подати читачам справжню картину приниження Московії, її останнього князя династії Рюриковичів — Федора Івановича. І ціль у нього була зовсім іншою — приховати й спотворити саму правду, щоб облудою та хитрістю возвеличити це приниження.

Хочу звернути увагу: укладанню Клятвеної грамоти сприяв особисто Федір Годунов, який став після останнього Рюриковича правителем Московії. Годунов ніколи не забував і не приховував свого ординського походження. Саме ординська знать Московії, що становила переважну частину її боярства та князівства, не дозволяла Московії відриватися від матері-Орди.

Останній князь Московії Федір Іванович помер 7 січня 1598 року. Обидва останні московські князі династії Рюриковичів були людьми ненормальними:

"Грозний був дегенератом або одним із тих параноїків, психологію яких вивчав Ломброзо... Федір був напівідіотом" [4, с. 398].

Ці твердження — не вимисли окремих істориків. Практично всі європейці, що відвідали Московію наприкінці XVI століття, дотримувалися такої думки.

"Так припинилося на троні Московському знамените Варязьке покоління, якому Росія (Московія. — В.Б.) зобов'язана буттям... — від початку настільки малого, крізь низку століть бурхливих, крізь вогонь і кров, досягши панування над Північною Європою та Азії войовничим духом своїм Володарів і народу..." [1, том IX, с. 359].

Я гадаю, саме Небо, аби покарати цю бандитську московську гілку династії Рюриковичів, послало на голови двох останніх представників Олександрового (Невського) племені великий проклятий, перетворивши одного з них із людини на бандита, розпусника та параноїка, який зазіхав на чужі титули, віддавався блуду й розпусті; а іншого — на дурня, зобов'язаного все життя замолювати гріхи всього роду московських князів. І щоб цей рід, ворожий до оточення, не шалів і далі, — перервало його навіки. Навіть Небесному Терпінню до роду Олександра Невського, який понад 300 років по-бандитськи керував Московією, прийшов кінець. Амінь!

Закінчився рід Рюриковичів московських не царством і величчю, а васальним плазуванням і залежністю від Орди й Чингисидів. Як виникла Москва й Московія у володінні Батиевої Орди, так і залишилася в підданстві Орди до останнього московського князя Рюриковича.

І навіть перші Романови майже сто років, усе XVII століття, залишалися васалами Кримської Орди, через що опісля так знущалася великоросійська еліта над татарським народом — ніяк не могла пробачити свого багатоговікового приниження. Послухаймо історика:

"... І навіть у кримських татар в Бахчисарайському договорі 1681 р. не могли домогтися ні зручного степового кордону, ні скасування ганебної щорічної данини ха-

нові, ні визнання московського підданства Запоріжжя" [6, с. 363].

Така істина, приховувана під пологою звичайного історичного словоблудства, або по-російськи — "доважками брехні". Про це геть забули державники типу Лужкова, Солженіцина і подібні до них.

Великороси-державники розповіли нам не історію становлення московитів як народу, а історію розбою московської гілки династії Рюриковичів. При цьому чомусь перервали цю династію на київському князеві Олегу, забувши, що Олег прийшов у Київ з півночі Європи. Отже, за логікою великоросів, їхній родовід повинен поширюватися на норвезький, і шведський народи. Але, як бачимо, логіки в цьому історичному питанні у великоросів не існує.

Недарма історик К. Валишевський сказав, мовби вплив ляпаса офіційній великоросійській ідеї:

"Хоча Московські государи й називають себе великим князем або царем "всія Русі", але право на цей титул у них було таке ж, як і право їхніх сучасників англійських королів, за яким вони собі привласнювали герб і корону Франції до своєї вітчизни" [4, с. 10].

Якщо історики Англії та англійська історична наука давним-давно зуміли поправити своїх королів, то великоросійський істеблішмент і правителі Російської (власне кажучи, Московської) держави, донині зазіхають на чужий коронний, як і їхні попередники, повторюючи давно заучену облуду про "київський період московської історії".

11

Настав час зробити огляд стану великоросійської науки, культури, освіти, суспільних відносин і звичаїв у часи виокремлення Ростово-Суздальської землі та її становлення. Тобто, ми спробуємо простежити, що надбала, що створила самостійно Московія, народ, який заселяв її простори, за багато років, починаючи з XIII століття до кінця XVI століття.

Хоч би як було гірко, але навіть М.М. Карамзін змушений був визнати:

"Немає сумніву, що древній Київ, прикрашений пам'ятниками Візантійських мистецтв... іноземних, Греків, Німців, Італійців, перевершував Москву п'ятого-на-десять століття (тобто XV століття. — В.Б.) багато в чому" [1, том V, с. 209].

Навіть не почавши аналізу, доводиться констатувати, що Московія всі ті роки була відсталою глушиною Європи, великим закутком забуття й спустошення.

Можна уявити собі рівень культури й освіченості московських князів, якщо першим із них, хто навчився викладати свої думки письмово, був Іван Грозний (1533-1584 роки). Вести мову про яку-небудь серйозну освіченість бояр, ремісників і простого люду взагалі не доводиться.

Відомо, що до середини XVIII століття в Московії, а пізніше в Росії, все духовне й розумове життя концентрувалося винятково в національній церкві. І, як писав архієпископ Макарій у своїй "Історії російської церкви", сама церква не мала потреби в знаннях. Послухаймо Макарія: "Але росіяни самі в той час, здається, не мали жодного потягу до вищих духовних потреб. Дотримуючись прикладу своїх предків, вони обмежувалися вмінням вільно читати й розуміти священне писання"... І тільки! З XIII століття в своїй лісовій глухомані земля Моксель була не в змозі не лише що-небудь використати й розвивати, але навіть ті окремі наукові матеріали, які накопичувалися в церквах і монастирях, не використовувалися. Головною причиною незатребуваності матеріалів була поголовна безграмотність і відсталість населення. Людина жила в абсолютному неучтві, і влада не була зацікавлена в її освіті.

При цьому церква в Московії із самого початку свого існування була закритим і непроникним світом. До XVIII століття православ'я забороняло будь-яке спілкування з іноверцями. А "російські государи", за велінням церкви, повинні були мити руки після аудієнцій, які давали іноземним послам, щоб змити гріхи від контакту з "невірними". Цей образливий звичай дуже докладно виклав Папський легат Посевін, який побував при дворі Івана IV. Однак і сама церква все дужче поринала в мракобісся й темноту.

В московській церкві не виявлено ані найменшого сліду шкіл, існування яких було повсюдним у Київських та Галицьких землях, що підтверджується багатьма джерелами й не викликає сумнівів. У XVI столітті архієпископ Новгородський Геннадій з величезним жалем констатував, що священники, яких він руко-

положив, не вміли ні читати, ні писати, а чимало з них навіть погано знали молитву "Отче наш". Якщо ж заглянути в XIII і XIV століття, то безграмотність священників і ченців була повсюдною, про що неодноразово згадує в своїй "Історії" В.О. Ключевський.

Ще в 1620 році вчений, швед Ботвід, який відвідав Московію, цілком серйозно порушив питання: а чи московіти взагалі християни? Він на це питання давав негативну відповідь. Присланий на початку XVI століття з Константинополя Максим Грек "для виправлення Православних церковних книг" був зустрінутий в Московії вкрай неприхильно. Він виявив великі "церковні казуси" і повстав проти переконань московитів, що сонце не заходило протягом цілого тижня після воскресіння Христа, і проти повір'я, що на березі Йордану єхидна сторожить заповіт Адама, і т. д. Плачевним був кінець місії Максима Грека — безграмотні московіти звинуватили його в "ересі" й заслали в монастир під нагляд місцевих "грамотів". Російська православна церква була послідовною в своєму неучті й мракобіссі — вона забороняла, до початку XVIII століття, пізнавальні книги Європи, такі як арифметика, астрономія, географія, музика — як неблагополучні й такі, що завдають шкоди людині.

Із первісної й безплідної незалежності дикунів народ Моксель одразу потрапив під ярмо суворой й по-своєму не менш дикої моралі церкви, яка переслідувала свободу знань і навіть свободу існування. Живлючі думки і сили, яким людство було зобов'язане своєму облагороджуванню, в Московії були засуджені й прокляті. Як бачимо, піддавався проклятом сам світ книг та знань — як вогнище ересі й невір'я.

У московітові до кінця XVII століття, у цих заборонах, у цих втомливо-розтягнутих церемоніалах церкви й московського князя відчувався якийсь напівязичеський фінський елемент древньої лісової глухомані. І це в часи Петрарки, Боккаччо й Галілея в Італії, Бекона в Англії, Монтеня у Франції. А на порозі був вік Шекспіра, Сервантеса, Джордано Бруно, Декарта, Робера Етьєна, Дюкенуа...

"Мені дуже неприємно засмучувати моїх російських друзів, але вони справді значно вимогливі. В половині минулого сторіччя (XVIII сто-

ліття. — В. Б.), за визнанням авторитетних мислителів, таких як Чаадаєв, Герцен, у них нічого не було: ні національного мистецтва, ні літератури, ні науки.

Тепер же вони (московіти. — В. Б.) хочуть усе мати зараз, і мати з XII століття!..

Похмурі склепіння монастирських келій дали цвіт безсоромної хтивості: це і є церква Василя Блаженного — втілення національного духу XVI століття" [4, с. 101-102].

Вище автор висловив дуже гірку, проте достовірну думку про небажання московських правителів привносити освіту в своє князівство. Ось одна з причин князівської зацікавленості.

Ми знаємо, що збагачення московської скарбниці тривало найпростішими шахрайськими методами — жорстоким розбоєм і банальним злодійством. Послухаймо щодо цього хвалителя "московської державності" М.М. Карамзіна:

"... ярмо Татар збагатило казну Великокнязівську (московську. — В.Б.) обчисленням людей, установленням поголовної данини і різних податків, доти невідомими, які збирають нібито для Хана, але хитрістю Князів обертають на їхній власний дохід. Баскаків, спершу тиранів, а опісля мздоїмних друзів наших владителів, легко можна було обманути в складних рахунках. Народ скаржився, одначе платив; страх усе втрати вишукував нові способи надбання, щоб задовольнити користолобство варварів" [1, том V, с. 197].

Ця думка зайвий раз підтверджує, що впродовж усього періоду татаро-монгольського існування, тобто до XVI століття, московські князі були особисто зацікавлені тримати народ в страшному неучті, щоб більше красти під маркою ханських податків. Московський князь і його "камарилья" самовільно встановлювали податки, обкрадали своїх підданих надміру, заодно обкрадали й ханів щодо данини.

Лише історична необхідність сприяє розвитку науки, освіти, культури, проведенню широкомасштабних реформ. Тут бачимо зворотне. Московські правителі, поставивши перед собою ціль збагачення, були зацікавлені в збереженні відсталості народу, щоб не мати опору. В грабежах, так званого "збирання землі російської", московський князь взагалі не зважав на мораль

навіть дикого звіра — не чіпати зайвого. Він забирав собі абсолютно все. Такий історичний парадокс супроводжував Російську імперію до часу її руйнування.

Згадайте: тільки з XVIII століття, коли Петру I знадобилися освічені люди для організації мореплавання, картографії, артилерійського обчислення, нарешті, для власного виробництва сучасної, на ті часи, зброї, заліза тощо, лише відтоді окремим прошаркам суспільства в примусовому порядку було велено отримати освіту. Саме велено, і в примусовому порядку. Для потреб імперії! Але 500 років життя в глухому закутку Європи, часи відсталості, варварства та дикості не минули марно. На реформи Петра I чекав жорстокий опір — як незатребуваність загальнолюдської культури в Московії. А вже й нині російська людина міцна "заднім умом", вона завжди має виправдання своєї відсталості, вона схильна до містицизму — так званої "російській ідеї". І це закономірно. Всяка реформа в Російській імперії розроблялася не для покращення життя людини. Ні! Це завжди був вимушений захід заради продовження російської експансії. Трохи відірвемося від цілі глави і простежимо головні реформи Російської імперії, починаючи від Івана Грозного:

— Реформи Івана Грозного були спричинені неможливістю ведення швидких широкомасштабних завоювань військом. Протест московитів довелося душити опричніною й страшним деспотизмом московського князя. Ми знаємо, що всі старання Івана IV просунулися на захід були марні. І принесли численні на ті часи нещастя. Московія заради експансії Івана Грозного поклала на плаху більше трьох мільйонів людських життів. Результат: провал у час Смути та животіння протягом сторіччя.

— Відтак були реформи Петра I. Їх породили ті ж причини, що й за Івана IV: завоювання чужих земель. Завоювання були істотні й знову призвели до виснаження скарбниці та зубожіння народу. Почався занепад на 40 років.

— Реформи Катерини II дозволили наповнити скарбницю грішми і паралельно вести широкомасштабні завоювання. Саме Катерина II ввела остаточне рабство в своїй країні; при ній підкорені народи — українці, біло-

руси, молдовани поголовно стали рабами, так званими кріпаками. Поголовне рабство дозволило наповнити скарбницю ресурсами та продовжувати експансію. Російський істеблішмент і Російська православна церква пробачили Катерині II і вбивство царя — власного чоловіка, і нечувану на ті часи розпусту, і знищення передової російської інтелігенції, і все інше. Саме ця "гуляща дама" повеліла впорядкувати "опис" "великоросійської" історії. Саме за її правління була оббілена, прикрашена великими вигадками і розтиражована історія великоросів, яка нічого спільного не має з минулою дійсністю. Як завжди, "великоросів" учила жити Європа. Красиво брехати теж довелося вчитися.

— Наступним реформатором в Росії був Олександр II. Це за його правління було скасоване кріпосництво. Багато сучасних великоросів-державників намагаються приписати Олександрові II мало не статус "великого батька нації". Чергова імперська облуда. Причиною скасування кріпосництва стала поразка Росії в Кримській війні. Російська армія була розгромлена на своїй території. Обмежений експедиційний корпус військ Англії, Франції, Туреччини і Сардинії швент розбив російську армію у Криму. Війна на власній території тривала з вересня 1854 року по вересень 1855 року, і Росія за цей час не зуміла забезпечити вирішальну перевагу сил. Кріпак до війни технічної був непридатний. Він міг стати лише гарматним м'ясом. І цареві Олександрові II було нікуди подітися. Для наступної експансії цар змушений був звільнити селянина від рабства, щоб він отримав принаймні початкову освіту. Росії не залишалося нічого іншого, як знову кинути навіздогін Європі. Вільний селянин міг принести в скарбницю значно більше доходу, ніж раб-кріпосник. Ось де розгадка скасування кріпосництва — потреба наповнити скарбницю для нової експансії.

І знову Росія воює: Балканська війна, війна на Далекому Сході з Японією. Нова нищівна поразка від маленької Японії. Знову експедиційний японський військовий корпус перемагає російську армію.

Далі буде

Валентин ЛОЯН.
Фото 1940 року.

25 травня 2010 року пішов з життя наш земляк Валентин Лоян. Народився у 1921 році в Дніпропетровській області в родині вчителів. Рідні виховували його у любові до України. Батько Михайло був учителем, просвітянином, краєзнавцем, громадським діячем Придніпров'я першої половини ХХ століття, мав дружні стосунки з видатним дослідником українського козацтва Дмитром Яворницьким. Мати Ольга (у дівочтві Сокуренько) понад сорок років віддала вчителюванню на Катеринославщині-Дніпропетровщині.

Після отримання початкової освіти Валентин у 1939 році вступив до Дніпропетровського педагогічного інституту іноземних мов. Під час окупації рідного краю фашистами 5 березня 1942 року був вивезений до Німеччини.

Ось уривок з його спогадів: «Німці посадили нас на потяг і повезли до Німеччини: обіцяли на шість місяців, а виявилось - назавжди... Тяжким було прощання з рідними. Дорога тривала два тижні. Три дні перебували в Перемишлі, де спали у стайні, а потім ще три дні - у пересильному таборі Гаммель-лунд, в якому знаходилися полонені бійці Червоної Армії, серед яких у окремому баракі перебував Яків - син Сталіна. Звідти нас направили до невеличкого, розташованого в горах містечка Кобург, яке, на щастя, не бомбардували. Працював я на кабельному заводі. Серед полонених були не тільки українці та росіяни, а й бельгійці, французи, італійці. Нас вважали оstarбайтерами, тому німці причепили знак «OST». Жили у таборі за дротом і нікуди не могли піти без нагляду заводського поліція. Пізніше до цього табору прибула група росіян із Ленінграда (80 осіб), дівчата з України - Києва, Полтави, Кам'янець-Подільська (200 осіб), білоруси (150 осіб) і найпізніше - поляки. Поруч був табір, де жили галичани, й нам вдавалося інколи з ними спілкувати-

ся. Я познайомився з дівчиною Ольгою Горголою, родом із села Крамарка Магдалинівського району Дніпропетровської області, й невдовзі ми одружилися.

В еміграції у таборах діяло вісім партій, між ними не існувало злагоди у роботі. Найсильнішою була партія ОУН (б) під керівництвом Степана Бандери, яка складалася із 80% галичан. Наддніпрянців (східняків) було значно менше, ніж галичан. У таборах перебували старі емігранти (петлюрівці, гетьманці), буковинці, закарпатці, росіяни, які мали

Батьків заповіт

різні політичні погляди, звичаї. Свої табори мали люди різних національностей, а саме: литовці, латиші, естонці, чехи, мадяри тощо. Пізніше існували великі табори, де діяли школи, церкви, майстерні, проводилися різні курси. Цим опікувалася міжнародна організація UNRA. Я мав змогу познайомитися з громадськими діячами різних політичних напрямків.

Місто Кобург американці зайняли 1 квітня 1945 року. Люди почали емігрувати до різних країн, евакуюювалися й колишні громадяни СРСР. Ми також намагалися емігрувати, але дружина захворіла на тяжку форму туберкульозу, потребувала лікування, і нам це не вдалося. На нашу долю випало перебування в таборах, розташованих у різних містах Баварії: Кобург, Бамберг, Новий Ульм, Ляйфайм, Кляйнкотц. У 1946 році у місті Бамберзі у нас народився син Богдан (помер у 1999 р.), а у 1952-му в місті Гюнзбурзі - син Андрій.

У жовтні 1956 року ми емігрували до США, до міста Честер. З 1957 до 1988 року я працював на фабриці по виготовленню бочок. Робота - конвеєрна, потребувала зосередження та уваги. Ольга займалася господарством. Народився третій син Михайло.

У 1961 році через організацію «Червоний хрест» моїм батькам вдалося мене розшукати. Я безмірно щасливий, що мав можливість, хоч листовно, спілкуватися з ними. Мої покійні батьки виховали мене українцем, і за це я їм вдячний. Вони показали мені правдиву дорогу, якою треба йти. І цю дорогу я вибрав на все своє життя...».

Ось такий складний життєвий шлях пройшов наш земляк. Вдалині від Батьківщини він не забував свій рідний край.

Власн. інф.

У ІВАНА
СМІХОВАНА

Анатолій
ПОДІЛЬНИЙ

Завбачливий

Петро дзвонить
до сусідів -
Якусь думку має.
Відчинили -
людей добрих,
Як батьків благає:
- Я й сьогодні,
вибачайте,
Вип'ю десь
чарчину...
То ви добре заховайте
Тещу -
і дружину.

Семен САВЧЕНКО

На всяк
випадок

Попросив дядько
Микита
В аптекарки Ганни,
Щоб дала такої мазі,
Щоб гоїти рани.
Аптекарка здивовано
Дивиться на нього:
- Які рани? - запитує.
- Де вони? І в кого?
- Ще не знаю,
які будуть, -
Чує від Микити. -
Завтра маю
із шурином
Спадщину ділити.

Антон ШВЕДЕНЮК

Заповіла
тітка
хату

Хвора Настя
племінницю
тихо підкликає:
- Відписала тобі, Ніно,
все добро, що маю.
Нову хату, двір хоро-
ший
і «Москвич» для тебе...
По-людському тебе
прошу:
поховай, як треба.
Та поплач, як люди
плачуть
по своїй родині,
З того світу буди
вдячна,
як рідній дитині.
...Кладовище.

Тужить Ніна
сльози тре нечасто:
- Моє сонечко незмінне,
мила тьотю Насте,
Ой, як рано ви, тітусю,
білий світ лишили.
Вже востаннє
я дивлюсь
на личенко миле...

- Не ридась, жінко, -
зничеш,
і печалі мало...
- Слова ніжні, чоловіче,
Геть позабувала!
- Де ж витають
твої мрії? -
чоловік питає.
- Та на тітчинім
добрі
всі думки тримаю.

Гумор від Тараса Кохна (США)

Посилає батько свого сина до його мамі з чеком за оплату елементів, кажучи:

- Віддай цей чек мамі і скажи, що тобі вже 18 років і це останній чек, який вона дістає і пильно подивись на вираз її обличчя.

Син зробив так, як батько велів. На те мати відповіла:

- Скажи батькові, що ти не його син та, що він марно платив 18 років і пильно подивись на його вираз обличчя.

Жінка судить сусідку за те, що її собака з'їв два фунти масла. Суддя звелів привести та зважити собаку. Собака важив два фунти. Перед тим, як оголосити своє рішення, суддя, показуючи на пса, запитує:

- Припустим, що це масло, а цуцик де?

Сміхота!

• **СТУДЕНТСЬКИЙ
ПОГЛЯД****Рубрика
Даринки
СУХОНИС****ДОРОГИЙ
ЯРМАРОК**

Гарний відпочинок в Україні коштує в декілька разів дорожче, ніж за кордоном. Це парадокс. Якщо влітку ви хочете побачити Чорне чи Азовське моря, варто розраховувати на тисячі гривень. Як не крути, за помірні ціни годі і бажати гарного відпочинку.

І з кожним роком така ситуація все більше загострюється. В Інтернеті можна знайти багато готелів, здебільшого приватних, які задовольняють співвідношенням: ціна та якість, але! Навіть не мрійте отримати ще і чистий пляж поруч. Згідно з новим розпорядженням, з цього року усі пляжі – безплатні, вільні для кожного. І це не стало вирішенням проблеми. Здається, навпаки, людей стало ще більше.

А в інтернет-об'явах готелі вказують привабливі характеристики «до моря 5 хвилин» (10, 15). Але завважте, що мається на увазі швидкою ходою, невідомо якою дорогою. Шикарні фото готелів – перш за все заслуга гарного ракурсу, якісного фотоапарату та програми PhotoShop. Можна знайти шикарний готель, з дуже гарним пляжем (не виключено, що він буде також при-

ватний), але все це буде коштувати вам стільки, що краще відвідати Турцію, Єгипет, Болгарію.

І ще одна проблема Кримського півострова – відсутність сервісу, поваги до туристів, бажання зацікавити, аби до них приїхали ще. Надто завищені ціни, сумнівна якість продукції у кафе, дорогі ринки, не менш дорогі сувеніри. Таке враження, що тебе намагаються обдурити на кожному кроці.

Звичайно, не варто судити категорично. Є люди, які знаходять для себе гарні варіанти відпочинку і дуже люблять Крим, але все ж таки...

Якщо ви прагнете все таки раз на рік бачити Чорне море, існує компроміс – відпочинок восени. Море ще тепле, погода м'яка, немає пекучого сонця, а головне – ціни! Адже найдорожче коштує проміжок часу липень – початок вересня, а потім діліть суму навпіл. Недарма восени в Криму можна зустріти багато іноземних туристів (тоді як влітку безліч росіян і трохи менше українців). Перш за все відпочинок повинен бути комфортним – а пекуча спека і кількість людей, як на центральному ринку – це сумнівний комфорт.

Крим – мальовничий півострів на

півдні України, рекреаційні можливості якого воістину унікальні. Сама природа створила тут прекрасні кліматичні умови для відпочинку. Це місце робить Україну унікальною – на державний облік узяті (з урахуванням м. Севастополя) 1004 пам'ятки архітектури та містобудування (з них 216 – національного значення), 7227 пам'яток археології (з них – 21 національного значення), 3861 пам'ятка історії (з них – 13 національного значення), 520 пам'яток монументального мистецтва. У Криму багато пам'яток архітектури зі змішаними стилями Близького Сходу, Візантії, Вірменії. Чому ж тоді таке чарівне місце щороку влітку перетворюється на дешевий балаган з пивом, не дуже чистими пляжами та людьми, яким потрібно лише пасивно лежати під сонцем до червоної засмаги? Крим не виправдовує гучну назву «перлина України» – певно, людям важко зберігати природні дива без свого техногенного, загарбницького впливу.

На світліні: одне із тих дивовижних місць, які варто зберігати (Скелі-близнюки біля Гурзуфа)

**ЗОЛОТІ
ДУМКИ**

• Коли я ненавиджу - я щось відбираю в себе, коли я люблю - я збагачуюсь тим, що я люблю!

Фрідріх ШІЛЛЕР.

• Не скоро відбувається суд над лихими справами; саме тому й не страхається серце синів людських чинити зло.

СОЛОМОН.

• **НАШ ВЕРНІСАЖ**

А я не вийду, з тобою не стану, а вишлю сестру таку саму.
З доробку
Олени РИБАЛЬЧЕНКО

**З доробку
Геннадія ОСТАНІНА**

· ДИВО КАЛИНОВЕ

Дмитро БІЛОУС

**ВЕСЕЛКОВИЙ
РОЗМАЙ**

Порипують роменським шляхом гарби,
Сулою тихо хлюпають човни.

І плине люд з своїм нехитрим скарбом
на ярмарок у наші Курмани.

Вози на вигоні. Стирчать голублі.

Корови й коні поблизу осель.

Горшки і хомути. Мішки картоплі.

І крутиться весела карусель.

А нам, малим, усе цікаве вдвічі:

хто звідкілья прибув до Курманів.

Вусатий дядько - з Ракової Січі,

той - з Білої Берези, той — з Тернів.

Хтось приміряє теплі рукавиці,

когось приваблює садовина.

А ви звідкіль? - З Погожої Криниці,
ті - з Білопілля, ті - з Лебедина.

І назви в юнім серці зазвучали,
як щось казкове, дивне, чарівне,
немов далекі зоряні причали,
кудись манили, кликали мене...

Хто так назвав ті селища навколо?

Хто оспівав діброви і лани?

У небі місяць - як млинове коло,

а на землі — Клименкові Млини...

Красо моя ти, Сумщино, Сумщино,
куди не кинь - барвистих слів розмай:

Ромен, Боромля, Липова Долина,

Березів Яр, Лука, Зелений Гай...

Так зберігає мова калинова
на гронах дивних свіжості росу,
щоб у майбутнє музикою слова
нести душі народної красу.

**ПОМЕР
ВАЛЕНТИН КОХНО**

На українському цвинтарі в Баунд-Бруці (штат Нью-Джерсі, США) додався ще одна свіжа могила: не стало Валентина Кохна. Він помер 25-го травня 2010 року в місті Норт Порт на Флориді. Такі люди як Валентин Кохно приходять у світ для завдань високих і значущих. Його праця заради добра України, національної Церкви, заради світлих ідеалів національної ідеї ще довго буде прикладом для тих, хто так само вважає служіння Батьківщині та рідному народові найважливішим покликанням у житті.

Душа Валентина Кохна була немов оголений нерв. Десятиріччя життя на чужині не применшили його біль за наругу над нашою мовою, культурою, самобудністю. Син репресованого священика мученицької Церкви Митрополита Липківського, він до останнього подиху уболівав за становлення і розвій духовної послідовності Церкви його батька - Української Православної Церкви Київського Патріархату. Щирий, відвертий та безкомпромісний, він не пристосовувався ні до кого, і ні до чого. Таким людям не бракує не лише друзів, а й ворогів. Але, як написали його побратими з Братства Митрополита Василя Липківського у посмертній згадці, котре він невтомно очолював протягом останніх двадцяти років, пан Валентин вірив, як поет, що:

«...Зерно посіяне в негоду Кривавим маком розцвіте і прийде воля для народу і зійде сонце золоте!»

Що ж справді громи б'ють не у корчі, а в дуби! Редакція щомісячника «Бористен» горда тим, що довгі роки співробітничала з добродієм Валентином Кохном. Його дописи, замальовки, ремарки з історії національної Церкви, життя діаспори та роздуми над українським сьогоденням прикрашали не один номер нашого часопису. Ми висловлюємо найщиріші співчуття дружині Раїсі, сину Тарасу з невісткою Даною, внукам - Марку, Адріану. Улану, братові Тарасу і сестрі Катерині, усім рідним, близьким та приятелям бл. п. Валентина Кохна. Пам'ять про цю світлу і дієву особистість ми назавжди збережемо у наших серцях!

Редакція щомісячника
«Бористен».

НА ПРИРОДУ!

Здійснилося! Ось воно - літо, судить нас своїм добрим теплом. Ось вони - довгоочікувані дивовижні деньки, про які ми так мріяли взимку. Нескінченне блакитне небо, ніжний вітерець, зелені листочки - що ще потрібно? По-моєму, саме час прямувати на природу, подалі від міської суєти і руху транспорту. А яке там повітря!

Тільки уявіть собі, як чудово зараз у лісі. Це обов'язково потрібно побачити! Так що збирайте своїх друзів і вирушайте на шашлики. Але не варто забувати про те, як необхідно поводитися в місцях, де ми отримуємо радість. Багаття палити потрібно в спеціально відведеному місці, подалі від гілок дерев, щоб вогонь не міг

їх дістати. Сміття, природно, не розкидати всюди, а краще всього зібрати і спалити. І, звичайно ж, не мені вам говорити, що вдаючи шкоди природі, ми шкодимо у першу чергу самим собі. Не тільки позбавляючи себе задоволення милуватися цією красою, а й губимо своє здоров'я, адже кожен знає про користь наших зелених друзів.

Наостанок обов'язково зробіть фото на пам'ять, щоб було чим зігрітися з настанням суворої зими. Але поки ще рано думати про холод, а зараз - всі на природу!

Наталія МИХАЙЛОВСЬКА,
студентка факультету
будівництва НГУ.

На світліні автора: ось такі чудові місцини є навіть у шахтарських краях, поблизу містечка Ровеньки...

МУДРІСТЬ НАРОДІВ СВІТУ: ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

ЛАТИСЬКІ

- ✓ Народові єдність, як птахові крила.
- ✓ Соромно вкрасти, а правду казати не соромно.
- ✓ Хто боїться спітніти, добра не матиме.
- ✓ Пустощі - од лінощів.
- ✓ Довго цілитимешся — зайця не вб'єш.
- ✓ Не біжи з оберемком соломом вогонь гасить.
- ✓ З одного вовка три шкури не здереш.
- ✓ Як не хочеш, щоб це знав твій ворог, не кажи і другому.
- ✓ Краще матеріні різки, ніж мачушин хліб з медом.
- ✓ Порося сидіти за столом не навчиш.

ТАДЖИЦЬКІ

- ✓ Твоя честь у твоїх руках.
- ✓ У домі дві господині стало - тісто на коржі пропало.
- ✓ Окраса людини - знання й досвід.
- ✓ Бідняка і на верблюдів собака покусав.
- ✓ Халву з'їв байський син, а побили сироту.
- ✓ Річ гарна нова, друг - старий.
- ✓ Іжак своєму дитинчати каже: «Моє ніжне, моє м'якеньке».
- ✓ Людська гідність цінніша за багатство».
- ✓ На щастя, Бог ослів рогів не дав.
- ✓ З-під палиці і ведмідь вивчиться.

МОЛДАВСЬКІ

- ✓ Коли горить сусідова хата, поливай водою і свою.
- ✓ В руки божевільного не дай шаблі.
- ✓ Якби всі були багаті, хто полов би город.
- ✓ Безчестя - найтяжча кара.
- ✓ У пустому засіці миша кубла не мостить.
- ✓ Бідний не той, хто без грошей, а той, хто без розуму.
- ✓ Чим більше слухаєш, тим більше знаєш.
- ✓ Берись не за те, що хочеш, а за те, що можеш.
- ✓ Не все, що дзигчить, приносить мед.
- ✓ Серце без надії - лук без стріл.

РЕКЛАМА

ШВИДКО

ЗРУЧНО

ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посылковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію MIST з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

• ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ

В Україну: 30-40 днів

В Москву: 30-40 днів

В Ст. Петербург: 35-45 днів

Решта регіонів на www.meest.us

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:

В Україну: 3-5 робочих днів

В Москву: 5-7 робочих днів

• ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ

• ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ

• УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ

• ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

Фізтехівські підручники – кандидати на Державну премію

У Києві відбулося засідання пленуму Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки. За результатами таємного голосування до участі у конкурсі 2010 року допущено 40 робіт та 5 підручників. Серед кандидатів на здобуття Державної премії – висунутий Дніпропетровським національним університетом ім. О.Гончара комплекс підручників «Виробництво, випробування та експлуатація ракетно космічної техніки» у 6 книгах авторського колективу у складі Полякова М.В., Джура Є.О., Шептуна Ю.Д., Манько Т.А., Саніна А.Ф., Джур О.Є., Ніколенка Є.Ю., Хуторного В.В., Кулика О.В.

Проблема сучасного вузівського підручника є однією з найгостріших у вищій школі в Україні. Підручники з одного боку повинні бути наслідком узагальнення науково методичних напрацювань вчених на педагогічній ниві, з іншого боку вони повинні містити такий матеріал, який відбиває сучасні досягнення й перспективи їх застосування в тій галузі, спеціалістів для якої готують вузи за цими підручниками. Частіше за все найліпші результати досягаються тоді, коли існує не один підручник, а їх комплекс, який поєднується провідною науково педагогічною та методичною ідеєю і дає можливість послідовного використання такого комплексу протягом навчання студентів за відповідною спеціальністю.

В такому контексті комплекс підручників для вищих навчальних закладів «Герметичність в ракетно космічній техніці», «Твердопаливні ракетні двигуни. Матеріали і технології», «Розвиток ракетно космічної техніки в Україні», «Полімерні композиційні матеріали в ракетно космічній техніці», «Технологія виробництва ракетно космічних літальних апаратів», «Ракети носії і космічні ступені ракет як об'єкти керування» є поєднанням вказаних вище принципів, таким, що збагачує й удосконалює сучасну науково методичну базу підготовки фахівців з ракетно космічної техніки в Україні.

Колектив авторів, що склався протягом створення вказаного комплексу підручників, вдало поєднав представників академічних інститутів, вищої школи, конструкторських бюро, промислових підпри-

ємств, які об'єдналися навколо ідеї втілення у практику сучасної аерокосмічної освіти молоді України нових підходів інноваційного характеру.

Створений комплекс може застосовуватися протягом усього періоду навчання студента у вищій школі. Його використання поступово розширює світогляд студента від сприйняття історії розвитку ракетно космічної техніки в Україні і усвідомлення того, що вона є авіакосмічною державою світового рівня, до найскладніших проблем, пов'язаних з функціонування ракетних комплексів. Такий підхід реалізує основні дидактичні принципи педагогічного процесу й одночасно дає можливість досягти забезпечення якісної підготовки спеціалістів для ракетно космічної індустрії з широкого кола ракетно космічних технологій та динаміки ракетно космічних ступенів ракет.

Ракетно космічна галузь України базується на поєднанні наукових досягнень в сфері матеріалознавства, високих технологій, проектування ракетно космічних об'єктів, теоретичних питань управління як окремих систем управління, так і складними ракетними комплексами тощо. Послідовно й методично обґрунтовано й методично обґрунтовано в комплексі підручників розкрито найважливіші питання етапів розвитку ракетно космічної техніки: історичні аспекти її створення і розвитку, теоретичні, технологічні і практичні засади космічного матеріалознавства (теорія, технології і практика виготовлення елементів і конструкцій новітніх зразків ракетно космічної техніки з полімерних матеріалів), працездатність матеріалів і конструкцій за екстремаль-

них умов, герметичність в ракетно космічній техніці, основні принципи й особливості технології виробництва ракетно космічної техніки, проблеми динаміки ракетно космічних ступенів ракет.

Зміна організації і змісту освіти є нагальною потребою сучасного суспільства. Проведена в контексті сучасних принципів підготовки фахівців вона повинна надати можливість інтеграції освітньої діяльності в Україні в європейський світовий й інформаційний простір, діяти такого рівня, щоб за підручниками, створеними в Україні, могли навчатися й іноземні студенти, як за кордоном, так і ті, що навчаються у ВНЗ України. Саме комплекс підручників, про який йде мова, відповідає вимогам часу, є таким, що узгоджується з принципами Болонського процесу і глобалізаційними тенденціями у вищій освіті.

Така можливість забезпечується насиченістю підручників, що складають зазначений комплекс, інноваційним матеріалом, який відповідає принципам розвитку світової ракетно космічної техніки: прикладами сучасних оригінальних науково технічних рішень, що спираються на практику ракетно космічної галузі України, нетрадиційних схем ракетних комплексів, фактичними результатами, отриманими при запусках конкретних зразків сучасних ракет, особливостями використання матеріалів і конструкцій в практиці ракетно космічної техніки тощо. Все вищезазначене не виводить цей комплекс підручників на рівень, який свідчить про величезний досвід України, як ракетно космічної держави, і її здатність до підготовки фахівців з ракетно космічної техніки

відповідно до міжнародних вимог до якості освіти.

Багатогранність та вагомість сучасного науково навчального матеріалу, поданого у комплексі підручників, поєднана з дотриманням основних принципів дидактики, сприятиме зростанню авторитету вищої школи України і залученню до навчання в Україні молоді з різних країн світу. Його активне використання у підготовці фахівців є однією з складових багатомірності процесу входження України в світовий освітній простір, процесу інтернаціоналізації вищої освіти.

Комплекс підручників «Виробництво, випробування та експлуатація ракетно космічної техніки» є новим етапом в справі створення вузівського підручника в Україні; концентрує сучасні науково технічні та навчально педагогічні досягнення, викладення яких спирається на багаторічний досвід науково педагогічної та промислово конструкторської діяльності його авторів в ракетно космічній галузі; відкриває можливості його використання в якості базового для інтернаціоналізації процесу підготовки фахівців в галузі ракетно космічної техніки; є своєчасним і значним внеском в науково педагогічну і начальну літературу в Україні, а його автори – М.В. Поляков, Є.О. Джур, Т.А. Манько, А.Ф. Санін, Ю.Д. Шептун, О.Є. Джур, Є.Ю. Ніколенко, В.В. Хуторний, О.В. Кулик – заслуговують при судженні Державної премії України в галузі науки і техніки 2010 року.

А.І. Шевцов

Директор регіонального філіалу Національного центру стратегічних досліджень

Світ маленький та круглий

АЛЯСКА – КРАЇНА КАЗКОВОЇ КРАСИ

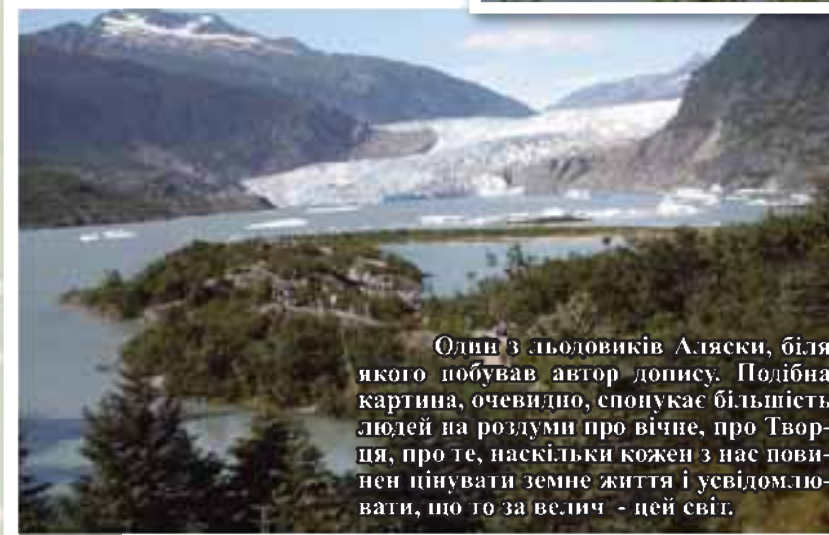
Ось такий вигляд має панорама столиці Аляски місто Джуно. Як і всі тутешні поселення – воно дуже маленьке і налічує трохи більше тридцяти тисяч людей. Це, мабуть, єдина столиця у світі, куди не можна дістатися сухопутно. Дороги до Джуно немає. Прибути сюди можна чи то на паромі, чи то літаком.

Засновано місто у 1881 році, зразу після початку золотої лихоманки на Алясці. А свою назву отримало на честь шукача золота і пригод Джозефа Джуно.

Аляска! Що ще можна додати! Казкова Аляска! Іори, узвишся, водоспади, острови, лосось, кити, ведмеді, орли, чудова рибалка... Наша подорож з дружиною до цього чудового краю розпочалася в неділю, 1-го серпня о третій годині по полудні з міста Сіатл (штат Вашингтон). Розмістилися на судні «Сафас-принцес», яке має розмір 290 метрів довжини і 42 метри ширини. Висота – приблизно від води 54 метри. Подорожників було до 2600 осіб, мабуть, з усіх штатів Америки. Коман-

Кожен краєвид на Алясці – це картина неповторної краси. Ось такий водоспад можна побачити в околицях столиці штату містечка Джуно.

Один з льодовиків Аляски, біля якого побував автор допису. Подібна картина, очевидно, спонукає більшість людей на роздуми про вічне, про Творця, про те, наскільки кожен з нас повинен цінувати земне життя і усвідомлювати, що то за велич – цей світ.

да на судні так само чималенька – понад як тисячу осіб. Між іншим, п'ятнадцять з яких українці: Київ, Одеса, Львів. Організатори подорожі подбали про зручність для туристів. У кожного з обслуги на костюмі був бейджик з написом імені та походження. На «Сафас-принцес» загалом під час подорожі працювало сім ресторанів з бездоганною обслугою. Побіля туриста із спорожнілою тарілкою враз з'являвся офіціант і запитав про потреби. Щодо меню, то навіть найвередливіші не могли нарікати – вибір смачних страв, здається, був безмежним як океан, котрим ми пливли.

Так виглядає містечко Скагвей. Це стародавній населений пункт, заснований на початку 19-го століття, коли Аляска переживала «золоту лихоманку» й сюди поспішали шукачі великих статків та пригод з усього світу.

Першою зупинкою, після нічної подорожі, було містечко Кетчікан. Гарне, велике туристичне і риболовне поселення з популяцією, можливо, у три тисячі осіб. Як пришвартувалися, окрім нашого, ще три судна, то населення Кетчікана на якихсь 7-8 годин збільшилося десь втричі. Місцевістю ми милувалися з друзями. Люда та Владик Васілакі, взяли на прокат авто, щоб роздивитись Кетчікан і околицю. Щоправда, тутешня інфраструктура не дозволяла заїхати далеко. Подорож в один бік міста було може 7-8 миль і так само в іншому керунку.

Цей досвід переконав нас, що пересуватися Аляскою краще чи літаком, чи морем та річкою. Більшість асфальтованих доріг закінчуються зразу ж за містом.

Після Кетчікана наше судно попрямувало до Трейсі Армс. Увесь день шилив поміж морськими горами-кручами і островами на

зустріч з льодовиком. Застигла річка криги, заввишки якихось чотириста метрів та шириною можливо вдвічі більше, не могла не зачарувати. Час від часу великі брили льоду з характерним звуком відірвалися від застиглої і падали у воду. Нам пояснили, що місцями глибина моря досягає тут майже чотириста метрів і новоутворені айсберги пірнають аж до дна. Перевірена краса, котра нагадала мені шведські та норвезькі фьорди. Найдовша подорож судна відбулася до містечка Скагвей. Це стародавній населений пункт, заснований на початку 19-го століття, коли Аляска переживала «золоту лихоманку» й сюди поспішали шукачі великих статків та пригод з усього світу. Видобуток золота скінчився майже сто років тому, і тепер тутешнє населення лише обслуговує туристів, які прибувають на суднах. Але з погодних причин туристичні суд-

на припиняють ходити до Скагвея з початку вересня аж до нової навігації. І нечисленні городяни нудьгують до наступного туристичного сезону. Тут ми так само подорожували машиною з нашими приятелями Людмилою та Владиком аж до Канади і на Юкон. Дорогою, куди лише сягає око, небачені за своєю красою красиви: високі гори з снігом на вершках, стрімкі, з вічно холодною водою ріки, прозорі озера, хвойні ліси рідкісних порід дерев. Подорож назад до міста Сіатла відбулась протягом двох днів відкритим морем. На загал, зробивши останній запис у своєму подорожньому блокноті, я відмітив: морем ми подолали 3672 кілометри.

Текст і фото
Віктора БАБАНСЬКОГО,
колоньєрера журналу
«Бористен»
на Північну Америку

Судно «Сафаср Принцес», на якому здійсню подорож до Аляски автор допису, витвір людських рук за красою та величчю часами не поступається тому, що творить матінка-природа.

Українці США відкривають для себе Аляску. На фото зліва направо: Віктор БАБАНСЬКИЙ, Валентина БАБАНСЬКА, Людмила ВАСІЛАКІ та Владик ВАСІЛАКІ.

Одним з символів Аляски є орел. Прийнято вважати, що у цій країні вони завжди у польоті.

На честь гордого і красивого птаха на Алясці названі міста та географічні об'єкти. Так, наприклад, у передмісті одного з найбільших поселень цього краю міста Анкоріджа протікає річка Ігл-рівер («ігл» з англійської орел), а одним з основних поселень Юкону вважається містечко Ігл-сіті.

Тому ресторатори судна «Сафаср Принцес» виготовили для своїх гостей навіть крижаного орла.

Книги видавництва «Гене́за»
**ЗАПОРУКА
ІСТОРИЧНОГО
БЕЗСМЕРТЯ НАЦІ**

**Викладачам – легко,
студентам
та старшокласникам – цікаво,
разом –
ефективно!**

**Запрошуємо до співпраці
книгарні, інші навчальні заклади, бібліотеки,
гуртових покупців**

**ТЕЩО ПОДОБАЄТЬСЯ
ДЕМОДОРІНІ ПОДОВАЄТЬСЯ**

**Микола Богданович,
народний український артист**

Видавництво «Гене́за»

04212, м. Київ, вул. Тимошенка, 2-л
Тел./факс: (044)412-22-11, тел.: (044)413-99-97
E-mail: geneza@geneza.ua

Відділ маркетингу та реалізації:

02169, м. Київ, вул. Регенераторна, 4
Тел./факс: (044)573-20-42
www.vsv.com.ua/geneza/

У Києві ці та інші книги видавництва «Гене́за» можна придбати
у книгарні «Наукова думка» (вул. Грушевського, 4), тел. (044)278-06-96

НАША ЦЕРКВА - КИЇВСЬКИЙ ПАТРІАРХАТ

РЕЛІГІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ ЧАСОПISУ "БОРИСТЕН"

ВИДАННЯ БЛАГОСЛОВИВ ПАТРІАРХ УПЦ КП ФІЛАРЕТ. СЕРПЕНЬ, 2010 рік. №8 (№ 84)

ПОСЛАННЯ

**ПАТРІАРХА КИЇВСЬКОГО І ВСІЄЇ РУСИ-УКРАЇНИ ФІЛАРЕТА
ПРЕОСВЯЩЕННИМ АРХІПАСТИРЯМ, БОГОЛЮБИВИМ ПАСТИРЯМ, ЧЕСНОМУ ЧЕРНЕЦТВУ
ТА ВСІМ ВІРНИМ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ КИЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ
З НАГОДИ СВЯТА ХРЕЩЕННЯ КИЇВСЬКОЇ РУСИ-УКРАЇНИ**

Дорогі браття і сестри!

Сьогодні повнота Православної Церкви і наша країна відзначають річницю величної події – Хрещення Київської держави, Руси-України. Сьогодні ми молитвою і богослужінням прославляємо Бога за велику милість до нашого народу, бо від язичницької темряви і тіні смертної наші предки були покликані до світла істинної й спасительної віри. Сьогодні ми прославляємо і великого князя нашого, рівноапостольного Хрестителя Руси Володимира, який не тільки сам прийняв Православ'я, але й народ свій привів до Церкви Христової.

Згадуючи життє святого Володимира, ми бачимо, яка вражаюча зміна сталася з ним після прийняття хрещення. У язичництві Володимир був розпусним жонолюбцем і жорстоким правителем. Після хрещення він став новою людиною: розпуста змінилася шлюбною вірністю, жорстокість – милосердям, пороки викоринилися, а чесноти розквітли. Володимир не тільки насадив у нашому народі православну віру, але й сам першим показував йому приклад життя згідно цієї віри.

Сьогодні ми святкуємо, але кожен з нас повинен усвідомити, що святкування не означає лише відвідування богослужіння чи участь у хресному ході. Саме слово «свято» нагадує нам про те, що ми повинні не тільки прославляти святих, але й самі досягати святості – як від гріха до святості прийшов рівноапостольний Володимир, як, завдяки Хрещенню Руси, до святості прийшли тисячі й тисячі наших предків.

В наш час поклоніння різьбленим бовванам і язичницьким лжебогам –

велика рідкість. Але чи не є новітнім способом ідолопоклонства те поклоніння, яке людина звершує відносно самої себе? Так, це нове ідолопоклонство, в якому місце лжебогів древності посів людський егоїзм. Замість кам'яних істуканів люди поклоняються своєму розуму, мудрості, знанням, живуть для самих себе і все намагаються обернути на служіння лише собі.

Гроші, багатство, нові речі, кар'єра й життєвий успіх, різноманітні задоволення, розпуста, аморальність і вседозволеність, неправдиво найменовані «свободою», – все це новітні ідоли, яким поклоняється людство. Люди стали жити так, ніби Всесвіт з його благами й багатствами створений лише для здобуття життєвих насолод, ніби нинішнє тимчасове життя – недоторкана приватна власність людини, а не дар Божий, даний для того, щоби ми, мудро ним

скориставшись, досягли життя вічного.

Згадаймо, чим вимірюється зараз успіх суспільства, країни? Двома показниками – рівнем зростання економіки та розмірами валового внутрішнього продукту. Чим вищий відсоток зростання економіки, чим більше виробляється та споживається товарів і послуг – тим країна вважається більш успішною. Але це все одно, що вірити, ніби щастя людини походить виключно від матеріального багатства. Образно кажучи, сучасне людство в переважній більшості не їсть щоби жити, а живе, щоби їсти, в той час, як апостол Павло застерігає: «Їжа для черева, і череву для їжі; але Бог знищить і те і друге» (1 Кор. 6:13).

Споживання і насолоди стали новим культом, а магазини та розважальні заклади – «храмами» цього культу. Знову людство повертається до того суспільного стану, коли головним гаслом для багатьох було: «Хліба і видовищ!»

Ми, як християни, повинні свідомо протистояти цьому новітньому ідолопоклонству, в першу чергу – в самих собі. Ми не можемо повністю відмовитися від використання благ суспільного розвитку, але ми не повинні віддавати їм свого серця, бо де скарб наш, там і серце наше (пор. Мф. 6:21). Будучи дітьми Божими, ми не повинні ставати рабами речей і задоволень, бо не можемо, за словом Спасителя, одночасно служити Богові та мамоні (пор. Мф. 6:24).

Християнин ніколи не повинен забувати, що він лише подорожний на цій землі, який прямує через тимчасове життя до життя вічного у Небесному Царстві, «бо не маємо тут постійного міста, але шукаємо майбутнього» (Євр. 13:14). Той, хто подорожує, намагається не обтяжувати себе зайвими речами.

Він поспішає досягти місця, до якого прямує, намагаючись не затримуватися в дорозі. І навіть якщо він падає – намагається якнайшвидше підвестися для того, щоби продовжити свою путь.

Так і нам належить не обтяжуватися всім земним, пам'ятаючи, що воно тимчасове і скороминуче. Нам належить найперше шукати Царства Божого і правди його – а все інше Господь додасть нам по потребі (пор. Мф. 6:33). «Все мені дозволено – повторюймо з апостолом Павлом, – та не все корисне; все мені дозволено, та ніщо не повинно володіти мною» (1 Кор. 6:12).

Якщо ми так будемо діяти – то відкинемо і переможемо сучасних ідолів, як святий наш хреститель князь Володимир зробив це понад 1000 років тому. Як він полишив гріховне життя – хоча був і багатим, і могутнім володарем – так і ми, незважаючи на спокуси світу цього, повинні віддалитися від гріха та прагнути святості, яка є не особливою відзнакою для обраних, але є станом блаженного буття з Богом, до якого покликані всі.

Цього року ми знову святкуємо Хрещення Київської Руси в умовах, коли Українське Православ'я залишається розділеним. І кожному з нас – архієреям, духовенству і мирянам – належить робити все можливе для того, щоби це розділення подолати. Православна Церква в Україні повинна об'єднатися навколо свого першого Престолу – Патріаршого престолу Київського. Бо тут, у Києві, сталося Хрещення наших предків, звідси засяяло світло євангельської проповіді для навколишніх земель, у Києві преподобними отцями Печерськими було засвічено лампаду чернечого подвигу, у Києві тисячу років тому почав будуватися першопрестольний собор Святої Софії.

Ми шануємо і поважаємо братні православні народи, бажаємо жити з ними у єдності віри й молитви, щоби єдина Помісна Українська Православна Церква була Церквою-Сестрою, рівною за гідністю з Церквами Константинопольською і Московською, Грузинською, Ру-

мунською й іншими. Але ми не можемо сприйняти, коли замість єдності у Христі нам хочуть нав'язати єдність під владою іноземного ієрарха.

Нам хочуть нав'язати думку, що всяке розділення є злом. Але хіба не розділяючи Господь сотворив світ? Він відділив світло від темряви, небо від землі, сушу від вод. І людину Він сотворив, відділивши ребро від чоловіка для створення жінки. Нова сім'я з'являється через відділення дітей від батьків (див. Бут. 2:24), нова людина народжується у світ, відокремлюючись від тіла матері.

Такі Церква Христова існує, як єдність у багатоманітності. Бо кожна окрема людина – храм Духа Святого (див. 1 Кор. 3:16-17), кожна окрема родина – мала Церква (див. Еф. 5:22-32), а зібрана в ім'я Христове громада – спільнота, серед якої перебуває Сам Господь (див. Мф. 18:19-20). Кожна єпархія на чолі з єпископом – це місцева Церква, наділена повнотою благодатних дарів Святого Духа. А єпархії, які несуть своє служіння в межах однієї держави і одного народу, на підставі 34 Апостольського правила єднаються в Помісну Церкву. В свою чергу Помісні Церкви зберігають єдність Таїнств і віри, являючи собою єдине Тіло Христове, Глава якого – Сам Господь, а всі ми разом – члени цього Тіла (пор. Рим. 12:4-5). Всі ці розділення не суперечать єдності, так само як і єдність у Христі не заперечує окремого існування людини, родини, громади, єпархії, Помісної Церкви.

Апостол Павло засвідчує, що «немає юдея, ні язичника; ні раба, ні вільного; нема чоловічої статі, ні жіночої; бо всі ви – одно в Христі Ісусі» (Гал. 3:28). Так, згаданих відмінностей і поділів немає у Христі, але вони залишаються в реальності життя віку цього. Бо є чоловіки й жінки, є різні нації, різні культури та різні суспільні стани. І навіть у самому Тілі Христовому залишаються різні члени, кожен з яких виконує своє, відмінне від інших, служіння.

Тому неправдою є спроба деяких наших братів поставити знак рівності

між єдністю Церкви Христової і єдністю структури певного Патріархату, а звільнення від влади закордонного ієрарха називати «відділенням від Церкви Христової».

Нам дорікають, що збирає нас разом і єдне не любов до Бога і ближніх, до рідної Церкви і українського народу, а ненависть і злоба, бажання йти «стінка на стінку». Маємо заперечити це не стільки словами, скільки самим своїм життям. Творимо добро всім, а найбільше – своїм за вірою (див. Гал. 6:10), православним братам і сестрам, незалежно від того, до якого Патріархату вони належать. Коли нас проклинають – благословляймо, коли нам чинять зло – творимо добро, коли нас ненавидять – молимося за супротивників (пор. Лк. 6:27-28). «Бо гнів людини не отворить правди Божої» (Як. 1:20), і нам належить не бути переможеними злом, а перемогати зло добром і любов'ю (див. Рим. 12:21).

Тож в єдності любові й миру будуймо Київський Патріархат – правдиву Помісну Православну Церкву нашого народу! Пам'ятаймо про те, що найголовніше – не тільки вірити в Бога і належати до Церкви, але й жити вірою та бути діяльним членом стада Христового. Як великий наш Хреститель князь Володимир відкинув ідолів та повернувся всім серцем до Бога, так і ми маємо відкидати ідолів сучасності, пам'ятаючи, що живемо в цьому світі не для досягнення задоволень, а для того, щоби шляхом несення свого хреста досягти спасіння і Царства Небесного!

Нехай Боже благословення перебуває над Україною, над Українською Церквою і над кожним з нас!

«Єдиному Премудрому Богу, Спасителю нашому через Ісуса Христа Господа нашого, слава і велич, сила і влада перед віками, нині і на всі віки. Амінь» (Іуди, 1:25).

**ФІЛАРЕТ,
Патріарх Київський і всієї
Руси-України
28 липня 2010 р.**

У монастирі на Козацьких Могилах відбулось урочисте щорічне вшанування пам'яті українських козаків

6 червня 2010 року – у Неділю всіх святих землі Української, у Свято-Георгіївському монастирі на Козацьких Могилах відбулось урочисте щорічне вшанування пам'яті українських козаків та селян, які загинули в битві під Берестечком у 1651 році. Відвідати Козацькі могили та помолитися за душі спочилих воїнів прибув Святійший Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет.

Святійший Патріарх Філарет очолив Божественну Літургію та панахиду під відкритим небом на величній паперті перед храмом, йому співслужили митрополит Переяслав-Хмельницький і Бориспільський Димитрій, митрополит Рівненський і Острозький Євсей, архієпископ Терноп-

ільський і Кременецький Іов, архієпископ Запорізький і Мелітопольський Григорій, архієпископ Івано-Франківський і Галицький Іоасаф, архієпископ Луцький і Волинський Михаїл, архієпископ Черкаський і Чигиринський Іоан, єпископ Вінницький і Брацлавський Онуфрій, єпископ Тернопільський і Буцацький Нестор, єпископ Чернігівський і Ніжинський Іларіон, намісник монастиря архім. Олексій (Мензатюк) та духовенство Рівненської єпархії.

Після Богослужіння Святійший Патріарх виголосив проповідь.

Урочистості завершилися хресною ходою з покладанням квітів до пам'ятника полеглим воїнам.

Андрій ГОЛОВКОВ.

ТІНЬ ФІЛОФЕЯ

(Публіцистичні роздуми)

Нещодавній приїзд Вселенського патріарха Варфоломія на 1020-річчя Хрещення Київської Русі, на яке запросив у 2008 році президент України Віктор Ющенко, надзвичайно насторожило Москву. Особливо стурбувала Московський патріархат і Кремль давня мрія українського народу втілити в життя ідею про єдину Помісну церкву. Саме на таке благословення Вселенського патріарха Варфоломія і сподівався президент Віктор Ющенко, користуючись ювілеєм Хрещення Київської Русі - України. І зовсім збісило Москву і Московський патріархат, коли на честь приїзду Вселенського патріархату на київських газлах читалося: Україна - правонаступниця Київської Русі. Кремль негайно взявся за проукраїнського президента В. Ющенка, як нині береться за О. Лукашенку чи вчора за Президента Киргизії Курманбека Бакієва. Кремль поставив перед собою завдання: будь-якою ціною повалити українського президента і на «трон» привести «раболопного керманіча і холопа Кремля».

Стривожився і Московський патріархат, який не тільки у такому випадку втратив би найбільшу митрополію у своєму володінні, і в православному світі з'явилася б на світ одна з найбільших європейських самостійних митрополій безпосередньо підпорядкованій Вселенському патріархату. В Україні запанувала б історична правда, яка упродовж багатьох століть свідомо перекручувалася Москвою і штучно прив'язувалася до власної історії про хрещення Київської Русі. Бо ж загально відомо, що Перше хрещення Русі відбулося ще у 860 році (дивись працю М. Брайчевського «Аскольд - цар київський»), коли була взята в облогу столиця Візантії - Константинополь. Того ж року між імперато-

ром Михаїлом III і князем київським Аскольдом була укладена мирна угода і, як стверджував Венеціанський хроніст Іоанн Диякон, київський князь повернувся в Київську Русь з триумфом. Аскольда й частину його дружинників охрестили. Князь при охрещенні отримав ім'я Миколи. Тоді ж патріархом Константинопольським була створена нова митрополія і до Києва прибув єпископ Михаїл, перший очільник Руської церкви.

У цьому випадку з історії Північного сусіда випало б ще більше ранніх історичних сторінок, на яких уже б не висвітлювався б понад чотиристалітній період існування Київської держави до появи першого Московського уласту - Московського князівства (1270 рік), який народився на світ з благословення золотоординців. Кремль поставив перед собою досить конкретне завдання: якщо український президент Віктор Ющенко не буде повалений, то Московська патріархія витратить не тільки частину «своїх історій», але й українські душі, (найбільшу православну паству на території СНД), а й великі українські гроші, які йдуть з Києва до Московської церкви, який підтримує «розкольників» в особі святийшого патріарха Філарета УПЦ КП. Хоча весь світ бачив, що за Віктора Ющенка (чого не скажеш про сьогоднішній день) усі конфесії в Україні були однаково рівні і нікому особливо не віддавалося переваг. Московська митрополія зі своєї волі, чи за вказівками Кремля, часто сама ігнорувала президентські зібрання під час

державних заходів, аби створити картину, що не вони, а їх ігнорує президент Віктор Ющенко.

Нині, під час третього приїзду патріарха Кирила в Україну з його політичними проповідями усім нам стало зрозуміло, що Кремль знову вдався до надуманого московськими ідеологами комплексу Псковського старця Філофея про «Третій Рим», тобто негайну побудову «русского міра», якого без України не збудуєш, як і відродження чергової Московської імперії під кодовою назвою «русский мір». Судячи з проповідей пастиря, його головна мета «побудує» такий єдиний «русский мір» з єдиною церквою, єдиним народом, єдиною державою і єдиним богоугодним язиком (Московська церква заперечує існування української мови і не вважає її церковною - ОЧ.) та гарячим захистом єдиновірців на всіх точках майбутнього «русского міра», де б єдиновірці віддавали б передчасно Богові душу, якщо того потребуватиме Московська церква і помирати з честю, гідністю захищаючи «єдиную Святу Русь» під більш конкретною на той час уже назвою.

Хоча як розібратися, (зроблю короткий відступ), то старець Філофей зовсім не закликав тогочасну Московію до гітлерівського «uber alles», чим зараз в Україні займається московський патріарх Кирило, готуючи фундамент під «русский мір». Старець Філофей просто звертався до Московського князя покінути з московською садовою і гоморою (мужолозством) у церквах і закликав до покаяння грішників, чистоти тіла і душі усіх православних, оскільки тоді церквою передбачався нібито черговий кінець світу. В усіх списках, які дійшли до наших днів, бачимо, що в посланні до князя Василя йдеться про: «исправление крестного знамения и о содомском блуде». Хто читав послання Філо-

фея, то помітив, що його боротьба за чистоту душі, боротьба за педофілію у церквах турбувала старця більше, ніж «вчення» чи «концепція» про Третій Рим. Старець Псковського монастиря писав Василю III: «Не уповай на злато и богатство и славу, вся бо сия зде собрана и на земли зде останутся». Чого не скажеш про патріарха Кирила. Хоч тін Філофея стоїть за його плечима, але золоті годинники на руках патріарха і дорога автомобільна розкіш, що супроводжує його, засвідчують, що застереження Псковського старця не стала наукою для московського попа-олігарха, колишнього співробітника КДБ пана Гундяєва.

З послання до московського князя старець Філофей у словосполучення «Третій Рим» вкладав трохи інше поняття, ніж пізніше московські ідеологи. Він стверджував, що Рим загинув, бо морально розклався і застерігав від цього Московську церкву. Московські ж ідеологи через триста років взяли окремі слова Філофея і подали московському світові, як імпердоктрину Московії. Кінця світу у ті далекі роки, в які жив Філофей, не відбулося, і Філофей дуже швидко був забутий.

Минуло майже 300 років з дня його послання до князя Василя Івановича замаячило на світсько-релігійному обрії вдруге: у 1846 році у «Дополнении к Актам Историческим» (том 1), надруковане послання дяку Мунехіну - Мисюрі, в якому знову сплило на поверхню ім'я Філофея. Найбільш активно це Послання почало обговорюватися в кінці 50-х і 60-х років поза минулого століття уже в «Православном Собеседнике». Саме ці публікації привернули увагу московських істориків. Зокрема, професорів М. Соловйова, Е. Голубінського, П. Пірлінга, В. О. Ключевського та отця Ніколаєвського. 15-ти рядкове «вчення» Філофея перетворилося, завдяки видатній професурі того часу, у проімперську концепцію про Третій Рим. Мрію про безмежну імперію, яка охоплює ледь

не весь світ і підкорення багаточисельних територій і народів.

У ментальності москвіта ця концепція стала основою основ майбутньої імперської політики. Послання Філофея про Третій Рим підхопили поети, публіцисти, церковні ієрархи. Воно почало обростати вигадками, всілякими домислами, написанням «правдоподібних» легенд. Бравурні марші Філофея зазвучали на весь «руський мір». Солодкі звуки ідеологічної імперської музики старця западали глибоко в душу кожного московського патріота. Звучать вони солодко і сьогодні. Яскравим свідченням цього є проповіді московського красноречивця в Україні, яким є патріарх Кирило. Ці проповіді лунають на узбережжі Чорного моря (Одеса), придніпровських кручах (Дніпропетровськ, Київ).

На перший погляд патріарх Кирило ніби наслідує старця Філофея (на словах) і закликає й усіх мирян до скромності, чистоти душі, але насправді за його «гарними» словесами висівається у ті ж душі і зерно неправди, політики. А отже, аморальності. Заблудлі вівці з Московського патріархату (українська митрополія) в Україні під час кожного візиту московського найголовнішого попа після такого медового потоку проповідей готові цілувати не лише прим'яті автомобільними шинами трави, а й їсти її. Як бачимо, стару нову концепцію з перекинутим комплексом Псковського старця нині освіжив у пам'яті багатьох патріарх Кирило і взяв її на озброєння, яку вміло застосовує перед своєю українською паствою, що ходить до його московського філіалу - митрополії. Усі виступи і проповіді Московського патріарха Кирила, а також раболіпство раба Московського митрополита Володимира Сабадана, є швидше політичними, а не релігійними, святими, безгрішними. У проповідях Московського пастиря на дніпровській кручі раптом випадають слова Київська Русь, Київський князь Володимир, а постійно виголошується просто Русь, просто князь. Відчуваєте, як

Московська церква підтримує державну політику Кремля в ідеологічному плані.

Трохи історії. Трохи вчорашнього дня, щоб краще зрозуміти - сьогоднішній. Велич Великого Риму не давав спокою не лише Московії. Перед початком Другої світової війни привид псковського Філофея забрів і на Апенніни. Концепція про Третій Рим ожила в серцях італійських патріотів. Вона жила в головах і серцях італійської інтелігенції. «Учення» Філофея, навіть не відаючи про його історичне буття у Пскові у далекому сторіччі нашої ери, Італія й собі підхопила ідею про Третій Рим на території колишнього Риму, яка, вочевидь, мала на це більше моральних прав, посилаючись на історичні факти. Це, на перший погляд, було значно природніше, аніж «гугорити» про це Московії з її надуманою ідеєю, яку Московський імперіалізм приписав старцю Філофею, як ледь не основоположнику московського імперіалізму. За реалізацію теорії про будівництво Третього Риму полум'яно взявся італійський патріот Джузеппе Мадзіні. Він розпочав активну пропаганду ідеї республіканського Третього Риму під час об'єднання усіх земель Італії. Цю ідею підхопив і дуче Беніто Муссоліні. Будуючи фашистську Італію, він в усіх своїй промовою наголошував на створенні «Третього Риму», як нині патріарх Московський Кирило наголошує на побудові «руського міра».

У мало обізнаного читача виникне закономірне запитання: «А коли ж був Другий Рим, якщо після Першого всі говорять чомусь тільки про Третій?». Розквіт стародавнього Риму, його цивілізація, високий рівень культури, незміряні розміри територій, величезні досягнення в романізації світу, породили в багатьох народів заздрість. Багато держав мріяли про створення порядку такого, як у древньому Римі. Мрія про єдину і вічну імперію й дала поштовх до нових державних завдань, нової державної мети. Після падіння Риму язичників народилася ідея нової християнської імперії.

Окрім світських, земних проблем, які потрібно було нагально розв'язати і зміцнити, були поставлені завдання релігійні: і замість одного цезаря мати двох - світського і духовного, що зараз відбувається і в Москві при правлінні Путіна-Медведева (царі) і патріархові Московському Кирилові (патріарх). Саме тоді, очевидно, і з'явився на світ карикатурний двоголовий орел, якого в природі насправді не існує, якщо він, звісно, не чорнобильський мутант. Не існує, але символізує саме подвійну владу: віддзеркалює царство небесне на землі. А в даному конкретному випадку: «руський мір» на обширних просторах Європи й Азії, в сторони яких і постійно зазирає двоголовий.

У ті далекі роки виникло питання, кому ж належить спадкоємність Древнього Риму, як нині спадкоємність Київської Русі. Віктор Ющенко мав тверде переконання, як історичний факт, що правонаступницею Київської Русі, безперечно, є православна Україна, на території якої відбулося Хрещення. І не тільки в 988 році за рівноапостольного князя Володимира. Як я вже зазначав з нашої історії відомо, що перша документальна згадка про Київську Русь зустрічається у Бертинській хроніці. А це 839 рік. Є й значно старіша згадка цієї назви Русь і в праці Аристотеля, в його схоліях. Але на той час все це стосувалося виключно русичів-українців, які проживали на території сьогодишньої України, а точніше - на частині Київської області. Саме київський князь Аскольд уклав чи не першу угоду з Візантією, прийняв християнство і цим самим утвердив державність Київської Русі. Звичайно, така «історія» до якої докопувався президент Віктор Ющенко з реалізацією єдиної Помісної церкви в Україні, яка є спадкоємницею князів київських, галицьких, волинських, прийшлася не до смаку і не до двору сучасних московських царьків. Все це ніяк не вписувалося в легенду чи міф і про колыску з трьома брата-

ми. До Москви ще потрібно було йти історії більше, аніж 500 років від початку «Руської ери». Але оскільки Хрещення Київської Русі датується офіційно все ж 988 роком, то сьогодні це дискусійне питання про Перше хрещення Русі не входить в тему нашої розповіді про Третій Рим і Третє «пришестя» московського патріарха Кирила в Україну.

Повернемося до старця Філомея і побачимо, як усе в історії час від часу повторюється. Втрачаючи фундамент майбутнього Третього Риму, тобто «руського міра», (читай - оновлення чи відродження Московської імперії), після політичного повалення українського президента, Москва сьогодні знову згадала старця Філомея і активно заворушилася в плані політичному, роблячи ставку в Україні на промосковських керманівців та на «просвітницьких» «науковців» без наявних наукових праць типу Дмитра Табачника, який писатиме свою історію разом і з якимось новим німцем, що досі живе в московській душі, як і Псковський старець Філофей.

Щоб зрозуміти звідки, де і коли з'явилася концепція про «Третій Рим», потрібно коротко розповісти про Другий Рим. Це питання підняла Західна Європа: кому ж бути спадкоємцем і носієм римського імператора і папи. Такими на той час Захід назвав Німецького імператора і папу Римського. Схід Європи мовився візантійському імператору і вселенському патріарху. Та і та імперія, як і релігійний світ, вважали себе єдино правильними наступниками Древнього Риму. Але та й та імперія заперечувала одну одну. Обидві сторони і православний Схід і латинський Захід були переконані у своїй правоті і у власній справедливості. У цьому ж дусі виховувалися і світські і духовні ідеологи. Якщо Свята Римська імперія німецької нації на чолі з імператором і папою є справжнім і єдиним спадкоємцем Древнього Риму, то люд православної вбачав єди-

ПРАВОСЛАВНА КОЗАЦЬКА СІЧЕСЛАВЩИНА

"ПЕТРО-ПАВЛІВСЬКИЙ ВІСНИК" Дніпропетровського благочиння
Криворізько-Нікопольської єпархії УПЦ Київського Патріархату

СЕРПЕНЬ, 2010 рік.

Прес-служба Дніпропетровського благочиння при Петро – Павлівському храмі м. Дніпропетровська Криворізької єпархії УПЦ Київського Патріархату сповіщає, що 12-го липня, у Петро–Павлівському храмі відбулось престольне свято на честь святих славних і всехвальних первоверховних апостолів Петра і Павла.

На свято прибули, по запрошенню Митрополита Адріана і благословенню Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси – України Філарета, Архiepіскоп Житомирський і Овруцький Ізяслав, який в 1994 – 1995-му роках був Єпископом Нікопольським, вікарієм Дніпропетровсько – Запорізької єпархії.

Напередодні свята, 11.07.2010-го року Архiepіскоп Ізяслав очолив Всенічне бдіння у Свято – Іллінському

храмі м. Дніпропетровська, а вдень свята, він і Митрополит Адріан звершували Божественну літургію, після якої відбувся хресний хід з багато численним духовенством двох єпархій: Криворізької та Дніпропетровської, разом з їх

секретарями, прот. Віталієм Лопушанським, за що ми щиро дякуємо Преосвященнішому Єпископу Симеону, який дав благословення своїм священнослужителям прийняти участь у богослужінні, а також духовенству Криворізької єпархії, на чолі з секретарем, прот. Святославом Ганчуком. Всього духовенства на святі було більше 30-ти осіб.

О 13-й годині, в трапезній залі Петро – Павлівського храму, відбувся святковий обід, на якому були присутні архиєреї, духовенство, два хори, високоповажні гості і парафіяни.

Окрім трапезної, парафіян пригощували ще й в живій виноградній арці, оскільки в ній всі парафіяни не змогли вміститися, яких було біля 300-от чоловік.

На наше свято прибули також парафіяни – вівтарниці Свято-Троїцького храму м. Ногінська Московської області Богородської єпархії УПЦ КП.

На святковому обіді виступали поетеси, як дорослі, так і здібні школярі, як Анна Старина (7-й клас), яка прочитала свій власний вірш, присвячений всім матусям світу, а також прийняли участь хористи правого хору (викладачі Дніпропетровської консерваторії та Дніпродзержинського музичного училища, а також заслужена артистка України Ніна Пилипівна Черепенько).

13-го липня, у вівторок, Митрополит Адріан очолив Божественну літургію, Молебень і Хресний хід у храмі всіх святих славіх і всехвальних 12-ти апостолів м. Апостолове Дніпропетровської області.

В звершенні Божественної літургії прийняли участь секретар Криворізької єпархії прот. Святослав Ганчук, благо-

чинний Апостолівського району (настоятель цього ж храму) прот. Іван Шевчук, благочинний Широкивського району прот. Іван Батіг, а також священнослужителі Апостолівського і Криворізького благочинь: прот. Олександр Агарков, прот. Роман Бацвін, прот. Степан Когут, прот. Юрій Ільків, прот. Димитрій Гура.

Після завершення Божественної літургії відбулись Хресний хід і Молебень з виголошенням «многоліття» на честь свята. Потім Митрополит Адріан виголосив своє повчальне слово про велике значення в житті православних людей, трудів і подвигів святих славіх і всехвальних 12-ти апостолів.

Після богослужіння настоятель храму прот. Іван Шевчук запросив духовенство і парафіян до святкового столу, на якому пригощувались біля 100-та чоловік.

Після обіду Владика Адріан провів збори з духовенством двох благочинь, на якому вирішувались питання про церковне життя Криворізької єпархії.

14-го липня, у середу, в Петро-Павлівському храмі м. Дніпропетровська, Митрополит Адріан очолив Панахиду на честь 15-ти ліття з дня блаженної кончини Святійшого Патріарха Київського і всієї Руси – України Володимира (Романюка).

Прес-служба Дніпропетровського благочиння при Петро-Павлівському храмі м. Дніпропетровська Криворізької єпархії Української Православної Церкви Київського Патріархату.

Ваше Високопреосвященство! Високопроеосвященний Митрополите Адріане!

До Вас звертається прес-служба телеканалу «Інтер» та програми «Подобиці» як до керуючого Дніпропетровською областю УПЦ Київського Патріархату. Будь ласка, прокоментуйте, чи буде УПЦ Київського Патріархату на Дніпропетровщині пікетувати приїзд Патріарха Московського Кирила?

Завчасно дякуємо за Вашу архіпастирську відповідь. Ваш коментар обов'язково буде розміщений на сайті «Подобиці» <http://podrobnosti.ua/>.

З глибокою повагою до Вас Владико – прес-служба телеканалу «Інтер»

Високоповажний прес-службі телеканалу «Інтер» по програмі «Подобиці»!

Дорогі друзі !

Я, Митрополит Адріан. Отримав від Вас листа 22.07.2010-го року, в якому Ви звертаєтесь до мене, щоб взнати мою думку по відношенню про приїзд до Дніпропетровська Патріарха Московського і всієї Росії Кирила.

По національності я є свідомий українець й тому, взагалі моє ставлення до Московського Патріархату в Україні є конкретним, оскільки в кожній православної державі є своя помісна Православна Церква зі своїм Предстоятелем.

В Україні так сталося, що панують три гілки Української Православної Церкви: УПЦ Московського Патріархату, УПЦ Київського Патріархату та УАПЦ.

Звичайно, що в Україні мешкає велика кількість російської діаспори й тому, вони мають право на існування своїх парафій РПЦ МП, як і ми, українська діаспора в Російській Федерації повинні мати ці ж самі права. Але на жаль, в Російській державі меншини не мають ніяких громадських прав і релігійних свобод, хоч і є зареєстрована Московсько – Богородська єпархія УПЦ Київського Патріархату з парафіями на території Московської області.

Українців в Росії є приблизно 14-ть мільйонів чоловік, а росіян в Україні –десь 9-ть мільйонів, не говорячи про своїх, так званих, «малоросіян».

Кількість українських парафій в Росії і російських в Україні не може порівнюватися, оскільки українських храмів в Росії одиниці, а російських парафій в Україні, які утримують за собою типові храми, собори й монастирі до 10-ти тисяч, не говорячи про дві Лаври: Києво – Печерську та Почаївську, які будувалися українським народом і в тому числі й Гетьманом України, Іваном Мазепою, якого Москва до цього часу утримує в своєму «анафематствуванні» замість тих, які достойні цього: В. Ленін, Й. Сталін, Л. Каганович та багато інших антихристів.

Але Патріарх Московський Кирило має можливість й в цьому році бути в Україні, як в Одесі, у Дніпропетровську і в Києві тільки тому, що його запрошують.

Ми виключаємо Одесу, де Єпархією керує член російської діаспори Митрополит Агафангел (Саввін), який ворожо настроєний до вільної України і до всього українського. Але ж ми дивуємось архиєреям українського походження, яким є, наприклад, Митрополит Дніпропетровський і Павлоградський Іриней, родом з західної частини України, який перед Московським Кремлем і Московською Патріархією готовий любий романс «заспівати», щоб тільки просла-

вити російську імперію на території, так названої ними, Малоросії.

Коли ж врешті решт, проспиться наш український народ і буде хоч трішки схожий на народи Прибалтики чи Польщі, щоб бути гідними дітьми нашої Неньки – України.

Хто такий Патріарх Кирило (Гундяєв) для України? Він же не є руською людиною, як ми українці, а є росіянином, за походженням мордвин.

І якщо він пропагує по Україні якусь там «Русь, єдиную и неделимую», то нехай він спочатку об'єднає Росію в єдину Державу, а ми, якось і без нього обійдемося, бо не Київ народився від Москви, а навпаки, Москва народилася через декілька століть від Києва, й то, Київським князем Юрієм Долгоруким.

Пікетувати проти прибуття до Дніпропетровська Патріарха Кирила немає необхідності, навпаки, ми повинні показати свою національну культуру, а коли він проявить свій російський націоналізм і шовінізм в своїх промовах, то українці, які будуть присутніми на його богослужіннях чи в інших громадських місцях, повинні встати і сміливо сказати йому правду у вічі.

Хіба ж Ви забули про те, що кожна національна Православна Церква виборювала свою незалежність перед Константинопольським Патріархатом, в тому числі й Російська Православна Церква Московської Митрополії, яка 141-н рік не була визнана Всесвітнім Православ'ям. Також й інші Православні Церкви вимолювали і виборювали свою автокефальність.

Адже ж Київська Митрополія Руської Православної Церкви з 988-го до 1686-го року належала до Матері – Церкви Константинопольського Патріархату, оскільки вона народилася від неї, а не від Москви, якої ще й в «зародиш» не було.

Але, Московська Патріархія, яка отримала цей статус за допомогою симонії, захопила нашу Руську Православну Церкву Київської Митрополії й утримує її до цього часу, називаючи теж себе Матір'ю – Церквою для України, а з 1943-го року при Й. Сталіні свою назву Російську, замінила на нашу назву «Руську» Православну Церкву.

Так чи чесно захоплювати чуже майно і чужу славу?

Яка ж вона є Матір – Церква для нас, коли вона народилася від нас, від України, від Києва не тільки духовно, але й освітньо. Бо Росія до кінця XVII - го століття не мала жодного учбового закладу. Лише завдяки Україні, яка мала Училища в Києво-Печерській Лаврі, Острозьку академію і Києво-Могилянсь-

ку академію, випускники яких формували учбові заклади й в Росії.

Так була сформована Московська слов'яно-греко-латинська академія в кінці XVII – го століття, а в Тобольську був відкритий Університет українцем, Митрополитом Іваном (Максимовичем) та багато інших учбових закладів.

А що ж виходить тепер? Якийсь там ставленик, державними діями РФ, ставши Предстоятелем РПЦ МП, прибуває до джерел освіти, культури й мистецтва і навчає нас, українців так, як деякі африканці у Києві просвічують мерів та їх послідовників!

Тому, нашу Матір'ю-Церквою є Константинополь, а Московська Патріархія, якщо й хоче бути матір'ю, то не рідною, а мачухою.

І ось, прибуває до Дніпропетровська Патріарх Московський і всієї Росії Кирило (Гундяєв). Він, звичайно, як людина, радіє тим успіхам, які йому готують в Україні, так звані «українці», бо йому треба звітувати перед високим керівництвом Російської Федерації та перед мером м. Москви, Ю. Лужковим, який в своїй програмі поставив питання про «повернення» Криму до матушки Росії.

Який же недалекий наш народ! Це ж треба, міська влада, обласна адміністрація, обласна Рада з підприємцями та «благодійниками» призначили 20-ть мільйонів гривень на одну персону, який буде перебувати у Дніпропетровську всього два дні зі своїми московськими службовцями ФСБ, яких налічується біля 2-х тисяч, та 4-ри тисячі своєї української міліції.

Якщо Патріарх Кирило грає роль намісника Спасителя на землі, то навіть йому ця багато чисельна охорона, тоді як у Спасителя не було жодного охоронця, окрім Отця Небесного.

Ця сума, 20-ть мільйонів, буде викинута на вітер і в той же час, по всьому місту немає добротних шляхів, де під асфальт провалюються як легкові, так і вантажівки, а також всі каналізаційні ями відкриті, бо за 20-ть років в незалежній Україні постійно викрадаються каналізаційні люки, на що міська влада та, особливо, міліція закривають на це свої очі.

А візьміть телефонний зв'язок у Дніпропетровську, де постійно «вирізають» кабелі. Так якщо міська влада не може навести порядок з цими питаннями, то що тоді можна говорити про якісь високі матерії?

Оце мій короткий коментар на прибуття Патріарха Кирила до Дніпропетровська.

Зі щирою повагою до Вас – Митрополит АДРІАН.

ДОПОВІДЬ МИТРОПОЛИТА КРИВОРІЗЬКОГО І НІКОПОЛЬСЬКОГО АДРІАНА

на Православному пастирсько-просвітницькому Форумі, який відбувся 29-го липня 2010-го року у Київській Православній Богословській Академії, присвяченому православному просвітництву, богослужбовій та загальній проповіді в духовному і моральному житті сучасних священнослужителів на тему: «Пастирство Христове в Очах Божих протягом Вітхого та Нового Завітів».

Митрополит Криворізько-Нікопольський та Московсько-Богородський Адріан - керуючий парафіями Дніпропетровського благочиння УПЦ Київського Патріархату

ВАША СВЯТІСТЬ! ПРЕОСВЯЩЕННІ ВЛАДИКИ! ДОРОГІ ОТЦІ, БРАТИ І СЕСТРИ У ХРИСТІ!

В своїй земній проповіді Господь наш Ісус Христос говорив про пастирів Вітхого Завіту, що: «...Я є двері вівцям. Всі скільки їх не приходило переді мною, є злодії і розбійники».

Спаситель говорив саме про них, хоча протягом цього часу до Різдва Христового всі пророки, як малі, так і великі, писали про юдейських пастирів, якими вони повинні були бути і до чого їх привела зажерливість і непокоря Богові. Про це особливо писали пророки Ісаї, Єремія, Єзекиїль, Наум, Захарія, Малахія та інші.

Так який же був вихід для богоспасенного народу, коли не було їм в кого навчатися Правді Божій, а юдейські законодавці: книжники і фарисеї займалися тільки показухою?

Але на це відношення, як священників, так і законодавців Господь - Месія на Землі відповів, що: «Істинно, істинно кажу вам, що я є двері вівцям. Всі, скільки їх приходило переді мною є злодії й розбійники, але вівці не послушали їх. Злодій приходив тільки для того, щоб украсти, вбити й погубити» (Єв. від Іоана, 10).

У зв'язку з цим святий пророк Ісаїя писав у VIII-му столітті до Р.Х., про Месію - Христа Спасителя що «Він отару свою буде пасти, як Пастир». (Ісаїя, 40, 11).

В другому місці свого пророцтва пророк Ісаїя пише: «Де ж Той, який вивів їх із моря, і з пастирем отари Своєї. Де ж Той, що в нього поклав Духа Святого Свого, Який вів Мойсея за праву руку величною правицею Своєю» (Ісаїя, 63, 11-12).

А пророк Єремія (середина VII - го століття) критично ставився до обраного єврейського народу: «...і не спитали вони, де ж Господь, що нас вивів із краю єгипетського? І ви прибули й занечистили землю Мою, і зробили гидотою спадщину мою. А священники не відповідали де ж Господь? А ти, хто тримає закон (фарисеї і книжники), мене не пізнали, а пастирі повідпадали від Мене... І пророки пророкували в ім'я Ваала і ходили слідом тих, які не допомагають» (Єремія, 2, 6-8). «Бо пастирі стали безглузді, бо вони не звертаються до Господа - і розпрошене їхнє все стадо» (Єремія, 10, 21). «Численні пастирі зіпсували мій виноградник» (Єремія, 12, 10).

І далі, пророк Єремія попереджає, що «...Усіх пастирів твоїх розвіє вітер і друзі твої підуть у полон, і тоді ти будеш осоромлений і посоромлений за усі злодіяння твої» (Єремія, 22, 22).

Щось подібне сталося на початку XX-го століття у дні більшовизму, про що преподобний Серафим Саровський після Божого йому видіння, говорив, що Господь знищить все духовенство Російської Православної Церкви. Це видіння було в кінці XVIII - го століття, а виповнилось воно аж на початку XX - го століття, в 1917-му році.

Далі пророк Єремія наполегливо говорить, що «...горе пастирям, які гублять і розганяють овець пастви Моєї - говорить Господь» (Єремія, 23, 1).

«Ридайте пастирі і стогніть, і посипайте себе порошком, вожді стада, бо виповнилися дні ваші для заколення і розсіяння вашого і впаде, як дорогий сосуд. І не буде притулку пастирям і спасінням вождям стада. Чутно волення пастирів і ридання вождів стада, бо спустошив Господь пасовище їх». (Єремія, 25, 34 - 36).

Не меншої критики в адресу юдейських священнослужителів наві і пророк Єзекиїль (VI - те ст. до Р.Х.), до якого було Слово Господа: «...Горе пастирям Ізраїлевим, які пасли себе самих! Чи не стадо повинні пасти пастирі? Ви їли жир і вовною одягалися, відгодованих овець заколювали, а стада не пасли. Слабких не зміцнювали і хворої вівці не лікували, і пораненої не перев'язували, і вкраденої не повертали, і загубленої не шукали, а правили ними з насильством і жорстокістю» (Єзекиїль, 34, 2-4).

Тому каже Господь що: «...Я поставлю над ними одного Пастиря, який буде пасти їх, раба Мого Давида; Він буде пасти їх і Він буде у них Пастирем. І Я, Господь, буду їхнім Богом. І раб Мій Давид буде князем серед них. Я, Господь, сказав це» (Єзекиїль, 34, 23-24).

Тому й прибув на Землю Христос Спаситель в трьох іпостасях: як Пророк, як Першосвященник і як Цар Вселеної.

Таким чином, тільки лише через шість століть сповниться пророцтво Єзекиїля, коли Господь наш Ісус Христос про Себе скаже під час своєї земної проповіді: «...Істинно, істинно кажу вам, що Я є двері вівцям...хто через Мене увійде, той спасеться...і пасовище знайде...Я Пастир добрий: Пастир добрий покладає душу свою за овець...а наймит тікає, бо він наймит і не турбується про овець. Я ж Пастир добрий і знаю Моїх і знають Мене Мої, як знає Мене Отець, так і Я знаю Отця. І душу Мою покладаю за овець. Й інших овець маю, які не з цього двору, і тих Мені треба привезти, і голос Мій почують, і буде одне стадо і один Пастир» (Єв. від Іоана, 10, 1-16).

Тому й не випадково Спаситель наголошував, щоб ми, люди, нікого не називали на землі отцями, бо один Отець, є тільки на Небесах.

Це пришестя Спасителя відбулося саме в часи рабовласницького устрою, коли бідні і раби були безправними, а гладіатори по вказівці своїх верхів могли з ними що завгодно зробити: чи око виколоти, чи ногу відрубати, чи голову відсікти.

Дуже показовою є картина російського художника О. Іванова «Явище Христа народу», де раб, який сидить на землі біля річки Йордану перед пророком Іоаном Хрестителем і слухає його слова, що всі люди рівні перед Богом. Очі раба наливаються сльозами і кров'ю.

Йому не віриться, що й він є рівним перед Богом на рівні свого жорстокого рабовласника.

Тому першими християнами й були саме раби і бідні, які шукали в проповідях і в чудесах Спасителя свою втіху і надію в своєму земному житті.

Кого мав на увазі Спаситель, коли говорив про друге стадо? Звичайно ж про нас, в особі наших предків - язичників, які не знали Небесного Бога, а лише вигадували земних, руками створених, так званих, «богів». І тільки лише завдяки першому святому апостолу Андрію Первозваному (I - ше ст. н.е.) та святому рівноапостольному князю Київському Володимиру, наші предки отримали Благодать Божу через Таїнство Хрещення у р. Почайні, яка впадає в Дніпро.

Про це дуже своєчасно написав в своїй книзі Київський Митрополит Іларіон (русич за походженням): «...Слово про Закон і Благодать», тобто про Закон Вітхого Завіту і про Благодать Нового Завіту.

Про лінивих пастирів писав й пророк Наум (VII - ме ст. до Р.Х): «...Сплять пастирі твої царю Асирійський, спочивають вельможі твої; Народ твій розсіявся по горах і немає кому зібрати його» (Наум 3, 18-19).

Адже ж Господь послав до Своїх людей в Ніневію, столицю Асирійського царства, святого пророка Іону для проповіді (VIII - ме ст. до Р.Х), але на жаль, як ми знаємо з історії Вітхого Завіту, що він не послухав Бога, будучи викинутим мореплавцями за борт корабля, за його непослух, чому й опинився в морі у шлунку кашалота (кита), а потім був ним викинутий на берег для продовження в служінні Господу. Бо Бог простив Іону. Таким чином, трьохденне його перебування у череві кита (кашалота) прообразує трьохденне перебування Спасителя в пеклі, де Він і там проповідував і закликав до покаяння і отримання вічного Царства Божого.

А святий пророк Захарія (VI - те століття до Р.Х) так викриває священників Вітхого Завіту: «горе негідному пастухові, який залишив стадо!» (Зах, 11, 17).

І далі від імені Господа він закликає: «...О, меч! Піднімися на пастиря Мого і на ближнього Мого, - говорить Господь Саваоф: «Урази пастиря, і розсіються вівці! І Я простягну руку Мою на малих» (Зах, 13,7).

Саме пророку Захарію було видіння Боже про Вхід Господа в Єрусалим на ослиці і осляті (Зах, 9, 9). Про продаж Христа Спасителя за 30-ть срібників (Зах, 11, 12-13). Про прободіння ребра Христа Спасителя (Зах, 12, 10). Про затьмарення Сонця під час розп'яття на Хресті Спасителя (Зах, 14, 7). Про єдиного Царя - Господа над всією Землею (Зах, 14, 9).

Тому й святий апостол Іоан Богослов свідчить про те, як Спаситель говорив про пастирів Вітхого Завіту: «а наймит, не пастир, якому вівці не свої, побачивши, що йде вовк, кидає овець і тікає, а вовк хапає і розганяє овець. Я ж є Пастир добрий!» (Єв. від Ін, 10, 12-14).

Але, Бог Отець так полюбив створений Ним світ, що Свого улюбленого Сина Господа нашого Ісуса Христа віддав людям для їх спасіння.

Про це пише святий апостол Павло: «...Бог же миру, Який підняв із мертвих Пастиря овець великою Кров'ю Завіту вічного, Господа нашого Ісуса Христа...Йому Слава на віки віків. Амінь» (Посл. до Євр, 13, 20). Це ще одне підтвердження тому, що Господь Спаситель прибув на землю в трьох іпостасях, щоб вирівняти Своїм Промислом світ Божий і Своє людське творіння.

Таким чином, Спаситель-Месія, прибувши на землю і взявши гріхи світу, відновив людську природу, ставши другим Адамом, оскільки з-за порушення Заповідей Божих Адам з Євою і зі своїми першими дітьми згрішили і завели майбутній світ до первородного гріха. Тому й Спаситель, щоб примирити людство з Отцем Небесним, Йому довелося, згідно писання пророків, взяти на себе всі наші людські гріхи, щоб омити нас своєю Божественною Кров'ю.

Але про майбутні страждання Господа нашого Ісуса Христа Цар Давид передбачив в цих словах: «Боже, Боже мій! Зглянься на мене, на що ти покинув мене?» (Псалом, 21, 1).

А пророк Ісаїя в своєму пророцтві писав: «...ось Отрок

Мій, якого Я тримаю за руку, обраний Мій, до Якого благоволила душа Моя. Покладу Дух Мій на Нього і сповістить народам суд; не заволає і не підвищить голосу Свого...» (Ісаїя, 42, 1-2).

І далі, через святого пророка Ісаїя Спаситель-Месія говорив: «...Раніше, окрім Мене, не було Бога і, після Мене, не буде...бо Я Господь, і немає Спасителя крім Мене» (Ісаїя, 43, 11).

Ось чому Вітхозавітного пророка Ісаїю в Новому Завіті називають євангелістом, бо саме йому Господь відкрив всі тайни майбутнього спасіння роду людського, назвавши Сина Божого - Спасителем.

Але й цар Давид (X - те ст. до Р.Х) в своєму пророцтві писав: «...Той, у кого невинні руки і чисте серце, хто не марнував на суєту душу свою і не присягався зрадливо, той матиме благословення від Господа і милість від Бога, Спаси свого» (Псалом, 23, 4-5).

Тому Цар Давид в своїх молитвах говорив: «...Ти поміч моя, не відкинь від мене і не покинь мене Боже Спасителю мій, бо коли батько й матір покинули мене, то Ти Господи приймеш мене» (Псалом, 26, 9-10). «Вислухай нас Господи Боже Спасе наш, надія всіх кінців землі і тих, що в морі далеко» (Псалом, 64, 6).

А пророк Ісаїя пише «...гряде Спаситель твій...» (Ісаїя, 62, 11). Також і про святого пророка Іоана Хрестителя, якого назвуть Предтечею Господа нашого Ісуса Христа, він так пише: «...Голос волаючого в пустелі: приготуйте путь Господу, прямими зробіть у степу стежки Богу нашому...і побачить усяка плоть спасіння Боже» (Ісаїя, 40, 3-5).

Це ж саме повторює й пророк Малахія, що Іван Хреститель буде Предтечею перед пришествям на Землю Христа Спасителя.

Він пише: «...Ось, Я посилаю ангела Мого, і він приготує путь переді Мною, і несподівано прийде у храм Свій Господь, Якого ви шукаєте, і ангел завіту, Якого ви бажаєте; ось, Він іде, - говорить Господь Саваоф. І хто витримає день пришествия Його, і хто встоїть, коли Він явиться? Бо Він - як вогонь, що розплавляє, і як луг, що очищає» (Малахія, 3, 1-3).

Він був останнім пророком в Юдеї. Господь 400-та років нікого не посилав до юдеїв, окрім Івана Хрестителя перед самим пришествям Спасителя. Про це твердить і святий апостол і євангеліст Матфей в главі 3, 1-3, як прийшов Іван Хреститель в пустелю Юдейську, щоб проповідувати покаяння, оскільки «приблизилося Царство Небесне».

І разом з тим, прославляючи Спасителя, як Бога, як Сина (Слово - Логос) Отця Небесного, пророк Ісаїя пише: «...кому відкрилася сила Господня? Бо Він зійшов перед Ним, як пагін і як паросток із сухої землі. Немає у Ньому ні вигляду, ні величі...який приваблював би нас до Нього. Він був знехтуваний і принижений перед людьми. Муж скорботи, що пізнав болісті і ми відвертали від Нього лице своє... Але Він узяв на Себе наші немочі і поніс наші хвороби; а ми думали, що Він був уражений, покараний і принижений Богом. Але Він узаконив нас виразами за гріхи наші і мучимий за беззаконня наші, покарання задля нашого миру було на Ньому: і ранами Його ми зцілюлися» (Ісаїя, 53, 3-7).

Виконання цього пророцтва ми бачимо на 2-х учнях Христових, з яких один з них мав ім'я Клеопа. В Єрусалимі вони не повірили у Воскресіння Христове, а коли Спаситель з'явився їм на шляху в Еммаус, будучи воскреслим, вони тільки тоді повірили Його Воскресінню, але Господь тут же їх непомітно й покинув.

Теж саме стосувалося й апостола Фоми, який не вірив своїм апостолам про Воскресіння Христове, а коли Господь з'явився їм в домі при зачинених дверях і вікнах, тоді він самий перший впав в ноги Йому і сказав, що Ти є Бог мій.

Але святі апостоли, як Фома, так і Клеопа, очевидно не дуже добре пам'ятали писання Вітхого Завіту, де йде мова про Воскресіння не тільки Христове, але й Воскресіння всього померлого людства. Про це часто говорив Господь Ісус Христос.

І ось, пророку Єзекиїлю було видіння від Господа (гл. 1). Він побачив поле, яке було усяне людськими кістками, але по велінню Божому всі вони від півночі до півдня та від сходу до заходу почали оживлятися й повертатися в свій попередній живий людський стан.

Ось як, ми люди, чекаємо для себе видимих чудес Божих, тоді як вони нас оточують щоденно і щохвилино.

Бо Творець Неба і Землі керує нами і Своїми слугами серед нас. З цього приводу, пророк Єзекиїль у главі 1, стих 4-12 писав про те, як він бачив «...**Бурхливий вітер...великі хмари і вогонь, що клубочився, і сяйво навколо нього...і з середини його видно було подобу чотирьох тварин ...вигляд їх був, як у людини; і в кожній чотирьох лиця, і в кожній з них чотири крила...**».

Свята Церква Христова вбачає в цьому видінні прообраз чотирьох євангелістів: у вигляді людини - ангела, тельця, лева і орла.

Ми проаналізували дії пастирів і архипастирів Вітхого Завіту, які були правонаступниками Першосвященника Аарона, брата пророка Мойсея, з коліна Левііна.

Згідно пророцтв Вітхого Завіту та християнського пастирства Нового Завіту, необхідно показати на прикладі, як відповідають цим вимогам сучасні пастирі.

Наприклад, Патріарх Московський і всієї Росії Тихон (Белавін) сміливо викривав жорстокість більшовицької влади та її жадібність у викраденні церковних цінностей, за що й постраждав у 1925-му році, а Митрополит Сергій (Страгородський) та Архієпископ Алексій (Симанський), майбутні Патріархи в часи СРСР, будучи С.-Петербурзькими обновленцями, навпаки, служили цій же більшовицькій владі і виступали проти Патріарха Тихона, бажаючи його усунення з патріаршого сану.

А коли мільйони архиєреїв, духовенства, ченців і черниць, віруючих, державних і вчених людей більшовиками були відправлені до Сибіру для страти, то саме Митрополит Сергій та Архієпископ Алексій підписали декларацію про союз їхньої Церкви з більшовицькою владою у 1927-му році, що «...**радощі радянської влади, є радощами їхньої Церкви**».

Перед нами завжди стоїть вічне питання, про яку Церкву і її радощі вони говорили: про ту, яка в крові заливалася в Сибірському ГУЛАзі, чи та маленька кучка людей, яка складалася з декількох архиєреїв Російської Православної Церкви Московського Патріархату, в 20-30-ті роки ХХ-го століття, які до правонаступництва древньої Російської Православної Церкви (з ХV-го ст.) не мали ніякого відношення, оскільки вони зрадили своїй помісній РПЦ МП в 20-х роках.

Тому сучасна Російська Православна Церква Московського Патріархату бере свій початок не з ХV - го століття, а з 1927-го року, якою зараз керує Патріарх Московський Кирило (Гундяєв), заводячи наш український народ в оману, особливо, після своїх візитів до нашої країни у липні 2010-го року: до Одеси, Дніпропетровська та до Києва, залишаючи свою російську паству на призволяще, оскільки майже по всій Росії горять торф'яники, ліси та села біля них. Хіба ж Першосвятитель не біля неї повинен бути, а не дбати про чужу державу, щоб її знову підкорити своїй Російській імперії?

Ось як пастирі Вітхого і Нового Завітів по різному відносились і відносяться до своїх обов'язків.

Адже Митрополит Московський Филип викривав злі дії царя Івана Грозного, не боячись ніяких страждань, хоч і був вбитий Малютою Скуратовим, опричником царя.

Також й святий Арсеній (Мацієвич), Митрополит Ростовський всебічно висміював царюцю Катерину II. А ще раніше, в IV-му столітті святий Іоан Золотоустий критикував весь царський двір Константинополя за його гріховне життя, за що й був «анафематствований», тобто проклятий його сучасниками, а нащадки його потім, через 30-ть років прославили, як святого.

Преподобного Сергія Радонезького (XIV-те століття) також своя монастирська братія тричі виганяла з його ж власного монастиря і стільки ж разів просила повернутися знову, очолити його.

Так і святителя Афанасія Олександрійського (IV - те ст.) 5-ть разів виганяли з єпархії і стільки ж поновляли. На жаль, преподобного Максима Грека цар Іван Грозний зі своїм

вищим духовенством РПЦ Московської Митрополії посадив в храмове підземелля Свято-Троїцької Сергієвої Лаври на 30-ть років, який до самої смерті так і не побачив ні сонця, а ні місяця. За те РПЦ МП у 1988-му році канонізувала його і зачислила до лику святих, щоб виправдатися перед мучеником замість своїх предків.

Ось яке лицемірство відбувається в цій Церкві. Не випадково святий апостол і євангеліст Матфей писав у главі 23, стих 29: «...**Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що будете гробниці пророкам і прикрашаєте пам'ятники праведникам, і говорите: якби ми були у дні батьків наших, то не були б спільниками їхніми у проливанні крові пророків. Тим саме ви свідчите проти себе, що ви сини тих, які вбивали пророків**».

Але ж чи всі архиєреї і духовенство Російської Православної Церкви Московського Патріархату були такими правдолюбцями?

Наприклад, Митрополит Київський Антоній (Храповицький, РПЦ МП) був ревним послідовником Московського Патріархату та противником від'єднання Української Православної Церкви від Російської.

Але ж яке було здивування, коли червоногвардійці почали його переслідувати, як білогвардійського агента - архиєрея і намітили йому страту, то він з багатьма своїми послідовниками втік за кордон, де й утворив нову Російську Православну Церкву Закордоном. Тільки зовсім нещодавно, у 2006-му році Митрополит РПЦЗ Лавр (Шкурло) і Патріарх Московський Алексій II (Рідігер) об'єднали ці дві Церкви в єдину Російську Православну Церкву Московського Патріархату.

Значить утворювати УПЦ в 20-ті роки ХХ-го століття було незаконно, мотивував Митрополит Київський Антоній (Храповицький), а утворювати нову, свою, Зарубіжну РПЦ було законно.

То чи не перегукуються дії сучасної УПЦ Московського Патріархату з РПЦЗ тих часів? Адже Російські Православні Церкви вже об'єдналися за допомогою своїх Президентів РФ, а коли ж прийде просвітлення українських ієрархів про об'єднання 3-х Церков: УПЦ МП, УПЦ КП і УАПЦ, початок якому було покладено на Помісному Соборі, у Києві, в листопаді 1991-го року під головуванням Блаженнішого Митрополита Філарета (нині Патріарх УПЦ КП).

Ось як, служили Церкві Божій деякі архиєреї РПЦ МП в Україні, хоч і були за національністю українцями.

Але архиєреїв українського походження РПЦ МП було більше, які підтримували нову українську національну владу і на Помісному Соборі у Києві, в 1918-1919-му роках (роботу Собору дозволив Патріарх Тихон) запрограмували від'єднання УПЦ від РПЦ і утворення, а вірніше, відтворення своєї давньої Київської Митрополії Руської Православної Церкви Константинопольського Патріархату.

На цьому Соборі визначну роль зіграв Архієпископ Катеринославський Агапіт (Вишневський), якого більшовики у 1923-му році в Катеринославській в'язниці заморили з голоду і вбили.

У 1924-му році Вселенська Константинопольська Патріархія видала Томос Польській Православній Церкві про її Автокефалію, тобто незалежність від Москви. Адже цей Томос повинен був вручений Київській Митрополії Руської Православної Церкви.

Тому, трохи раніше, у 1921-му році була народжена Українська Автокефальна Православна Церква, Предстоятелем якої став Митрополит Василь (Липківський).

Але в 30-ті роки вона була майже знищена в Україні і зберегла своє буття за кордоном: у Польщі, Канаді, США, Аргентині, Австралії та в інших державах, де знайшли собі політичний притулок члени української православної діаспори.

Відродила українська автокефалія своє церковне життя вже у 1989-му році, Патріархом якої став Митрополит США (УАПЦ) Мстислав (Скрипник, рідний племінник С. Петлюри), після якого у жовтні 1993-го року Патріархом УПЦ Київського Патріархату був обраний Митрополит Володимир (Романюк), який біля 18-ти років страждав у сибірських в'язницях ГУЛАГу за політичні і церковні переконання.

А будучи обраним в жовтні 1995-го року Святійший Патріарх Київський і всієї Руси - України Філарет, то він за свої 15-ть років зробив стільки корисних справ для вільної України і незалежної Української Православної Церкви, що можна його порівняти лише з Митрополитом Київським Петром (Могилою, перша половина XVII - го століття).

Святійший Патріарх Філарет в своїх Проповідах і в Словах, присвячених хіротоніям в єпископи УПЦ КП говорив, 19.05.2002-го року до Єпископа Степана (Біляка, США), що: **«...сьогодні, через покладання архиєрейських рук, ти став єпископом Церкви Христової, яку придбав Господь Своєю кров'ю...не людською волею, а через покликання Боже, Духом Святим. Іди, наш новий у Христі брате, на тернистий шлях єпископського служіння і не засмучуйся, бо Дух Святий зміцнить тебе і поставить на всяку істину»** (Патріарх Філарет. Промови. Т. 7. Київ, 2007).

В цьому ж, 2002-му році, 7 -го липня в своєму Слові на вручення жезла Єпископу Полтавському і Кременчуцькому Євсевію (Політилу), Святійший Патріарх Філарет сказав:

«...Єпископське служіння - це не тільки повеління, а й послух; тому єпископ повинен бути ченцем. Воно є не втіленням зовнішньої величі, а перед усім - постійної внутрішньої духовної боротьби, плотської людини за моральне вдосконалення. Єпископ не повинен бути таким, який іншим проповідує християнську мораль, а сам залишається недостойним. Не треба уподібнюватися стовпу - дороговказу, який іншим показує дорогу, а сам стоїть на місці. Єпископи є спадкоємцями апостолів...ось ти йдеш на Полтавську кафедру, на якій вже багато років не було правлячого архиєрея. Нехай Господь дарує тобі усе необхідне для єпископського служіння в наш важкий, для Київського Патріархату, час».

Але, єпископ Євсевій після смерті Митрополита Рівненського Данила (Чокалюка) став керуючим у 2005-му році Рівненською єпархією.

Також і святий апостол Павло говорив своєму учневі Тимофію, якого поставив єпископом: **«...Будь взірцем для вірних у слові, в житті, в любові, в душі, у вірі, в чистоті»** (1 Посл. до Тим. 4, 12). А далі святий апостол Павло радить йому: **«...Від непотрібного марнослів'я віддаляйся. Від нерозумних та безглузких змагань ухилийся, знаючи, що вони народжують сварки; раб же Господній не повинен сваритися, а бути до всіх привітним, повчальним, незлобивим»** (2 Посл. до Тим. 2, 16; 2, 23-26).

Таким чином, враховуючи молодість святого апостола Тимофія і цілеспрямовані повчання святого апостола Павла, хочеться нагадати й всім студентам Духовних академій і семінарій сьогодення, щоб свою студентську молодість направляли на знання, на молитву й на чесне своє життя, щоб не повторювали ті помилки студентів Московської і Ленінградської академій і семінарій в радянський час, коли вранці і вечорами завели традицію «висиджувати» в своїх келіях вранці й особливо, ввечері, щоб займатися всякими плітками й судженнями того чи іншого викладача чи однокашника, замість просиджування в академічних бібліотеках і читальних залах.

Ця негативна звичка переслідує священнослужителів й сьогодні. На їх парафіях, парафіяни тікають і бояться в них сповідатися, щоб не рознесли своїм язиком по селу чи по місту їх гріховності.

Тому й шукають наші парафіяни духовників за сто й більше кілометрів, а «своїх» горе-«пастирів» обходять цілими вулицями, щоб їх не бачити.

В сучасних умовах студентам Духовних учбових закладів і навіть ченцям в монастирях допомагають комп'ютери з Інтернетом, але на жаль, вони часто використовуються не для навчання і богослужіння, а для пошуку життєвих помилок своїх же братів і сестер у Христі й по духу.

У зв'язку з цим, необхідно нагадати, як Патріарх Московський Алексій II на єпархіальних зборах у Москві восени 2004-го року, говорив, що: **«...Тривожною ознакою московського духовенства, є все, що матеріалізується. Комерціалізація багатьох сторін парафіяльного життя: користолюбство, грошолобство - страшний гріх, неминуче призводить до безбожництва. Корисливий завжди повертається спиною**

до Бога, а обличчям до грошей...саме це і створило образ жадібного сребролюбивого попа, який зневажається трудом народом, тим народом, який одночасно, зворушливо любив своїх безкорисливих пастирів і готовий був з ними розділити всі скорботи і гоніння...В нових умовах добре помітний «непрофесіоналізм» пастирів, вихованих в радянську епоху і виникають від недостатнього освітнього рівня... На минулих єпархіальних зборах у 2003-му році вже говорилося, - каже Патріарх Алексій II, - про спокуси, що йдуть з різних боків, хоча б взяти перехрещення дітей та дорослих. В одній тільки Москві наші священнослужителі перехрещують їх з-за матеріальних і фінансових благ, доводячи, що той чи інший священник є негідним його. І все це відбувається на наших з Вами очах».

Невипадково святий апостол і євангеліст Матфей у главі 23, стих 14, писав: **«...Горе вам, книжники і фарисеї, лицеміри, що поїдаєте доми вдович, а потім на показ довго молитесь: за те ще більший осуд приймете».**

Хоча й самі Предстоятелі РПЦ МП не дуже далеко відійшли від своїх кліриків. Наприклад, перебування Патріарха Московського Кирила в Одесі. Як він, так і всі організатори його перебування, особливо Митрополит Одеський Агафангел (Саввін) вважали, що на богослужіння і на зустріч Патріарху Кирилу прибуде 200-ті тисяч чоловік, а прибуло всього 3-и тисячі. Навіть українських охоронців було 4-и тисячі та ще й російських службовців ФСБ, біля 2-х тисяч. Значить на одного віруючого було призначено два міліціонера. Теж саме було і у Дніпропетровську, і в Києві.

Але необхідно нагадати, що на Хресному ході нашої Помісної УПЦ Київського Патріархату від Володимирського собору до Володимирської гірки, у Києві, приймали участь біля 30-ти тисяч наших віруючих. Тобто, на нашому Хресному ході було набагато більше людей, ніж всіх разом взятих у трьох містах, під час перебування Патріарха Московського Кирила цього літа 2010-го року.

Таким чином, Патріарха Кирила постійно супроводжували, в тому числі й на хресних ходах 6-ть тисяч охоронців, тоді як у Спасителя не було жодного. Хіба ж це пастирство і архипастирство? Адже Патріарх Кирило вважає себе намісником Спасителя на землі, подібно Папі Римському.

Ось як, рухається «церковне» життя в РПЦ Московського Патріархату, де піар йде попереду них самих.

Тому, якщо ж «канонічні» священники в Московському Патріархаті ображають один одного на очах віруючих своїх парафіян, щоб не йшли до тих чи інших священнослужителів своєї ж Церкви РПЦ МП хреститися або звершувати Таїнства і Треби то, що можна тоді говорити про нашу з вами гнану ними Українську Православну Церкву Київського Патріархату?

Але, якщо ми, архиєреї і духовенство будемо виділятися в своїй поведінці і пастирському служінні Господу і людям від цих зажерливих, так званих, пастирів, то ми спасемося і отримаємо Царство Боже не тільки на Небі, але й зараз, на Землі.

А якщо у всьому будемо тими, якими були пастирі у Вітхому Завіті, чи у Візантійській імперії та в Російській, особливо протягом XVIII-XIX-го, на початку XX-го століть, перед так званою революцією, то ми завчасно можемо знати, що нас чекає велика кара Божа і вічні страждання у пеклі.

Хоча й зараз половина українських земель і українського населення тоне у воді, як мов повернувся Ноев потоп, коли тисячі будинків плавають, як кораблі на морі, а інша половина України згорає від сонця, без дощу й вологості. Але, ще страшніше відбувається саме в цей час у Південній Америці, де морози досягають від 1-го до 25-ти градусів. Без звички, а тим більше в гарячу пору літа, коли, як люди, так і тварини, не готові до цих природних контрастів, де одні замерзають, а інші горять у полум'ях від вогню, як це є зараз в Росії. Здається, що у всіх її регіонах, особливо в Московській області горять торф'яники, по всій Росії горять ліса і села біля них, в тому числі й на батьківщині Патріарха Кирила, в Мordovii.

Тому треба піклуватись йому про свою матушку - Росію, а не зазіхати на чужі українські землі.

А візьміть трагедію в Чорнобилі у 1986-му році, в часи СРСР, з-за чого загинуло й померло мільйони людей світу. Адже ж святий апостол і євангеліст Іоан Богослов в своєму Одкровенні в гл. 8, ст. 10-11 писав про ці події, тільки назвав не Чорнобилем, а полинем, бо ці два слова є синонімами в українській мові: «...Третій ангел затрубив, і впала з неба велика зірка, що палала подібно до світильника, і впала на третю частину рік і на джерела вод. Ім'я цієї зірки «полин»; і третя частина вод стала, як полин, і багато з людей померло від вод, тому що вони стали гіркі».

Таким чином, Україна є одна з багатьох гріховних держав, на яку Господь посилав Свою кару. Але ми так і не каємось перед Богом в своїй загальній всеукраїнській молитві, народу з духовенством трьох гілок Українських Православних Церков для примирення між собою: УПЦ МП, УПЦ КП та УАПЦ.

Сучасні пастирі ігнорують і деякі Треби й Молитви, які розміщені у Требниках, як в УПЦ КП, так і в УПЦ МП та РПЦ МП: «Молитва святам семи отроків над немічним і не сплячим»; «Коли священник творить хрест зі святом копієм над страждаючим від недуги»; «Молитва закликательна святого Василя Великого над тими, хто страждає від демонів» і т.д. і т.п.

Більшість ліних священників, які не виконують свої пастирські обов'язки з ревністю Божою, відповідають, що ці Треби і молитви повинні вчитувати над хворими людьми ченці або спеціально призначені люди в духовному сані.

Ці, так звані священнослужителі, на Божественних літургіях не вживають додаткових просфор (окрім п'яти богослужбових) для вживання віруючими, які вони подають до святого вівтаря для поминання за здоров'я або за упокій померлих. Разом з тим не привчають своїх парафіян подавати записки на проскомидію чи на основну Літургію вірних, щоб імена живих чи померлих постійно поминалися на цій безкровній жертві Христовій.

Але які бувають жахливі явища, коли деякі священники читають записки не на Божественній літургії на спеціальних екстеніях, а на Вечірні або на Ранковій службах.

Є багато священників, які не люблять сповідати віруючих з повним читанням молитов на цьому Таїнстві. Є й такі «пастирі», які не привчають людей до сповіді і причастя святих Животворчих Таїн Христових. І все це відбувається на Божественній літургії, а після неї не звершуються Молебні за живих, з акафістом і з водосвяттям, а також Панахиди за померлих.

Не у всіх храмах приймаються замовлення на поминання померлих в 9-й, 40-й і річний день, а також «сорокоусти», на пів року чи на рік. Також і за живих людей немає спеціальних зошитів для записів і постійного поминання віруючих, тоді як люди до храмів йдуть з бідами та зі скорботами, а священники цього часто не замічають.

Дітей і дорослих хрестять без воцерковлення і Святого Причастя, а над матерями цих дітей не вчитуються спеціальні молитви для їх очищення після народження немовля.

В недільні дні деякі священники відмовляються поминати померлих на проскомидії і на Літургії вірних, виправдовуючи себе тим, що й на Пасху (Великдень) немає ніяких заупокій-

них екстеній, а з цього виходить, що й панахиди в неділю відмінюються, забуваючи про те, що богослужіння, особливо в сільських храмах відбуваються один раз в неділю, та й віруючі в храм можуть приходити дуже рідко. І цей момент не враховується цими священнослужителями.

А чи мають парафії при храмах Недільні школи або класи з церковно-богословською літературою для виховання в церковному дусі дітей, молодь і старших людей?

А чи є традиція при храмах готувати гарячу страву для інвалідів, бідних і нещасних людей, особливо, на дому? Також при багатьох храмах немає ніяких розкладів про богослужіння на місяць чи хоча б, на півмісяця, щоб люди раніше знали про свята і відвідування служб Божих.

Тому, про таких недостойних пастрів святий апостол і євангеліст Іоан Богослов писав в своєму Одкровенні, в главі 9, ст. 6: «...У ті дні люди будуть шукати смерті, але не знайдуть її; захочуть умерти, але смерть утече від них» (скільки в Україні і по всьому світові в наш час відбувається самогубств?).

А святий апостол Павло в своєму 1-му Посланні до Коринф'ян, гл. 3, ст. 16-18, пише: «Хіба ж не знаєте, що ви - є храм Божий і Дух Божий живе у вас? Тому, якщо хто зруйнує цей храм Божий, того покарає Бог: бо храм Божий святий, а цей храм - є ви. Ніхто хай не обманює самого себе».

Тому й святий апостол і євангеліст Іоан Богослов в своєму Одкровенні, гл. 9, ст. 7-10 нагадує нам, священнослужителям, щоб ми не тільки навчали інших, але й слідували за своїм призначенням і виконанням Волі Божої, інакше будемо подібними цій сарані, яка є: «За виглядом своїм сарана і подібна була до коней, пригтованих на війну; і на головах у неї ніби вінці, схожі на золоті, обличчя ж її, як обличчя людські; і волосся в неї - ніби волосся в жінок, а зуби в неї були як у левів. На ній були броні, ніби броні залізні, а шум від крил її, як стукіт від колісниць, коли безліч коней біжать на війну; у неї були хвости, як у скорпіонів, і у хвостах її були жала; влада ж її була - шкودити людям...Царем над собою вона мала ангела безодні; ім'я йому по-єврейськи Аваддон, а по-грецьки Аполлон. Одне горе пройшло; і ось, ідуть за ним ще два гора».

Будемо поспішати творити добро і ставати дійсними пастирями Христовими, а не артистами, одягненими в багаті і золоті одяги: митри, ризи зі дзвіночками, довгі мантиї, дорогі легкові автомобілі (колісниці) тощо.

Таким чином, говорячи про православне просвітництво, богослужбові проповіді та духовне і моральне життя сучасних священнослужителів, треба сказати й порадити всім нам, щоб ми відповідали своїм санам і обов'язкам, які на нас покладає Бог і православна людина.

АДРІАН - Митрополит

Криворізький і Нікопольський.

Адреса: м. Дніпропетровськ, 49019, пр. Свободи,

89, Петро-Павлівський храм.

тел. (056) 770 - 33 - 33; 770 - 84 - 08; (095)

711 - 87 - 97; (097) 345 - 69 - 04.

**"ПРАВОСЛАВНА КОЗАЦЬКА СІЧЕСЛАВЩИНА",
Державна реєстрація друкованого засобу
масової інформації серія ДП № 1433 - 168Р.**

**Адреса редакції: просп. Свободи, 89 (Нові Кайдаки),
м. Дніпропетровськ, 49019.**

**Електронні адреси Митрополита Адріана: E-mail: mitropolet@mail.ru,
mytropolyt@mail.ru**

**Тел. собору та канцелярії: (056)770-33-33, (056)770-84-08, телефон для
зв'язку: (056)720-23-22, т/факс (056)720-25-45, (056)720-25-24, моб. тел.
(067)746-77-03, канцелярія (097)345-69-04.**

Підписано до друку 31.08.2010. Формат 60/84/8,
друк офсетний. Умов. друк. арк. 1. Зам. № 1202

ТОВ "Перша міська друкарня".

АДРЕСА:

**вул. Степового фронту, 11а, м. Павлоград
Дніпропетровської обл.,
51400, Україна.**

ТІНЬ

(Продовження.
Початок на стор. 3-4)

ФІЛОФЕЯ

них спадкоємців Древнього Риму у Візантійському імператорові і в патріархові Константинопольському.

Московія того часу виховувалася під світоглядом Константинополя, тобто під Другим Римом і вважала себе покірною дочкою Вселенського патріарха, як при Віктору Ющенку деякі московські священники вважали своєю матір'ю - Київську Русь, а Москву - дочкою тієї ж Київської Русі. Чого не скажеш ані про патріарха Кирила, ані про «імператорів» (у власній уяві) Путіна-Медведева, які вважають, очевидно, Москву - матір'ю городів руських, а Кремль - Вселенським патріархатом. Серйозний жарт.

Патріарх Московський Кирило такого не стверджує. Він не підкреслює в своїх проповідях, що «матір'ю» Москви є Київ, а дочкою Києва є Москва. Патріарх Кирило на Святій землі, як він часто називає Україну, нині утверджує дух Третього Риму, тобто концепцію «русского міра» в Україні, який народився в головах нових московських правителів і патріархів. Вслухайтесь в сьогоднішні проповіді Московського головного священника. У ній панує політичний дух епохи секретарів ЦК компартії України Маланчука і Щербицького, які забороняли вживати за радянського часу назви Київська Русь. Хрещення в Київській Русі, Київський князь Володимир і т. п. Все це продумано політичними бонзами Кремля. Працюючи директором республіканського видавництва «Радянський письменник», ми навіть отримали такий циркуляр з боку цензури. Циркуляр йшов з Москви. В Україні заборонялося вживати словосполучення Київська Русь. До третього примірника цензор випікав слово Київський князь. Змушував писати тільки Древній чи Стародавній Київ, або Стародавня Русь. Перегляньте літературу епохи Щербицького-Маланчука і ви переконаєтесь.

Сьогодні патріарх Кирило утверджує те саме, крокуючи в недалеке минуле. Вслухайтесь в останню проповідь патріарха Кирила на Київській гірці від 26 липня 2010 року. Він також всіляко намагається уникнути словосполучень Київська Русь, Київський князь, замінюючи історичну правду словами на кшталт «свята земля», «свята Русь», «Хрещення Русі» (не Київської, можна подумати - Московської, якої на той час ще й в згадках не було) і у вас складається таке враження, що Хрещення відбувалося не в Дніпрі, а на Москві-ріці.

Дух Третього Риму в Московії народився після Флорентійської унії (1439 рік). Ідея уніатства похитнула авторитет грецької церкви. Любов до Візантії, як спадкоємниці заповітів православного світу щезає. Остаточно воно руйнується в головах Московських ідеологів з падінням Константинополя. У Московії народжується дух старця Філофея.

Оскільки ані Беніто Мусоліні, ані Адольф Гітлер (сподвижник Сталіна в розподілі Східної Європи з 1938-39 років) не здійснили своєї мрії: із язичного світу orbis terrarum не став tota christianitas. а італійський дуче і німецький фюрер пішли в «кращі світи», ідею «Третього Риму» підхопив Сталін - Маленков. Саме вони захворіли московським комплексом старця Філофея.

У 1951 році американська газета «Нью-Йорк Таймс» друкує матеріал, в якому розповідає, що Сталін і його більшовики є продовжувачами політики завоювань і експансії Московського царства, яке проводило завоювання світу протягом 500 років. Зарубіжна преса стверджувала і цим самим застерігала цивілізований Захід, що комуністична ідеологія продовжує історичні традиції загарбницької Московії. Це завоювання світу, побудови Третього Риму, який іменуватиметься або «російським

міром», або «Всемирной революцією». Все це знову призведе до загарбання чужих земель, нечуваного московського гноблення підкорених народів. Все це є традицією і самого московського етносу, який мовчки, не бунтуючи, схвалює таку політику Кремля, московської церкви, що завжди благословляє на завоюницькі подвиги і експансію чи то царську, чи то червону Москву.

Більшість статей того часу не лише в «Нью-Йорк Таймс» друкують аналітичні статті про коріння радянського імперіалізму, який базується на фундаменті царської Росії. Зовнішня політика Сталіна, стверджує західна преса, є по суті тотожна політиці царської Росії. Сталінська диктатура - це дзеркало диктатури імперської Росії. Природа більшовизму виросла із старої імперіалістичної політики, із її традицій. Тост Йосипа Віссаріоновича про великий російський народ, ледь не єдиний народ, який переміг фашизм-гітлеризм у світі є тим самим шовіністичним свідченням, яким є московський народ, якому заїмпонувала така сталінська «правда». Того незабутнього 1945 року Йосип Сталін буквально плонув в обличчя усім 15 чи 16 союзним і всім автономним республікам, народи яких проливали свою кров, віддавали своє життя за «Третій Рим», який тоді називався СРСР.

Комунізм Сталіна по своїй суті не мав нічого спільного з міжнародним інтернаціоналізмом. Він мав яскраве, контрастне національне забарвлення і це забарвлення, безперечно, московське. Іншим словом - великоросійське. Імперіалістичне. Витоки більшовицького деспотизму і більшовицького імперіалізму лежать в основі Московії, ментальність якої сформувалася під впливом золотоординського ярма. Московіти за своїм духом є нащадками чингісханівців.

В одній із статей Е. Юр'євського «Від Філофея до наших днів» чітко сказано, що «в тоталітарній Росії в царствование Сталина воскресает Московская Русь XVI-XVII веков со всем ее тягловым вкладом». Він пише, що саме з Московії прийшла більшовикам ідея світової революції. Мрія Москви до всесвітнього панування ніколи не знімалася з порядку денного. Яскравим свідченням цьому є нинішній третій приїзд патріарха Московського Кирила-Гундяєва в Україну з тоталітарного режиму В. Путіна-Медведева. Його нинішнє завдання це надуманий комплекс старця Філофея, якому московські ідеологи приписали ідею побудови Третього Риму. Вчора це називалося «Дайош світову революцію», а нині - «русский мир» і не виключено з центром у Києві. Бо чого б ото Московський священник, громадянин РФ В. Гундяєв випрошував українське громадянство? Звичайно, для того, щоб ще більш вільготно господарювати в Україні. Господарювати, як у себе вдома, що він робить і зараз, не маючи українського громадянства. Свідченням цьому перейменування вулиці, назва держави: вулиця Івана Мазепи - Лаврська, Малоросія замість України, як писалося на транспарантах в Одесі і т. п.

Все це сутність широкої «російської душі», якій всього мало. Це сутність Золотої Орди, ментальність якої висіялася в душі московського імперіалізму. Саме московський імперіалізм виріс на ґрунті вічного завоювання світу і ця концепція й нині живе глибоко в душі Путіна, Медведева і патріарха Кирила, який вдає із себе святенника, займаючись політикою. Політикою імперською. Політикою Кремля, аби завоювати душі заблудлих овець, завоювати й український світ, покінчити з українським сепаратизмом, ідентичністю, правдивою історією українського народу і будь-якою ціною (навіть ціною українського громадянства і особистої келії в Києво-Печерській лаврі) довести «русскому міру», що

ми, українці, і вони, московіти, один народ, і в нас має бути єдина церква. Тому українські православні мають покаятися і приповзти до порогу Московського патріарху ледь не на колінах. І в цьому покаянні пан Гундяєв і його підопічні служки з київської митрополії Московського патріархату не вбачають ані найменшого приниження українців.

Вони тільки вбачають в цьому знищення української церкви в особі Київського патріархату та знищення навіть мрії українців про святе й історично-юридичне право на єдину Помісну українську церкву в Україні, на які багаті інші воістину братні народи, котрі мають свої церкви. Мають усі окрім багатомільйонних українців в Україні. Чи не парадокс? Чи це не колонізаторська політика Кремля?!

Московсько-азійське нахабство не зупиняється на вигаданій колісці про трьох братів, де найменшенький став чомусь найстаршеньким, але він ще вбиває в голову мирянам, що Київський Патріархат - це розкольник, це церква не канонічна, забувши про те, що саме московська церква ледь з дня свого заснування не канонічна. Забувши про те, що ще у 1283 році київський митрополит Максим (грек за походженням), який підпорядковувся тільки Вселенському патріархату, зрадив своїх мирян і переїхав з Києва до Володимира на Клязьмі. Політика суздальських князів викликала дикий протест поміж законних спадкоємців слави і традицій Києва - князів Галицьких і Волинських. Вони не визнали суздальської митрополії і продовжували культурні й історичні спадкоємності Києва.

Волинсько-галицькі князі мали більше юридичних і моральних прав на святу спадщину Києва, вірність якому у світському (не релігійному) житті вони зберегли й донині.

У 1303 році волиняни і галичани про свої законні права на спадкоємність Києва заявили і в Константинополі. Їхні зусилля не пропали марно. Константинопольський патріарх створив

Галицьку митрополію, яка вперше була названа Митрополією Малої Русії (назва суто церковна), яка згодом переросла в адміністративну. На ті часи Мала Русь - це Галиччина і Волинь. Так галицький князь Юрій II в одному із своїх листів називає себе «Деї Гратія Дукс тотіус Русіє міноріс». Що ж до московських князів, то титул «руський» став у них атрибутом тільки в XVI сторіччі. Титул «Великої і Малої Русії» привіз до Суздаля митрополит Петро, який був родом з Волині. Він і об'єднав свій попередній титул митрополита «Малої Русії», додавши до цього і «Великої Русії». Так з'явилася так звана канонічна Московська церква і Велика Русія. Від церковної термінології до адміністративної. А в 1713 році Московія ліквідує свою назву - Московія і прибирає назву Росія. Петро Перший заодно ліквідує і Московський патріархат, змінивши його Синодом. Але це вже інше питання. Що ж до канонічності Московської церкви, то з цим також можна посперечатися і взяти її сьогоднішню «канонічність» під великий сумнів. Саме Московська церква народилася з розколу. Понад сто років її «канонічність» ніхто поміж православ'я не визнавав. Достатньо згадати тільки як московські посланники у 200 золотих монет та 120 соборних домоглися грамоти Константинопольського патріарха Діонісія про передачу Київської митрополії в підпорядкування Московському патріархату. А заодно нагадати, як Вселенська патріархія не раз нагадувала Московській православній церкві про те, що вона не визнає повної її канонічної території, тобто її зазіхання на Київську митрополію, тобто на канонічну територію Української православної церкви.

Все це давно відомі речі минулих століть. Я ж сьогодні слухаю патріарха Московського, проповіді якого передають мало чи не всі українські телеканали, щоб Московський патріарх Кирило доводив українському народові, що всі у цьому світі мають право на свою помісну

церкву і вірмени, і грузини, і серби, і болгари, і чехи, і словаки, і поляки, і... і... і... Не мають жаксго права тільки українці. Вони, виявляється, мають право тільки покаятися перед високим Московським попом і, ставши на коліна, приповзти у Московську «канонічну» церкву, як заблудші вівці і барани, які ведуть свою паству не туди, куди треба з точки зору Кремля і підпорядкованому йому Московському патріархату.

Я досить уважно слухав патріарха Московського Кирила і все чекав, коли ж він назве рівноапостольного князя Володимира - Київським князем, а хрещення Русі - Київською Руссю. Патріарх цієї термінології всіляко уникав і це мені нагадало знову епоху Щербицького - Маланчука під керівництвом Московського головного ідеолога Суслова. Саме тоді з Москви прийшла своєрідна рекомендація: українські історичні книжки, де згадується малоросійська аристократія пускати під ніж, що успішно й робилося в Козильці (Чернігівська область), у соборі. Зокрема, там московській радянській гільотині піддався «Малоросійський родословник» (5 томів) В. Л. Модзалевського.

В радянських енциклопедіях того часу зарясніли «пояснення», в яких писалося замість «український вчений» - вчений, який народився в Україні, Київська Русь - підмінялася Стародавньою чи Древньою і т.д.

І ось сьогодні, в дні приїзду патріарха Московського Кирила, я відчув знову дух московської ідеології, руський дух Михайла Суслова вкладений в уста високопоставленому церковному служителю. Міг би патріарх Кирило, перебуваючи в країні - житниці Європи, яка зазнала не чуваного у світах Голодомору. Чому в своїх проповідях не осудити антилюдські злочини проти українського народу ленінсько-сталінськими режимами. Чому не визнати Голодомор 1932-33 років Геноцидом українського народу, як це зробили десятки не «братніх» народів, але «братній» московський навіть самого Голодомору не

визнав і цим самим ототожнив себе зі Сталінською клікою. Чому на святій землі не покаятися патріарху Московському і довести українському народові (та й, мабуть, і собі), що Московська церква незалежна від Кремля і його проповіді є істинно від самого Господа Бога, а не від імперсько-шовіністичної московської кліки, яка знов під вічною дружбаю двох «братніх» народів намагається безсоромно і нахабно підгорнути все в українській землі, що не так лежить, постійно шантажуючи Україну, як колишнього президента Віктора Ющенка, оголошуючи йому й українському народові то локальні газові, то економічні війни.

Замість зайняття про перейменування київських вулиць, чесний патріарх, глибоко віруючий поклав би руку на серце і повідомив заблудших своїх овець на святій землі, що анафема гетьману Івану Мазепі накладена за вказівкою царя Петра Першого без собору православної церкви. Тобто це сьогоднішньою мовою кажучи, звичайна політична акція. Що ж до православної церкви, то їй потрібно молитися за душу гетьмана Мазепи, який на святій землі України, вибудував понад 40 храмів, у більшості яких й понині править свою службу і не відрікається від цього московська митрополія і в цих же церквах постійно оголошує анафему людині-будівничому цих безсмертних храмів, які не встигла зруйнувати більшовицька влада. От би і про це поговорити патріарху Кирилу зі "своїм єдиним народом", а не підміняти своїми вказівками рішення Київської міськради і не перейменовувати в чужій столиці (ще не маючи українського громадянства) не угодні Кремлю і Московській церкві вулиці. А заодно, користуючись приїздом, скликати Собор чи Синод і оголосити на «Святій землі», як він весь час називає Україну, анафему, скажімо, антихристу Леніну (за руйнування церков, храмів, соборів і червоний терор) чи антихристу Сталіну, який обіцяв, як і його попе-

редник і вчитель, рай (комунізм) на землі, а подарував тільки українцям 3 голодомори на території житниці Європи, забравши понад 10 мільйонів життів та ще й понад 15 мільйонів винищив в авантюристичній війні по розподілу світу, яку він розпочав у 1939 році разом зі своїм побратимом по соціалізму й сатанізмом Адольфом Гітлером, з яким нізніше (1941 р.) щось не поділив і це вилилося у криваву досі небачену Другу Світову війну.

Згадується сьогодні мені і липень 2008 року, коли Указом президента Віктора Ющенка вперше за всю нашу історію було узаконено свято України - День хрещення Київської Русі - Українці. Якщо це історичне свято - свято нашої пам'яті - новообраний президент не ліквідує, як ліквідував президентський сайт про Геноцид українського народу, то ми будемо щорічно відзначати це свято 28 липня. У день пам'яті святого рівноапостольного Київського князя Володимира - хрестителя Київської Русі. Це велике Свято встановлено в Україні, як писала преса за президента Віктора Ющенка з врахуванням «значення православних традицій в історії і розвитку українського суспільства, на підтримку ініціативи Національної ради з питань культури і духовності, Українського фонду культури, Української православної церкви, Української православної церкви Київського патріархату, Української автокефальної православної церкви, громадськості...».

Москва Путіна - Медведєва і Московського патріарха Кирила тоді не визнала цього Указу Віктора Ющенка, назвавши його перекрученням спільної історії і тільки через два роки, після 3-го приїзду патріарха Московського Кирила в Україну, Кремль і в себе затвердив статус про День хрещення, але з однією незначною, на перший погляд, дрібничкою

- Суслівською. Ця історична дрібничка тепер звучить, як і в проповідях патріарха Кирила в Україні - без назви Київська Русь чи київський князь Володимир, а тільки «Святая Русь» і (нарешті таки дочекалися перевиборів українського президента) «отнинє Русская православная церковь 28 июля (також! - ОЧ.) чтит память равноапостольного князя Владимира, известного в истории как Красное Солнышко, при котором на Руси в 988 году было принято христианство».

У цьому новому московському указі ані слова про Київську Русь і про київського князя Володимира. Все як завжди про одну і ту ж колиску з трьома братами, про «руській мір», за спиною якого стоїть, як і стояв сотні років тому безсмертний у Московії Псковський старець Філофей, нібито як творець ідеї про «Третій Рим і Четвертому не бувати». Ідеї, яка так лоскоче і понині «широку російську душу» з її незмінним бажанням охопити все «необъятное» на цій грішній землі, на якій грішать навіть ті, які нібито покликані Господом Богом не кривити перед вірянами душею, а тримати її в святій чистоті та показувати своїм скромним буттям довірливим прихожанам, до якої б вони церкви не ходили, завжди пам'ятали, щоб Бог один і саме йому й треба молитися. Бо патріархи приходять і відходять, а залишається в наших душах тільки Господь Бог і йому треба молитися. Молитися саме рідною мовою, пам'ятаючи, як писав апостол Павло, що Бог створив усі мови і всі мови він розуміє, але до народу треба звертатися його мовою, щоб народ був ближчий до Бога. Бо чужа мова - навіть наймелодійніша - скидається на гру на гусях. Вона мило лоскоче слух, але зміст не доходить ані до серця, ані до розуму.

Олег ЧОРНОГУЗ.

СИМ ДАРІВ СВЯТОГО ДУХА

1. Мудрість.	4. Мужність.
2. Розум.	5. Знання.
3. Рада.	6. Побожність.
7. Страх Божий.	

ХТО НАШІ ГЕРОЇ - МИ БУДЕМО

● БОЛИТЬ

КОЛОНКА
БОГДАНА
СЕРЕДЮКА
З ДЕТРОЙТА
(США)

ВИРІШУВАТИ САМІ.

Уявімо собі лише на хвилику, що, наприклад, уряд Великобританії почав докоряти США за вшанування особистості Джорджа Вашингтона. Мовляв, як-то можна возвеличувати зрадника, політичного діяча, котрий організовував збройний опір військам її королівської величності й, зрештою, домогся незалежності Сполучених Штатів Америки від англійського панування. Подібне виглядає як нісенітниця, марення психічно хворих. Але якщо провести паралелі з українськими реаліями сьогодні, то ситуація майже тотожна. Росія та її теперішні прислужники при владі цілком серйозно рекомендують і навіть тиснуть, хто для українців є героєм і державним діячем, а хто ні. Зрозуміло, що всі, хто виступав проти московського панування, є погані, а прислужники і справді зрадники національних інтересів українського народу - хороші.

За російським розсудом зрадники і вороги Мазепа, Петлюра і, відома річ, Бандера. І вся ця шовіністична риторика ще й прикривається сентенціями про споконвічну дружбу поміж українцями та росіянами. Господи, та чи звільниш нас колись таки від такої братської любови колонізаторів й поневолювачів, котрими насправді завжди були росіяни в Україні!

І наскільки зухвало Москві накидати цілому народові своє бачення його історії! Це по-суті звичайнісінький фашизм. Але нехай не сподіваються російські окупанти, що вони таки накинуть свою ідею в Україні. Понад триста років намагалися вони полишити Україну без українців! На жаль, багато що вдалося у цій нелюдській справі. Але попри все українці не зникли з світу, вони у більшості шанують та знають своїх героїв. Так було, є і буде!

● З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Партія регіонів - шляхом царів Романових і Гітлера

Як відомо, провідним гаслом царської Росії було: «За царя, атечество і веру»; і то, як «атечество» одне на всіх, так цар і віра одні й безальтернативні. Аналогічне гасло мав гітлерівський режим: «Айн райх, айн партай, айн фюрер».

Тричлени збігаються в двох елементах і різняться третім - бо Гітлер, м'яко кажучи, жодної церкви не схвалював, а ідеологи царату в будь-якій партії вбачали загрозу єдності «атечества» (може, й мали рацію, бо ж навіть одна-єдина партія поділяє суспільство на партійних та безпартійних).

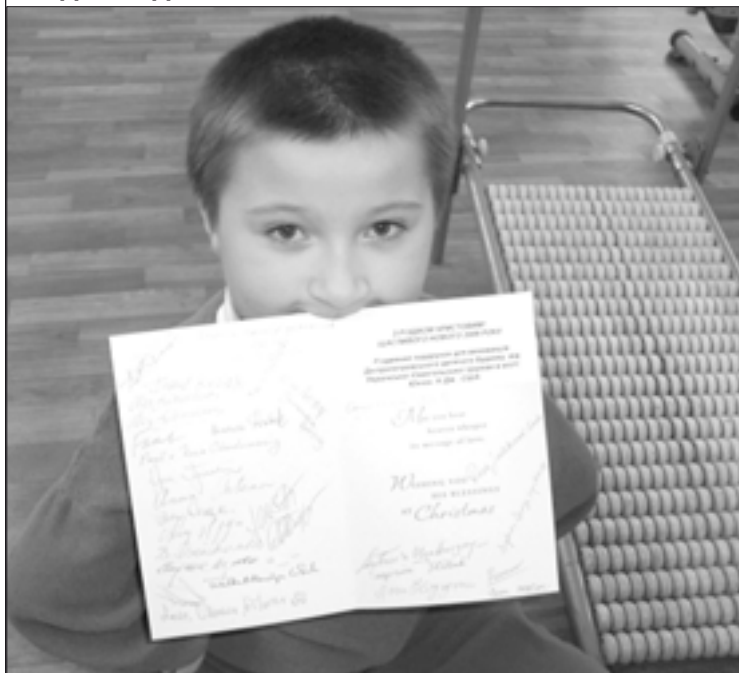
Нова (не)наша влада поєднала ці два гасла, створивши замість тричлена чотиричлен: одна Вітчизна, один безальтернативний лідер, одна безальтернативна партія, одна безальтернативна церква.

Найбільш вражають «успіхи» саме в останньому, на тлі релігійного плюралізму за всіх трьох попередніх президентів. Якщо вже вірним УПЦ КП перешкождали з'їздитися до Києва саме так, як колись учасникам «України без Кучми»!

Левко ВІТЕР, Дніпропетровськ.

● АДРЕСИ ДОБРОТИ

На фото: Інколи сироти-каліки не мають можливості навіть користуватися звичайною ручкою. Але вони все одно прагнуть знань.

УКРАЇНЦІ США ПОДБАЛИ ПРО ПОЧАТОК НОВОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ У СІЧЕСЛАВСЬКОМУ (ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ) СИРОТИНЦІ

Бюлетень "Наша Церква - Київський Патріархат" з перших днів свого існування прагне прилучитися до справ добродійних, благодійних. Напередодні цього річного нового навчального року до Січеслава надійшла грошова допомога від українців США. Редакція з великою радістю доручила обділеним долею дітям СД, книги, підручники, папір до писання, різні канцелярські приладдя, придбані за гроші добродійних українців з-за океану. Все це стане у нагоді для освіти дітей-інвалідів. Руку допомоги з далекого краю простягли Іван Деркач, Степан Городецький, Марія Мала, Петро Гурський та Петро Китастих.

Важко недооцінити значення такого шляхетного кроку з боку українців з США для утвердження християнських чеснот в нашій спільноті.

Влас. інформ.

● РЕКЛАМА

ШВИДКО

ЗРУЧНО

ПРЯМО В РУКИ

Найшвидший і найбільш надійний посилковий сервіс до України та країн СНД. Порівняйте терміни доставки пакунків через компанію МІСТ з другими компаніями і переконайтесь в цьому самі.

- ДОСТАВКА КОРАБЛЕМ
В Україну: 30-40 днів
В Москву: 30-40 днів
В Ст. Петербург: 35-45 днів
Решта регіонів на www.meest.us
- ВІДПРАВКА АВІА І МОРСЬКИХ ВАНТАЖІВ
- ДОСТАВКА АВТОМОБІЛІВ У КОНТЕЙНЕРАХ
- УПАКОВКА І СТРАХУВАННЯ
- ПЕРЕКАЗ ГРОШЕЙ ЗА НАЙНИЖЧИМИ ЦІНАМИ

1-800-288-9949 www.meest.us

ЕКСПРЕС ДОСТАВКА ПОСИЛОК:
В Україну: 3-5 робочих днів
В Москву: 5-7 робочих днів

Marketing and design by Imaginestudio.com

Редагує - колегія. Адреса редакції: Релігійний бюлетень журналу "Бористен"
"Наша Церква - Київський Патріархат", вул. Телевізійна, 3, 49010 м. Дніпропетровськ, Україна. Тел. 8-050-340-28-27. E-mail: borysten@a-teleport.com
Представництва редакції:

У СІ Mr. V. Babanskyj,
74 Oakridge Lane
Watchung, N.J.
07069, USA.

В Україні: Юрій Завгородній
вул. Артема, 40, кв. 1,
м. Київ. 04053

Підписано до друку 31.08.2010. Формат 60/84/8,
друк офсетний. Умов. друк. арк. 1. Зам. № 1202

ТОВ "Перша міська друкарня".

АДРЕСА:
вул. Степового фронту, 11а, м. Павлоград
Дніпропетровської обл.,
51400, Україна.